

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης

Διπλωματική εργασία:
Αξιολόγηση Δημοσίων Επιχειρήσεων και
Οργανισμών

ΚΑΤΡΙΝΗ Ι. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Επιβλέπων Καθηγητής
ΖΟΠΟΥΝΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Χανιά ,Οκτώβριος 2009

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω ορισμένους ανθρώπους οι οποίοι συνέβαλαν αποτελεσματικά στην ολοκλήρωσή της.

Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Ζοπουνίδη Κωνσταντίνο για την πολύτιμη βοήθεια και συνεργασία του στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

Οφείλω επίσης να ευχαριστήσω τον κ. Χρυσοβαλάντη Γαγάνη, μέλος του Εργαστηρίου Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης και τον υποψήφιο διδάκτορα κ. Νίκη Δημήτριο για την ουσιαστική καθοδήγησή τους στα δύσκολα σημεία της εργασίας αυτής.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω και την οικογένειά μου καθώς και όλους μου τους φίλους για την συμπαράστασή τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	
1.1. Έννοια και μορφές των Δημοσίων Επιχειρήσεων.....	9
1.2. Η ταξινόμηση των δημοσίων επιχειρήσεων κατά βασικές κατηγορίες.....	13
1.3. Κριτήρια ταξινόμησης των δημόσιων επιχειρήσεων.....	14
1.4. Αμιγείς και μικτές δημόσιες επιχειρήσεις.....	15
1.5. Αυτόνομες και ημιαυτόνομες δημόσιες επιχειρήσεις.....	16
1.6. Κερδοφόρες και ελλειμματικές δημόσιες επιχειρήσεις.....	18
1.7. Άλλες μορφές δημόσιων επιχειρήσεων.....	19
1.8. Όρια επιχειρηματικότητας δημοσίου.....	19
1.9. Στόχοι δημοσίων επιχειρήσεων.....	21
1.10. Επιδίωξη σκοπών δημοσίου συμφέροντος.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

2.1. Κατάταξη των Δ.Ε.Κ.Ο. για τα έτη 2003-2004.....	31
2.2. Κατάταξη των Δ.Ε.Κ.Ο. για τα έτη 2005-2006.....	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΟΛΥΚΡΙΤΗΡΙΑ ΜΕΘΟΔΟΣ PROMETHEE

3.1. Γενικά.....	37
3.2. Περίληψη.....	39
3.3. Τα δεδομένα της μεθόδου PROMETHEE.....	39
3.4. Εκτίμηση της σχέσης κυριαρχίας.....	41
3.4.1. Έξι γενικευμένα κριτήρια.....	42
3.4.2. Πολυκριτήριος δείκτης προτίμησης $\Pi(a,b)$. (Multicriteria Preference Index)	50
3.4.3. Η κατάταξη PROMETHEE.....	51
3.4.3.1. Υπολογισμός των ροών μέσα από το γράφημα κατάταξης της PROMETHEE.....	51
3.4.3.2. Κατάταξη των εναλλακτικών με τη μέθοδο PROMETHEE 2.....	51
3.5. Ευστάθεια της μεθόδου PROMETHEE.....	53
3.6. Εφαρμογές της μεθόδου PROMETHEE.....	54
3.7. Επεκτάσεις της μεθόδου PROMETHEE.....	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

4.1.Εισαγωγή.....	55
4.2. Δείκτες αποδοτικότητας.....	61
4.2.1. Δείκτες Περιθωρίου Κέρδους.....	62
4.2.1.1. Μικτό περιθώριο κέρδους.....	62
4.2.1.2. Καθαρό Περιθώριο Κέρδους.....	63
4.2.1.3. Δείκτης περιθωρίου Κ.Π.Φ.Τ.	64
4.2.2. Απόδοση των επενδύσεων.....	64
4.2.2.1. Χρηματοοικονομική αποδοτικότητα.....	64
4.2.2.2. Βιομηχανική αποδοτικότητα.....	65
4.2.2.3. Δείκτης Απόδοσης Παγίων.....	66
4.3. Ανακύκλωση Κεφαλαίου.....	66
4.3.1. Δείκτης Κυκλοφορίας Ενεργητικού.....	67
4.3.2. Δείκτης κυκλοφορίας Ίδιων Κεφαλαίων.....	67
4.3.3. Δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων.....	68
4.4. Δείκτες Ρευστότητας.....	68
4.4.1. Αριθμοδείκτης Κυκλοφοριακής Ρευστότητας.....	70
4.4.2. Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας.....	73
4.4.3. Δείκτης Ταμειακής Ρευστότητας.....	74
4.5. Δείκτες Φερεγγυότητας.....	75
4.5.1. Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού.....	75
4.5.2. Δείκτης Μακροπρόθεσμης Ικανότητας Δανεισμού.....	76
4.5.3. Δείκτης Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων προς Ενεργητικό.....	77
4.6. Δείκτες Επίδοσης Διαχείρισης.....	77

4.6.1. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Ρευστοποιήσεως Απαιτήσεων.....	77
4.6.2. Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών.....	77
4.6.3. Δείκτης σημασίας λειτουργικών εξόδων.....	78
4.6.4. Δείκτης Σημασίας Χρηματοοικονομικών Εξόδων.....	80
4.6.5. Αριθμοδείκτης Χρόνου Παραμονής Αποθεμάτων.....	80
4.6.6. Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού.....	81
4.7. Δείκτες Ποσοστιαίας Συνθέσεως Ενεργητικού.....	81
4.8. Λογαριθμικοί αριθμοδείκτες.....	83
4.9. Αριθμοδείκτης Προσωπικού.....	83
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΕΚΟ	
5.1. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	84
5.2. Μέθοδος PROMETHEE II για την αξιολόγηση των δημοσίων υπηρεσιών και οργανισμών.....	97
5.3. Κατάταξη των ΔΕΚΟ για τα έτη 2007-2008.....	99
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	106
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	113

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο.) αποτελούν ένα πολύ σημαντικό τμήμα της διαχείρισης του Δημοσίου, γιατί:

- Προσφέρουν στους πολίτες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας που είναι συνυφασμένες με την ποιότητα της καθημερινής ζωής.
- Το μέγεθος και ο αριθμός τους είναι τέτοιος, ώστε σαν σύνολο να επηρεάζουν άμεσα τα μακροσκοπικά στοιχεία της οικονομίας,

ειδικότερα:

- οι επενδύσεις τους επηρεάζουν το ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας
- η τιμολογιακή τους πολιτική έχει άμεσο αντίκτυπο στον πληθωρισμό
- τα λειτουργικά τους αποτελέσματα έχουν επιρροή στο δημόσιο έλλειμμα
- η χρηματοδότηση τους μέσω κρατικών εγγυήσεων επιδρά στην πολιτική για το δημόσιο χρέος
- η επιχειρηματική στρατηγική των μεγαλύτερων από αυτές καθορίζει τους όρους λειτουργίας της αγοράς στον αντίστοιχο κλάδο.

Για περισσότερο από είκοσι χρόνια, οι Δ.Ε.Κ.Ο. είχαν σταδιακά απολέσει το βασικό προσανατολισμό τους, που είναι να υπηρετήσουν τον πολίτη και να έχουν θετική συνεισφορά στην οικονομία.

Στόχος της παρακάτω εργασίας είναι η μελέτη της πολυκριτήριας αξιολόγησης και κατάταξης ορισμένων εναλλακτικών δραστηριοτήτων οι οποίες εκτιμούνται πάνω σε 8 κριτήρια αξιολόγησης. Η όλη μελέτη πραγματοποιήθηκε μέσω μιας συγκεκριμένης εφαρμογής η οποία αφορά την αξιολόγηση και κατάταξη 45 Ελληνικών Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών βάσει χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι υπολογίστηκαν για την διετία 2007-2008. Η παραπάνω εφαρμογή βασίζεται στην μέθοδο πολυκριτήριας ανάλυσης Promethee. Επιπλέον, στην εργασία αυτή γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης

των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών στην Ελλάδα οι οποίες κατέχουν σημαντικό ρόλο στην ελληνική οικονομία.

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μια ανάλυση του όρου της δημόσιας επιχείρησης, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας αυτών σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Επιπρόσθετα, παρατίθενται η διαχρονική εξέλιξη του θεσμού της Δημόσιας Επιχείρησης στην Ελλάδα καθώς και οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους αναλαμβάνεται επιχειρηματική δραστηριότητα από το κράτος.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μία αναφορά σε παλιότερες μελέτες επί του θέματος που πραγματοποιήθηκαν από το εργαστήριο Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται εκτενώς το μαθηματικό μοντέλο της μεθόδου πολυκριτήριας ανάλυσης Promethee η οποία και χρησιμοποιήθηκε. Συν τοις άλλοις, σχολιάζεται η ευστάθεια της μεθόδου, ενώ παράλληλα αναφέρονται οι προεκτάσεις και εφαρμογές της Promethee.

Στο τέταρτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια χρηματοοικονομική ανάλυση αριθμοδεικτών, καθώς επίσης και στις έννοιες των σημαντικότερων αριθμοδεικτών.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί μια χρηματοοικονομική ανάλυση αριθμοδεικτών η οποία πραγματοποιήθηκε για τα έτη 2007-2008, προκειμένου να εκτιμηθεί η επίδοση των 45 Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών του δείγματος, τα αποτελέσματα της μεθόδου Promethee στο συγκεκριμένο πρόβλημα κατάταξης των Δημοσίων Επιχειρήσεων ,με την βοήθεια συγκριτικών διαγραμμάτων και πινάκων για την καλύτερη κατανόηση των εξαγόμενων συμπερασμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

1.1. Έννοια και μορφές των Δημοσίων Επιχειρήσεων

Δημόσιες ονομάζονται οι επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες και προϊόντα κοινής ωφελείας όπως η μεταφορά, η ύδρευση, ο ηλεκτρισμός, το φυσικό αέριο, οι τηλεπικοινωνίες, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες και άλλα αγαθά που θεωρούνται βασικά για τη λειτουργία της σύγχρονης κοινωνίας.

Ο παραπάνω ορισμός αποτελεί μία προσπάθεια από τους ειδικούς να προσδιορίσουν την έννοια της δημόσιας επιχείρησης. Ωστόσο όπως για πολλά θέματα σε διάφορους επιστημονικούς τομείς, έτσι και για την έννοια της Δημόσιας Επιχείρησης, δεν υπάρχει ένας κοινώς αποδεκτός, πλήρης και λεπτομερής ορισμός. Συγκεκριμένα, στο ελληνικό δίκαιο, εν απουσία νομοθετικού ορισμού, η έννοια της δημόσιας επιχείρησης προσδιορίζεται άλλοτε στενότερα και άλλοτε ευρύτερα, ανάλογα με τα επιλεγόμενα κριτήρια χαρακτηρισμού. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι η πολυμορφία των φορέων της δημόσιας επιχειρηματικής δραστηριότητας και η συνεχής εξέλιξη του θεσμού έχουν δυσχεράνει την εμπέδωση ενός κοινού νομικού ορισμού της δημόσιας επιχείρησης.

Από την άλλη μεριά, στις Ευρωπαϊκές χώρες με σημαντικό δημόσιο τομέα, η νομολογία και η επιστήμη έχουν στοιχειοθετήσει -αν όχι ένα ενιαίο ορισμό- τουλάχιστον την συνθετική θεώρηση του τί αποτελεί «δημόσια επιχείρηση» υπό την ευρύτερη δυνατή έννοια. Οι προσεγγίσεις αυτές έχουν κοινό χαρακτηριστικό ότι λαμβάνουν ως βάση ουσιαστικά κριτήρια και δεν αρκούνται σε τυπικές διακρίσεις.

Αντίθετα, στο ελληνικό δίκαιο των δημοσίων επιχειρήσεων, λόγω της μονοσήμαντης αρχικά ανάπτυξης του θεσμού, έχει επικρατήσει ένας στενός ορισμός της δημόσιας επιχείρησης ως ιδιότυπου δημοσίου νομικού προσώπου. Παρ' όλα αυτά, ο ορισμός αυτός υπό στενή έννοια πολύ απέχει από το να περιλαμβάνει όλες τις μορφές φορέων της δημόσιας επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ήδη όμως η θεσμοθέτηση και στην ελληνική νομική πράξη της ευρύτερης έννοιας του «δημόσιου τομέα» επιβάλλει την διευρυμένη και με ουσιαστικά κριτήρια θεώρηση της δημόσιας επιχείρησης ως της επιχείρησης του δημόσιου τομέα. Στην έννοια δε της επιχείρησης του δημόσιου (δηλαδή της δημόσιας επιχείρησης υπό ευρεία έννοια) περιλαμβάνονται τόσο οι δημόσιες επιχειρήσεις-δημόσια νομικά πρόσωπα, όσο και οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις από το κράτος ή/ και άλλα δημόσια νομικά πρόσωπα.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται αναγκαία η αναφορά στο κριτήριο που χρησιμοποιείται για την διάκριση της δημόσιας επιχείρησης υπό στενή και ευρεία έννοια. Το κριτήριο της, υπό στενή έννοια, δημόσιας επιχείρησης είναι η μορφή του νομικού υποκειμένου της (ιδιότυπο δημόσιο νομικό πρόσωπο), ενώ κριτήριο της δημόσιας επιχείρησης υπό ευρεία έννοια είναι- ανεξάρτητα από την ιδιαίτερη νομική μορφή της- ότι οικονομικό της υποκείμενο είναι το Δημόσιο ή άλλοι δημόσιοι οργανισμοί.

Κατά αυτόν τον τρόπο, προκύπτουν οι ακόλουθοι ορισμοί: Η δημόσια επιχείρηση υπό στενή έννοια είναι το «νέο είδος οικονομικού προσώπου, το οποίο συνιστάται υπό του κράτους δια την άσκηση βιομηχανικής ή εμπορικής επιχείρησης κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας προς χάριν του δημοσίου συμφέροντος, έχει ευρείαν διοικητικήν ανεξαρτησίαν, διέπεται κατ' αρχήν υπό του ιδιωτικού δικαίου και υπόκειται εις δημόσιον έλεγχον».

Κατά συνέπεια, βάση αυτού του ορισμού, είναι αναγκαία τα ακόλουθα στοιχεία: α) ίδρυση βάση νόμου, β) με περιουσιακά στοιχεία του κράτους, γ) με τη μορφή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, συνήθως Α.Ε., δ) για την ικανοποίηση σκοπών γενικότερου συμφέροντος μέσα από την ανάπτυξη παραγωγικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας και ε) υπαγωγή σε κρατική εποπτεία και ελέγχους. Εξαιρούνται προφανώς από την έννοια της δημόσιας

επιχείρησης- σύμφωνα με πιο πάνω- οι επιχειρήσεις που δημιουργούνται ή ελέγχονται από τα δημόσια νομικά πρόσωπα κατά την άσκηση της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας (στο πλαίσιο των καταστατικών τους διατάξεων), καθώς και οι επιχειρήσεις μικτής οικονομίας και οι θυγατρικές τους.

Η δημόσια επιχείρηση υπό ευρεία έννοια ή η επιχείρηση του δημόσιου τομέα: Με την ευρεία έννοια ως δημόσιες επιχειρήσεις μπορούν να ορισθούν οι επιχειρηματικοί φορείς που ανήκουν στο Δημόσιο ή σε άλλα δημόσια νομικά πρόσωπα, ανεξάρτητα από την ιδιαίτερη νομική μορφή τους, τον τρόπο δημιουργίας τους και το είδος των σχέσεών τους με το κράτος.

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο όρος δημοσία επιχείρηση υπό ευρεία έννοια συμπίπτει με την ουσιαστική έννοια της δημόσιας επιχείρησης. Με την έννοια αυτή, δημόσια επιχείρηση είναι κάθε επιχείρηση της οποίας οικονομικό υποκείμενο είναι το Δημόσιο, ΟΤΑ (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) ή άλλο δημόσιο νομικό πρόσωπο. Ο οικονομικός αυτός έλεγχος μπορεί να είναι πλήρης ή να αφορά την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης συνυπάρχοντας με μειοψηφική παρουσία ιδιωτών. Στις δημόσιες επιχειρήσεις υπό ευρεία έννοια περιλαμβάνονται τόσο οι δημόσιες επιχειρήσεις υπό στενή έννοια όσο και οι λοιπές επιχειρήσεις που τελούν υπό αποκλειστικό ή πλειοψηφικό μετοχικό έλεγχο του κράτους ή άλλων νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα. Με άλλα λόγια οι υπό ευρεία έννοια δημόσιες επιχειρήσεις είναι οι επιχειρήσεις του Δημόσιου τομέα, ανεξάρτητα από το καθεστώς δημοσίου, ιδιωτικού ή «μικτού δικαίου» που τις διέπει.

Αναλυτικότερα, στην έννοια του Δημόσιου Τομέα βάση του άρθρου 1 του Ν. 1256/1982(65) περιλαμβάνονται:

1. Οι Κρατικές ή Δημόσιες Υπηρεσίες όπως εκπροσωπούνται από το Νομικό Πρόσωπο του Δημοσίου.
2. Οι Κρατικοί ή Δημόσιοι Οργανισμοί ως Κρατικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

3. Οι Κρατικές ή Δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις, όπως η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, η Ελληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση κ.λ.π.

4. Τα κοινωφελή ιδρύματα του Αστικού Κώδικα που περιήλθαν στο Δημόσιο και χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από αυτό.

5. Οι Τραπεζικές και άλλες ανώνυμες εταιρείες στις οποίες είτε τα κατά τις προηγούμενες περιπτώσεις Νομικά Πρόσωπα έχουν το σύνολο ή την πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου, είτε έχουν κρατικό προνόμιο ή κρατική επιχορήγηση, όπως η Τράπεζα της Ελλάδος, η Αγροτική Τράπεζα, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος, η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως κ.ά.

6. Τα Κρατικά Νομικά Πρόσωπα, που έχουν χαρακτηριστεί από το νόμο ή τα δικαστήρια ως Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, όπως ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος, ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός κ.ά., που χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από οποιοδήποτε των προαναφερθέντων Νομικών Προσώπων.

7. Οι θυγατρικές ανώνυμες εταιρίες των ανωτέρω Νομικών Προσώπων των εδαφίων Α-ΣΤ αυτής της παραγράφου, που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα απ' αυτά.

Παρά τον εμπειρικό και συχνά ασαφή χαρακτήρα της, η τυπολογία των φορέων του δημόσιου τομέα του ν.1256/82 αφορά προφανώς και κατά κύριο λόγο τις δημόσιες επιχειρήσεις υπό την ευρύτερη έννοια του όρου. Με την έννοια αυτή οι επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα είναι: « όλα τα νομικά πρόσωπα, ανεξάρτητα από τον νομικό τους τύπο και μορφή (ν.π.δ.δ., ν.π.ι.δ., κάθε τύπου (...)) «δημόσιες επιχειρήσεις», ιδρύματα κ.λπ.) που ασκούν επιχείρηση παραγωγής οικονομικών αγαθών ή υπηρεσιών, είτε είναι κοινής ωφέλειας είτε όχι, εφ' όσον ο έλεγχος της ιδιοκτησίας και της διοίκησης των μέσων παραγωγής ανήκει άμεσα ή έμμεσα στο Κράτος».

1.2. Η ταξινόμηση των δημοσίων επιχειρήσεων κατά βασικές κατηγορίες:

Πριν διατυπωθούν τα συστήματα εποπτείας και ελέγχου των επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα, είναι σκόπιμο να ταξινομηθούν οι επιχειρήσεις αυτές σε βασικές κατηγορίες. Στη συνέχεια μπορούν να θεσπιστούν ευκολότερα πλαίσια και κανόνες λειτουργίας, κοινά για κάθε ομάδα επιχειρήσεων. Κριτήρια ταξινόμησης είναι τα ακόλουθα:

α. Επιχειρήσεις των οποίων ο ρόλος τους χαρακτηρίζεται εθνικής σημασίας και δεν θεωρείται ασφαλές, η ανάπτυξη τους να αφεθεί στην ιδιωτική πρωτοβουλία, όπως ΕΒΟ, ΕΑΒ, ΕΛΒΟ και άλλες. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι απαραίτητες για να τροφοδοτούν τις αμυντικές ανάγκες της χώρας, πλην όμως η εγχώρια αγορά είναι μικρή για την αυτοδύναμη οικονομική τους λειτουργία και ίσως θα πρέπει να στραφούν και σε εξωτερικές αγορές. Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο έλεγχος θα πρέπει να υπακούει σε κριτήρια εθνικής ασφάλειας αλλά και παραγωγικότητας για να είναι ανταγωνιστικές στις ξένες αγορές.

β. Επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας, δηλαδή επιχειρήσεις για τη δημιουργία της αναγκαίας αναπτυξιακής υποδομής, που αποτελεί προϋπόθεση και για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα όπως, ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΟΣΕ, ΕΛΤΑ, ΟΑΣ, ΕΟΤ, ΟΛΠ, ΔΕΠΟΣ, ΕΟΜΜΕΧ, ΟΠΕ, ΔΕΠ και άλλες. Στην περίπτωση αυτή ο έλεγχος πρέπει να υπακούει σε κριτήρια της ελαχιστοποίησης του κοινωνικού κόστους.

γ. Επιχειρήσεις που λειτουργούν σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας μαζί ή παράλληλα με τον ιδιωτικό τομέα, δηλαδή αγορές που χαρακτηρίζονται από ανταγωνιστικές συνθήκες όπως, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις του ΕΟΤ (Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού), οι προβληματικές επιχειρήσεις του ΟΑΕ (Οργανισμός Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων), οι Ασφαλιστικές εταιρίες, οι Εταιρίες πετρελαίου, τα Ναυπηγεία, και άλλες. Πρόκειται για χώρο όπου η κλαδική αναπτυξιακή πολιτική παρουσιάζεται ως δεδομένη και η τεχνολογία δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα.

Η διάκρισή τους από τις αντίστοιχες επιχειρήσεις της ιδιωτικής πρωτοβουλίας βρίσκεται στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και στη διανομή και χρήση των κερδών. Ο ιδιώτης επιχειρηματίας μπορεί μέσα στα πλαίσια του νόμου να χρησιμοποιήσει τα κέρδη του όπως θέλει, ενώ η δημόσια επιχείρηση θα τα χρησιμοποιήσει για να παίξει ένα ευρύτερο οικονομικό και κοινωνικό ρόλο, όπως προκύπτει από ίδια την φιλοσοφία της ίδρυσης της. Ο έλεγχος στις επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής πρέπει να εξασφαλίζει τη λειτουργία του σύμφωνα με τους ίδιους κανόνες που επιβάλλει η ανταγωνιστική λειτουργία της αγοράς και τη σωστή διαχείριση της περιουσίας τους.

δ. Τέλος, οι κρατικές Τράπεζες θα πρέπει να θεωρηθούν σαν ξεχωριστή κατηγορία δεδομένου ότι στην Ελλάδα καλύπτουν το μεγαλύτερο τμήμα των τραπεζικών δραστηριοτήτων, μολονότι η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εκθέτει τις τράπεζες στον ανταγωνισμό. Το ζήτημα εδώ είναι πως οι τράπεζες που διαχειρίζονται τους κοινωνικούς πόρους, θα γίνουν ανταγωνιστικές αλλά παράλληλα θα είναι ευαίσθητες στις εθνικές αναπτυξιακές ανάγκες και στις κυβερνητικές προτεραιότητες.

1.3. Κριτήρια ταξινόμησης των δημόσιων επιχειρήσεων:

Η ταξινόμηση των δημόσιων επιχειρήσεων μπορεί να γίνει με διάφορα κριτήρια. Με βάση τα κριτήρια που εφαρμόζονται, διακρίνονται πολλές μορφές δημόσιων επιχειρήσεων.

α) Στην πρώτη ομάδα κριτηρίων ανήκουν τα οικονομικά κριτήρια: οι σχέσεις ιδιοκτησίας, ο τρόπος χρηματοδότησης, η οικονομική αποδοτικότητα λειτουργίας, ο χαρακτήρας της αγοράς στην οποία λειτουργούν (μονοπωλιακή ή ολιγοπωλιακή αγορά, πλήρης ανταγωνισμός, εθνική ή διεθνής αγορά, πατερναλισμός ή ελεύθερη αγορά).

β) Οι δημόσιες επιχειρήσεις μπορεί να ταξινομηθούν με βάση κριτήρια που συνδέονται με την αυτονομία τους από το κράτος και τις εποπτεύουσες αρχές

του. Έτσι διακρίνονται σε αυτόνομες, ημιαυτόνομες, ανεξάρτητες και εξαρτημένες, πατερναλιστικές δημόσιες επιχειρήσεις.

γ) Στην τρίτη ομάδα ανήκουν τα νομικά κριτήρια. Μεταξύ των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών υπάρχουν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), Ανώνυμες Εταιρίες (ΑΕ), θυγατρικές Εταιρίες, Όμιλοι Εταιριών και άλλες.

δ) Υπάρχουν διάφορες μορφές δημόσιων επιχειρήσεων που διακρίνονται με βάση οργανωτικά διοικητικά κριτήρια. Ορισμένες από αυτές εφαρμόζουν διοίκηση δημοσίου ενώ άλλες διοίκηση ιδιωτικού δικαίου.

ε) Οι δημόσιες επιχειρήσεις μπορεί να διακριθούν με βάση τους κλάδους και τους τομείς. Έτσι υπάρχουν δημόσιες επιχειρήσεις που λειτουργούν στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα, σε διάφορους κλάδους της βιομηχανίας, των υπηρεσιών και άλλους.

στ) Οι σκοποί και οι αρχές λειτουργίας των δημόσιων επιχειρήσεων αποτελούν επίσης κριτήρια ταξινόμησης τους. Οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί διαφέρουν μεταξύ ανάλογα με τους σκοπούς που επιδιώκουν, οι οποίοι μπορεί να είναι κοινωνικοί, εθνικοί, αναπτυξιακοί, οικονομικοί και επιχειρηματικοί- ανάλογα με τις αρχές, τα κριτήρια λειτουργίας που εφαρμόζουν και που μπορεί να είναι κοινωνικά, ιδιωτικοοικονομικά, επιχειρηματικά κριτήρια και μικτά .

ζ) Τέλος, η ταξινόμηση των δημόσιων επιχειρήσεων μπορεί να γίνει με συνδυασμένα κριτήρια.

1.4. Αμιγείς και μικτές δημόσιες επιχειρήσεις:

Με βάση το κριτήριο της ιδιοκτησίας μπορούν να διακριθούν δυο βασικές μορφές δημόσιων επιχειρήσεων : οι αμιγείς και οι δημόσιες επιχειρήσεις.

Αμιγείς δημόσιες επιχειρήσεις αποκαλούνται οι επιχειρήσεις, στις οποίες το κράτος είναι ο μοναδικός ιδιοκτήτης και κατέχει το 100% του κεφαλαίου. Χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: α) Σε αμιγείς δημόσιες επιχειρήσεις που έχουν περιορισμένο βαθμό αυτονομίας και ελέγχονται άμεσα από το κράτος και β) Σε

αμιγείς δημόσιες επιχειρήσεις που έχουν υψηλή οικονομική και διοικητική αυτονομία.

Μικτές δημόσιες επιχειρήσεις είναι οι επιχειρήσεις, στις οποίες υπάρχει μικτή ιδιοκτησία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Ιδιοκτήτες μπορεί να είναι το ίδιο το κράτος, οι κρατικές τράπεζες, Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, άλλες δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί καθώς και ιδιωτικές επιχειρήσεις ή ιδιώτες επενδυτές. Για να θεωρηθεί μια επιχείρηση δημόσια πρέπει να υπάρξει πλειοψηφική δημόσια συμμετοχή και μειοψηφική ιδιωτική συμμετοχή. Στις στατιστικές απογραφές και αναλύσεις, μικτές δημόσιες επιχειρήσεις θεωρούνται, κατά κανόνα, οι επιχειρήσεις στις οποίες το κράτος κατέχει πάνω από το 50% του μετοχικού κεφαλαίου. Μικτές επιχειρήσεις μπορεί να είναι οι μητρικές εταιρίες ή οι θυγατρικές εταιρίες.

1.5. Αυτόνομες και ημιαυτόνομες δημόσιες επιχειρήσεις:

Με βάση το κριτήριο της αυτονομίας διακρίνονται οι εξής μορφές δημόσιων επιχειρήσεων :

- i) Δημόσιες επιχειρήσεις με πλήρη αυτονομία.
- ii) Δημόσιες επιχειρήσεις με πλήρη εξάρτηση από το κράτος.
- iii) Δημόσιες επιχειρήσεις με μερική εξάρτηση από το κράτος. Οι τελευταίες μπορεί να θεωρηθούν ημιαυτόνομες εταιρίες.

Ο καθηγητής Σπύρος Λιούκας με βάση τον συνδυασμό του κριτηρίου της ιδιοκτησίας και του κριτηρίου της αυτονομίας, διακρίνει τις παρακάτω τέσσερις μορφές δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών (Δ.Ε.Κ.Ο.) :

1. Αμιγείς Δ.Ε.Κ.Ο. άμεσα ελεγχόμενες από την κεντρική διοίκηση, με μικρό βαθμό αυτονομίας. Οι Δ.Ε.Κ.Ο. που λειτουργούν βάσει διατάξεων του διοικητικού δικαίου και του δημοσίου λογιστικού που ισχύουν για όλους τους κλάδους της διοίκησης υπάγονται στη κατηγορία αυτή (Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου). Ο προϋπολογισμός τους ενσωματώνεται στο κρατικό προϋπολογισμό, ενώ οι σημαντικές αποφάσεις λαμβάνονται ουσιαστικά από τη δημόσια διοίκηση. Ως παραδείγματα μπορούν να παρουσιαστούν το Ίδρυμα

Κρατικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.), ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού (Ο.Δ.Δ.Υ.), το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, και όλα τα Ν.Π.Δ.Δ. Επίσης, στην κατηγορία αυτή μπορούν να υπαχθούν και επιχειρήσεις ιδιωτικού δικαίου με μικρό βαθμό αυτονομίας, όπως ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων (ΟΣΕ), η Επιχείρηση Αστικών Συγκοινωνιών (ΕΑΣ), οι Ηλεκτρικοί Σιδηρόδρομοι Αθηνών-Πειραιώς (Η.Σ.Α.Π.), τα Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛ.ΤΑ.).

2. Αμιγείς Δ.Ε.Κ.Ο. με σχετικά ευρεία διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι Δ.Ε.Κ.Ο. λειτουργούν κατά τους κανόνες ιδιωτικής οικονομίας προς χάριν του δημοσίου συμφέροντος. Διέπονται από τις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου (Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου) και έχουν συνήθως την νομική μορφή της Ανωνύμου Εταιρίας. Η μεγάλη αυτονομία όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν έλεγχοι και περιορισμοί από την Κυβέρνηση. Επιχειρήσεις όπως τα Ελληνικά Ναυπηγεία, η ΕΚΟ (Ελληνικά Καύσιμα, Ορυκτέλαια), η Ελληνική Βιομηχανία Οπλών (ΕΒΟ) και ίσως η Ολυμπιακή Αεροπορία (Ο.Α.) και τα Ελληνικά Διυλιστήρια (ΕΑΔΑ) θα μπορούσαν να υπαχθούν στην κατηγορία αυτή.

3. Μικτές επιχειρήσεις με μικρή αυτονομία που λειτουργούν κατά τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να υπαχθούν μερικές από τις «προβληματικές» επιχειρήσεις όπως ήταν η ΠΥΡΚΑΛ, όπως ήταν η Πειραιϊκή-Πατραϊκή και άλλες.

4. Μικτές επιχειρήσεις, σχετικά ανεξάρτητες με μεγάλη διοικητική αυτοτέλεια. Για παράδειγμα μερικές επιχειρήσεις που εποπτεύονται από τις τράπεζες θα μπορούσαν να καταταγούν στην κατηγορία αυτή. Χρησιμοποιούν νομικές μορφές ιδιωτικού δικαίου όπως η ανώνυμη εταιρία και η ΕΠΕ (Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης). Τέτοιες εταιρίες είναι οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις (Εθνική Ασφαλιστική), ίσως η ΛΑΡΚΟ και η Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛ.Β.Ο), καθώς και άλλες θυγατρικές.

1.6. Κερδοφόρες και ελλειμματικές δημόσιες επιχειρήσεις:

Με βάση το κριτήριο της οικονομικής αποδοτικότητας διακρίνονται δύο βασικές κατηγορίες δημόσιων επιχειρήσεων (Δ.Ε.) :

α) Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι κερδοφόρες δημόσιες επιχειρήσεις, δηλαδή οι επιχειρήσεις που θεωρούν βασικό στόχο το κέρδος και έχουν τις προϋποθέσεις για την επίτευξη του.

β) Στη δεύτερη κατηγορία κατατάσσονται οι ελλειμματικές δημόσιες επιχειρήσεις, δηλαδή οι επιχειρήσεις που δεν είναι σε θέση να καλύψουν τα έξοδα τους από τα έσοδα που προέρχονται από τις πωλήσεις τους και παρουσιάζουν ελλείμματα. Τα ελλείμματα μπορεί να οφείλονται στην κοινωνική πολιτική, σε χαμηλή αποδοτικότητα και σε άλλους παράγοντες. Οι περισσότερες ελλειμματικές δημόσιες επιχειρήσεις είναι προσανατολισμένες στην εκπλήρωση κοινωνικών στόχων.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι Δ.Ε. που παρουσιάζουν θετικά οικονομικά αποτελέσματα και παράλληλα λειτουργούν σε ανταγωνιστικό περιβάλλον (ΕΛΔΑ, ΕΚΟ και άλλες). Στην κατηγορία αυτή των επιχειρήσεων αρμόζει περισσότερο μια διοίκηση τύπου ιδιωτικής επιχείρησης. Με τον όρο αυτό υπονοείται ότι η Δ. Ε.:

- θα λειτουργεί με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια
- θα είναι περισσότερο δεκτική σε καινοτομίες
- θα απολαμβάνει μια σημαντική αυτονομία από τους εποπτεύοντες φορείς (τόσο σε στρατηγικής φύσεως θέματα, όσο και σε θέματα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού και χρηματοοικονομικών πόρων).
- θα είναι στελεχωμένη με το κατάλληλο εξειδικευμένο διοικητικό προσωπικό (κάτι που κατά κανόνα λείπει από τις Δ.Ε.).
- θα εφαρμόζει σύγχρονες μεθόδους και τεχνικές marketing.
- δεν θα δέχεται καμία μορφή προστατευτισμού από τους εποπτεύοντες φορείς.

Η τέταρτη από αυτές τις κατηγορίες περιλαμβάνει τις Δ.Ε. που λειτουργούν σε μονοπωλιακή αγορά (όπως ΔΕΗ) και έχουν ελλείμματα. Στην κατηγορία αυτή σύμφωνα με τον N. Nwokoye , αρμόζει μια διοίκηση με μεγάλη εργασιακή εξασφάλιση, προσανατολισμό προς τη λειτουργία με κοινωνικά κριτήρια και όχι κριτήρια κέρδους, ανάληψη έργων με θετικές εξωτερικές οικονομίες, που όμως εμπεριέχουν σημαντικούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους και άλλα.

Τέλος οι κατηγορίες 2, 3 θεωρούνται ενδιάμεσες κατηγορίες, με ανάλογα χαρακτηριστικά διοίκησης των δύο προηγούμενων κατηγοριών.

Οι ελλειμματικές δημόσιες επιχειρήσεις επιδοτούνται και ελέγχονται από το κράτος. Ο κρατικός έλεγχος είναι μερικός ή πλήρης. Οι κερδοφόρες δημόσιες επιχειρήσεις δεν επιδοτούνται καθόλου ή επιδοτούνται μερικά από το κράτος και έχουν περιορισμένο κρατικό έλεγχο.

1.7. Άλλες μορφές δημόσιων επιχειρήσεων:

Η ταξινόμηση των επιχειρήσεων μπορεί να γίνει με εθνικά, αναπτυξιακά και οικονομικά κριτήρια. Με βάση αυτά τα κριτήρια ο Γ. Ζυγογιάννης διακρίνει τρεις μορφές επιχειρήσεων:

α) Δημόσιες επιχειρήσεις εθνικής σημασίας που είναι απαραίτητες για την κάλυψη των αμυντικών αναγκών μιας χώρας. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι επιχειρήσεις της αμυντικής βιομηχανίας.

β) Δημόσιες επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας για την ανάπτυξη μιας χώρας. Στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται οι εταιρίες στον τομέα της αναπτυξιακής υποδομής.

γ) Δημόσιες επιχειρήσεις που λειτουργούν στον ανταγωνιστικό τομέα της οικονομίας, παράλληλα με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και με ίσους όρους ανταγωνισμού.

1.8. Όρια επιχειρηματικότητας δημοσίου:

Το κριτήριο του επιτρεπτού της δημόσιας επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η τήρηση της αρχής της επικουρικότητας από την οποία απορρέουν η υποχρέωση μη ανταγωνισμού των ιδιωτών από το κράτος και η απαγόρευση της επιδίωξης κέρδους ως σκοπού της κρατικής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η αρχή της επικουρικότητας ορίζεται στο άρθρο 5 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σκοπός της αρχής αυτής είναι να εξασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στον πολίτη. Ως εκ τούτου, ελέγχεται αν η δράση που πρόκειται να αναληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο δικαιολογείται σε σχέση με τις δυνατότητες που υπάρχουν σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, πρόκειται για αρχή σύμφωνα με την οποία η Ένωση, στους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, δρα μόνο όταν η δράση της είναι πιο αποτελεσματική από αντίστοιχα μέτρα εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής εμβέλειας. Η αρχή της επικουρικότητας συνδέεται στενά με τις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας, σύμφωνα με τις οποίες η δράση της Ένωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τα απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων της συνθήκης όρια. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου του Δεκεμβρίου του 1992 εξέδωσε δήλωση για την αρχή της επικουρικότητας, όπου καθορίζει τους κανόνες εφαρμογής της. Η προσέγγιση που απορρέει από τη δήλωση αυτή περιλαμβάνεται στη συνθήκη του Άμστερνταμ με τη μορφή πρωτοκόλλου σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, το οποίο προσαρτήθηκε στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το πρωτόκολλο αυτό καθιερώνει, μεταξύ άλλων, τη συστηματική ανάλυση του αντίκτυπου των νομοθετικών προτάσεων στην αρχή της επικουρικότητας και τη χρήση, όπου είναι δυνατόν, άλλων, λιγότερο δεσμευτικών κοινοτικών μέτρων. Η επικουρική επέμβαση του κράτους στην οικονομική παραγωγή γίνεται αποδεκτή ακριβώς διότι ενισχύει την εθνική οικονομία συνολικά και συνεπώς και το ίδιο το οικονομικό σύστημα στο οποίο αναγνωρίζεται η προτεραιότητα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Εξάλλου, η ευρύτατη συναίνεση για την παροχή από το κράτος υπηρεσιών για την ικανοποίηση υπαρξιακών αναγκών και ζωτικής πρόνοιας, οδήγησε σε μια

διεύρυνση του πεδίου κρατικής ρύθμισης. Η αναγωγή επομένως της παραγωγής οικονομικών αγαθών σε αντικείμενο δημόσιας υπηρεσίας- με πρωτοβουλία του νομοθέτη αποτελούσε ικανή θεμελίωση της δημόσιας βιομηχανικής και εμπορικής δραστηριότητας. Δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός λοιπόν η πρόσφατη τάση στον ευρωπαϊκό χώρο για ιδιωτικοποίηση και απορύθμιση βάσει κατά της ίδιας της έννοιας της δημόσιας υπηρεσίας, ταυτίζοντάς την με περιορισμό της ελευθερίας αρχής γενομένης από την επιχειρηματική ελευθερία.

Ο γαλλικός νόμος της 26.7.1983 για τον εκδημοκρατισμό του δημόσιου τομέα, με την επαναθέσπιση της αρχής της τριμερούς συμμετοχής, και ιδίως με την εξασφάλιση σημαντικής εκπροσώπησης των εργαζομένων στα αποφασιστικά όργανα των δημοσίων επιχειρήσεων, επεδίωξε την εκ νέου εμπέδωση της οικονομικής δημοκρατίας. Αντίστοιχοι είναι οι στόχοι του ελληνικού νόμου 1365/83 για την κοινωνικοποίηση των επιχειρήσεων δημόσιου χαρακτήρα και κοινής ωφέλειας. Ενδιαφέρον είναι να παρατηρηθεί πάντως ότι η κοινωνικοποίηση των επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα δεν έρχεται σαν συνέπεια ενός κύματος εθνικοποιήσεων, αλλά αποτελεί προϊόν του κοινού μόχθου (Πρόγραμμα του Εθνικού Συμβουλίου της Αντίστασης της Γαλλίας, 1944). Έτσι, η αντί-καπιταλιστική ιδεολογία των εθνικοποιήσεων συμπληρώνεται και από ένα εμφανή αντικρατικισμό. Οι εθνικοποιήσεις δεν αποβλέπουν στη δημιουργία επιπλέον θέσεων απασχόλησης στην κρατική γραφειοκρατία, αλλά γίνονται προκειμένου να εξυπηρετηθεί καλύτερα το εθνικό οικονομικό συμφέρον, με την εξασφάλιση της οικονομικής δημοκρατίας, που συμπληρώνει το τρίπτυχο πολιτική, κοινωνική, οικονομική δημοκρατία.

1.9. Στόχοι δημόσιων επιχειρήσεων:

Σκοπός της δημιουργίας των Δ.Ε.Κ.Ο. είναι η εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου με προσφορά ικανοποιητικών υπηρεσιών σε χαμηλό κόστος, η ανάπτυξη της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής για την αναπτυξιακή

προσπάθεια της χώρας, η δημιουργία εξωτερικών οικονομιών σε όφελος άλλων τομέων της οικονομίας και η συμπλήρωση επενδυτικών κενών που απορούν να δημιουργηθούν στις περιπτώσεις εκείνες που οι ιδιώτες επιχειρηματίες δεν ενδιαφέρονται για επενδυτική δραστηριότητα, είτε λόγω του μεγέθους του έργου είτε λόγω του ότι δεν προβλέπεται αξιόλογο κέρδος, παρά το γεγονός ότι το έργο, από γενικότερη κοινωνικοοικονομική άποψη, μπορεί να θεωρείται αναγκαίο. (Α.Θ. Μπαλφούσιας, Δημοσιονομικές Εξελίξεις στη δεκαετία του 1980, Αθήνα 1993, σελ. 182-196).

Τα τελευταία χρόνια οι Δ.Ε.Κ.Ο. συμβάλλουν σημαντικά στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (15-20%), συμμετέχουν με αξιόλογο ποσοστό στο σχηματισμό των συνολικών ακαθάριστων πάγιων επενδύσεων της οικονομίας (20-25% περίπου), απασχολούν σημαντικό αριθμό εργατοϋπαλληλικού προσωπικού (το 10-12% της συνολικής απασχόλησης του αστικού τομέα της οικονομίας), συμβάλλουν κατά τρεις έως πέντε ποσοστιαίες μονάδες περίπου στο ακαθάριστο έλλειμμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα και απορροφούν το 18-20% των πιστώσεων του Νομισματοπιστωτικού Προγράμματος της οικονομίας. Εξάλλου, οι τιμολογιακές αναπροσαρμογές των αγαθών και υπηρεσιών που παράγουν οι Δ.Ε.Κ.Ο. μπορούν να επηρεάσουν αισθητά το γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ), ενώ επίσης είναι δυνατόν να επηρεαστεί σε σημαντικό βαθμό το ισοζύγιο των πληρωμών αυξάνοντας τις εξαγωγές των Δ.Ε.Κ.Ο. ή υποκαθιστώντας τις εισαγωγές.

Οι Δ.Ε.Κ.Ο. που βρίσκονται κάτω από την άμεση εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Δ.Ε.Κ. Ο./ΥΠ.ΕΘ. Ο. στη δεκαετία του 1990 ανέρχονταν σε 50. Το σύστημα ουσιαστικού ελέγχου και εποπτείας εφαρμόστηκε καταρχήν το 1981 για τις είκοσι κυριότερες Δ.Ε.Κ.Ο. Το 1983 στο σύστημα αυτό εντάχθηκαν ακόμη 21 Δ.Ε.Κ.Ο., ενώ το 1984 οι υπόλοιπες 9. Σημειώνεται ότι πέραν των προαναφερόμενων, υπάρχει ακόμη ένας μεγάλος αριθμός τέτοιων επιχειρήσεων που είναι είτε άμεσα ελεγχόμενες από το Δημόσιο (όπως ΕΚΕΤΕ, ΔΕΠΑΝΟΜ, ΟΑΔΥΚ, ΑΣΟ και άλλες) είτε έμμεσα. Οι τελευταίες αποτελούν κυρίως θυγατρικές επιχειρήσεις του πιστωτικού τομέα της οικονομίας, που όμως για διάφορους λόγους δεν έχουν ενταχθεί στο σύστημα εποπτείας και ελέγχου της Γ.Γ.(Γενικής Γραμματείας) Δ.Ε.Κ.Ο./ΥΠ.ΕΘ.Ο.

Τα κριτήρια ένταξης των Δ.Ε.Κ.Ο. στο σύστημα ελέγχου και εποπτείας ήταν διαφορετικά για καθεμιά από αυτές. Γενικά όμως ελήφθη υπόψη η οικονομική και κοινωνική σπουδαιότητα της επιχείρησης, η ελλειμματικότητα ή πλεονασματικότητα της διαχειριστικής λειτουργίας της, το ύψος των επενδύσεων και το μέγεθος της απασχόλησης που πραγματοποιεί.

Χαρακτηριστική περίπτωση, στο ελληνικό δίκαιο, δημόσιας επιχείρησης με αποφασιστική επιρροή του κράτους - θεσμικής και όχι ιδιοκτησιακής μορφής - αποτελεί η Τράπεζα της Ελλάδος. Η ίδρυσή της με τον νόμο 3224 της 7.12.1997, η πρόβλεψη του διορισμού του Διοικητή και των Υποδιοικητών με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρκούν για τον χαρακτηρισμό ως επιχείρησης δημοσίου χαρακτήρα. Και αυτό απορρέει, παρά τη ρητή πρόβλεψη του άρθρου 8 του Καταστατικού της, σύμφωνα με το οποίο το Δημόσιο και άλλοι δημόσιοι φορείς δεν μπορούν να κατέχουν άμεσα ή έμμεσα μετοχές της Τραπέζης της Ελλάδος «κατά ποσό υπερβαίνουν στο σύνολο το ένα δέκατο του εκδιδομένου ονομαστικού κεφαλαίου». Οι στόχοι που επιδιώκονται με την δημιουργία δημοσίων επιχειρήσεων, είναι κυρίως οι εξής : (Αναστόπουλος Ι. Δ., Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις, Εκδόσεις Σάκκουλα Αντ., Αθήνα - Κομοτηνή 1987, σελ. 24 -32).

— ο οικονομικός εκσυγχρονισμός, με την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλού κόστους και την εξασφάλιση σύγχρονης τεχνολογίας και με τη βελτίωση της οικονομικής και τεχνολογικής απόδοσης των επιχειρήσεων αυτών. Αποτέλεσμα του εκσυγχρονισμού και της κατετοποίησης της παραγωγής είναι η επίτευξη οικονομικής κλίμακας και συνεπώς η μείωση του κόστους και των τιμών.

— η εξασφάλιση του εφοδιασμού σε καταναλωτικά αγαθά ή πρώτες ύλες (όπως πετρελαιοειδή) ή σε οικονομικό εξοπλισμό στρατηγικής σημασίας, καθώς και η παροχή υπηρεσιών με κοινές προδιαγραφές και ίδια τιμολόγια για όλες τις περιοχές της επικράτειας (και ενδεχομένως η επιδότηση ορισμένων περιοχών ή κοινωνικών κατηγοριών).

Η αποφυγή των δυσμενών συνεπειών από την εκμετάλλευση της εξουσίας που συνεπάγονται τα ελεγχόμενα από ιδιώτες φυσικά μονοπώλια. Η εθνικοποίηση ή κρατικοποίηση ή κοινωνικοποίηση επιτρέπουν την

καθετοποίηση της παραγωγής, χωρίς τους κινδύνους της μονοπωλιακής εκμετάλλευσης ιδίως όσον αφορά την επιλογή των επενδύσεων και τον καθορισμό των τιμών. Εξάλλου, εκλογικεύεται η αγορά με την αποφυγή δημιουργίας υπερκερδών ως αποτέλεσμα ολιγοπωλιακών καταστάσεων, ή αντίθετα, με την άσκηση ανταγωνισμού που συνεπάγεται απορρυθμιστικές πιέσεις στην αγορά.

— η αναδιανεμητική λειτουργία των δημοσίων επιχειρήσεων, με την ανακατανομή εισοδήματος σε ιδιώτες και περιοχές. Αυτό επιτυγχάνεται με την διαφοροποίηση των τιμολογίων ή την δωρεάν παροχή υπηρεσιών σε οικονομικά ασθενέστερες ομάδες του πληθυσμού και την πραγματοποίηση επενδύσεων στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές.

— η πολιτική απασχόλησης, με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την προστασία των ήδη απασχολούμενων σε προβληματικές, αλλά βιώσιμες, επιχειρήσεις. Εξάλλου, οι δημόσιες επιχειρήσεις αποτελούν συχνά πεδίο κοινωνικού πειραματισμού για νέες μορφές εργασιακών σχέσεων και συμμετοχής των εργαζομένων στη διοίκηση τους. Οπωσδήποτε, οι δημόσιες επιχειρήσεις ασκούν εξωτερικές επιδράσεις, άμεσες ή έμμεσες, για το σύνολο της οικονομίας, ενώ ορισμένες από αυτές έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας την πλαισίωση, διαρρύθμιση και ενίσχυση των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα (στον χρηματοδοτικό τομέα ή στον τομέα της ενίσχυσης των ιδιωτικών επιχειρήσεων όπως στο πλαίσιο της πολιτικής προμηθειών των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα).

Περαιτέρω, οι δημόσιες επιχειρήσεις αποτελούν σημαντικά όργανα οικονομικής πολιτικής σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας. Αλλά και γενικότερα με τον έλεγχο των αποφάσεων των δημοσίων επιχειρήσεων σε θέματα όπως οι επενδύσεις, η τιμολογιακή πολιτική, η πολιτική απασχόλησης, οι προμήθειες, ο δανεισμός, η πολιτική απέναντι στις ιδιωτικές προβληματικές επιχειρήσεις, το κράτος διαθέτει ένα κινητήριο-αναπτυξιακό ή σταθεροποιητικό όργανο για την άσκηση διαρθρωτικής ή βραχυπρόθεσμης πολιτικής.

Ωστόσο, η χρησιμοποίηση των δημοσίων επιχειρήσεων ως οργάνων της κρατικής πολιτικής με αντίστοιχη μείωση της διαχειριστικής αυτονομίας τους,

έχει επιπτώσεις πάνω στην οικονομική τους αποδοτικότητα. Έτσι, η χρησιμοποίηση κατά τη δεκαετία του 70 των δημοσίων επιχειρήσεων ως οργάνων βραχυπρόθεσμης πολιτικής - με τη δέσμευση των τιμολογίων τους, ή την επιβολή συγκεκριμένης εμπορικής πολιτικής ή πολιτικής απασχόλησης - ή για την διάσωση προβληματικών επιχειρήσεων, οδήγησε σε επιδείνωση των οικονομικών τους αποτελεσμάτων, σε υπερχρέωση και σε πτώση της ανταγωνιστικότητας του βιομηχανικού δημοσίου τομέα.

Στην Ελλάδα, μετά την μεταπολίτευση, ο δημόσιος τομέας έχει γνωρίσει συνεχή επέκταση, η αντιμετώπιση των προβλημάτων των δημοσίων επιχειρήσεων αναζητήθηκε προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της λειτουργίας τους. Τελευταία, μάλιστα, έχουν αναληφθεί προσπάθειες για την οικονομική εξυγίανση (κυρίως τη μείωση των ελλειμμάτων) των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών.

Επομένως, στο ελληνικό δίκαιο, σήμερα, δύο είναι τα κριτήρια του ορισμού της (υπό ευρεία έννοια) δημόσιας επιχείρησης :

— Η ένταξη στον δημόσιο τομέα, δηλαδή ο ιδιοκτησιακός έλεγχος από το κράτος ή άλλο νομικό πρόσωπο του δημοσίου τομέα. Περιλαμβάνονται έτσι στην έννοια της δημόσιας επιχείρησης οι θυγατρικές εταιρίες και οι ελεγχόμενες εταιρίες των δημοσίων επιχειρήσεων και οι επιχειρήσεις μικτής οικονομίας που ελέγχονται πλειοψηφικά από το κράτος ή άλλα νομικά πρόσωπα του δημοσίου τομέα. Εννοείται ότι αποτελούν μέρος του ελληνικού δημοσίου τομέα και οι δημοτικές ή κοινοτικές επιχειρήσεις τις οποίες ο νόμος 1256/82 δεν έχει αναλύσει. Η ύπαρξη αυτοτελούς επιχειρηματικού φορέα που αποτελεί ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο (με την εξαίρεση των οριακών περιπτώσεων δημοσίων υπηρεσιών - φορέων επιχειρηματικής δραστηριότητας). Οι δημόσιες επιχειρήσεις υπό ευρεία έννοια αποτελούν χαρακτηριστικές περιπτώσεις νομικών προσώπων του δημοσίου τομέα.

Τέλος, η θεσμοθέτηση της έννοιας του νομικού προσώπου του δημοσίου τομέα -στην οποία εμπίπτουν οι επιχειρήσεις του τομέα αυτού - επιτρέπει την επιβολή κοινών δεσμεύσεων για το σύνολο των φορέων του δημοσίου τομέα, πράγμα που οδηγεί σε μία επιπλέον προσέγγιση των υπό στενή και ευρεία έννοια δημοσίων επιχειρήσεων.

Η διευρυμένη έννοια της δημόσιας επιχείρησης ως επιχείρησης του δημόσιου τομέα έχει επικρατήσει στην επιστήμη, στη νομολογία και τη νομοθεσία των ευρωπαϊκών χωρών με ανεπτυγμένο δημόσιο τομέα.

Επομένως, το Σ.τ.Ε.(Συμβούλιο της Επικράτειας) έχει κρίνει ότι δεν αποτελούν δημόσιες επιχειρήσεις, η Α.Ε. Ελληνικές Εξαγωγές, έστω και υπό τη εκδοχή ότι, όπως ισχυρίσθηκε η προηγούμενη εταιρία, το κεφάλαιο της ανήκει στην ΕΤΒΑ που έχει ιδρυθεί από κοινού από την ΑΤΕ και το ελληνικό Δημόσιο.

Επιπλέον χαρακτηριστικό γνώρισμα της δημόσιας επιχείρησης υπό στενή έννοια είναι ότι αποτελεί δημόσιο νομικό πρόσωπο που διέπεται καταρχήν από το ιδιωτικό δίκαιο, ως συνέπεια της επιλογής του νομοθέτη να του προσδώσει τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ ή Α. Ε.

Προφανώς, το πρότυπο της υπό στενής έννοιας δημόσιας επιχείρησης στο ελληνικό δίκαιο είναι η ΔΕΗ, και πριν από αυτήν ο ΑΣΟ και η ΑΤΕ, δηλαδή ο δημόσιος οργανισμός μη μετοχικού χαρακτήρα που υπάγεται καταρχήν στο ιδιωτικό δίκαιο. Το πλησιέστερο παράδειγμα στη συγκριτική ευρωπαϊκή εμπειρία, με εντονότερη όμως την υπαγωγή στους κανόνες του διοικητικού δικαίου, είναι ο δημόσιος οργανισμός βιομηχανικού και εμπορικού χαρακτήρα του γαλλικού δικαίου.

Βέβαια, μετά την προτίμηση του Έλληνα νομοθέτη να προσδίδει τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας στις ιδρυόμενες από αυτόν δημόσιες επιχειρήσεις (όπως για παράδειγμα ΟΤΕ, ΟΣΕ, ΕΛΤΑ, ΕΡΤ, ΔΕΠ, ΕΟΜΜΕΧ, ΕΥΔΑΠ), η έννοια της δημόσιας επιχείρησης διευρύνθηκε έτσι ώστε να περιλαμβάνει εφεξής και τους δημόσιους φορείς που έχουν ενδυθεί τον τύπο της ανώνυμης εταιρίας αλλά με πολλές αποκλίσεις από την εμπορική νομοθεσία και με μοναδικό μέτοχο το Δημόσιο. Η δημόσια εταιρία με τα χαρακτηριστικά αυτά δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί από την έννοια της δημόσιας επιχείρησης. Έτσι, ο ΕΟΜΜΕΧ που έχει τη μορφή ανώνυμης εταιρίας εμπίπτει στην έννοια της δημόσιας επιχείρησης, όπως αυτή αναφέρεται στο άρθρο 56 του Συντάγματος.

Ως επιχείρηση η δημόσια οικονομική μονάδα αποτελεί ένα αυτόνομο οικονομικό οργανισμό που έχει ως αντικείμενο την διεξαγωγή δραστηριοτήτων οικονομικού χαρακτήρα. Ως επιχείρηση θα ορισθεί ο οικονομικός οργανισμός που επιδιώκει συγκεκριμένο αποτέλεσμα με την άσκηση παραγωγικής

δραστηριότητας, ενώ ο δημόσιος χαρακτήρας - στις δημόσιες επιχειρήσεις υπό ευρεία έννοια - προκύπτει από το ότι το οικονομικό υποκείμενο της επιχείρησης είναι το κράτος ή άλλοι φορείς του δημόσιου τομέα. Με τον δημόσιο χαρακτήρα των εν λόγω επιχειρηματικών μονάδων συνδέεται και η επιδίωξη σκοπών γενικότερου (δημοσίου) συμφέροντος.

1.10. Επιδίωξη σκοπών δημόσιου συμφέροντος:

Οι δημόσιες επιχειρήσεις ιδρύονται και λειτουργούν χάριν του δημόσιου συμφέροντος. Οι σκοποί δημοσίου συμφέροντος που ικανοποιούνται με τους φορείς της δημόσιας επιχειρηματικής πρωτοβουλίας μπορούν να καταταχθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: αφενός, άσκηση δημοσίων υπηρεσιών υπό λειτουργική έννοια, δηλαδή κοινωφελών και ρυθμιστικών-παρεμβατικών υπηρεσιών (προς τις οποίες εξομοιώνεται και η εξυπηρέτηση σκοπών εθνικής άμυνας) και αφετέρου, άσκηση πραγματικής επίδρασης επί της εθνικής οικονομίας με τη δημιουργία επενδύσεων και τον τονισμό του ανταγωνισμού.

Οι σκοποί της πρώτης κατηγορίας εντάσσονται στη σφαίρα της παροχικής ή και της ρυθμιστικής διοίκησης, ενώ οι σκοποί της δεύτερης κατηγορίας επιδιώκονται στο πλαίσιο της συναλλακτικής διοίκησης. Κοινωφελείς είναι οι σκοποί που αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου. Σύμφωνα με τον ορισμό του ν.1264/82 (αριθ. 19 παρ. 2), αποτελούν δημόσιους σκοπούς κοινωφελούς χαρακτήρα: η διύλιση και διανομή ύδατος, η παραγωγή και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος ή καυσίμου αερίου, η μεταφορά προσώπων και αγαθών, οι τηλεπικοινωνίες, τα ταχυδρομεία, η ραδιοφωνία και τηλεόραση, η αποχέτευση, η φορτοεκφόρτωση και αποθήκευση εμπορευμάτων στους λιμένες και η παροχή τραπεζικών υπηρεσιών. Βέβαια, ο όρος κοινή ωφέλεια δεν έχει αυστηρό περιεχόμενο: έτσι, ο ν.696/77 ορίζει ότι η Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία αποτελεί επιχείρηση κοινής ωφέλειας. Εν γένει, δεν παρατηρείται η τάση στον ελληνικό χώρο να χρησιμοποιείται ο όρος «οργανισμοί κοινής ωφέλειας» ως συνώνυμος της δημόσιας επιχείρησης πράγμα που υποδηλώνει μια

συρρικνωτική και οπωσδήποτε ξεπερασμένη ιστορικά αντίληψη περί δημοσίων επιχειρήσεων.

Τέλος, σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν, ως κοινωφελείς μπορούν να χαρακτηρισθούν στο ελληνικό δίκαιο των δημοσίων επιχειρήσεων, οι εξής οργανισμοί: ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, ΟΣΕ, ΗΛΠΑΠ, ΗΛΣΑΠ, ΕΑΣ, ΕΡΤ, ΕΥΔΑΠ, ΟΛΠ, Ολυμπιακή, Αερολιμένας Αθηνών, καθώς και οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις παροχικού χαρακτήρα.

Σκοπούς ρυθμιστικής ή κατευθυντήριας οικονομικής παρέμβασης -ταυτόχρονα ενδεχομένως και παροχικές δραστηριότητες - ασκούν σειρά δημοσίων επιχειρήσεων. Πρόκειται για τις δημόσιες επιχειρήσεις των τομέων της χρηματοδότησης και ασφάλισης (ΑΤΕ, ΕΤΒΑ, ΟΑΕ), της πολεοδομικής παρέμβασης (ΔΕΠΟΣ), της ενεργειακής πολιτικής (ΔΕΠ), της γεωργικής παρέμβασης (ΑΣΟ), της ενίσχυσης των μεταποιητικών δραστηριοτήτων και της βιοτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ) και των εξαγωγών (ΟΠΕ) ή της εμπορικής παρέμβασης (ΕΜΠΟ). Εν προκειμένω, η επιδίωξη κατά κύριο λόγο ρυθμιστικών ή κατευθυντηρίων οικονομικών σκοπών από τους εν λόγω φορείς έχει δημιουργήσει αμφιβολίες όσον αφορά τον χαρακτηρισμό τους ως δημοσίων επιχειρήσεων. Ωστόσο, μετά την απόφαση του Α.Ε.Δ. για τον ΕΟΜΜΕΧ, επιτρέπεται η κατάταξη των ανωτέρω δημοσίων Ν.Π.Ι.Δ. στην κατηγορία των δημοσίων επιχειρήσεων.

Κοινό χαρακτηριστικό των δημοσίων επιχειρήσεων που επιδιώκουν σκοπούς δημόσιας υπηρεσίας (υπό λειτουργική έννοια) είναι ότι η άσκηση των δραστηριοτήτων τους αποτελεί νομικό μονοπώλιο και αντίστροφα η καθιέρωση μονοπωλίου υπέρ των δραστηριοτήτων αυτών καθιστά τον φορέα τους υποκείμενο δημόσιας υπηρεσίας. Και πάλι εδώ αναφαίνεται η συγγένεια των θεσμών της παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας σε ανάδοχο ιδιώτη και η ανάθεση των σχετικών καθηκόντων σε δημόσια επιχείρηση.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο συχνά χρησιμοποιούμενος στην ελληνική πράξη όρος (δημόσιος) οργανισμός είτε από τη νομοθεσία για τα νομικά πρόσωπα του δημοσίου τομέα, είτε ως στοιχείο της επωνυμίας συγκεκριμένων δημοσίων φορέων, παραπέμπει κατά κανόνα σε εκείνες τις δημόσιες επιχειρήσεις που

έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας την παροχή κοινωφελών υπηρεσιών ή την άσκηση ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Ιδιαίτερη είναι η περίπτωση των δημοσίων επιχειρήσεων που είναι επιφορτισμένες με την άσκηση δημοσιονομικών ή εμπορικών μονοπωλίων. Εδώ οι σκοποί δημοσίου συμφέροντος συνίστανται ταυτόχρονα στην είσπραξη δημοσίων εσόδων και στην επέμβαση στην αγορά για τον κανονικό εφοδιασμό βασικών προϊόντων κοινωνικής ανάγκης. Στην Ελλάδα πάντως τα σχετικά μονοπώλια δεν αποτέλεσαν ποτέ δημόσια επιχείρηση, αλλά μέχρι την κατάργησή τους από 1.1.1986 βάσει της Πράξεως Προσχωρήσεως της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, είχαν παραχωρηθεί σε ανάδοχο ιδιωτική επιχείρηση, την Εταιρία Διαχειρίσεως Ειδών Μονοπωλίου (Ε.Δ.Ε.Μ.Ε.Δ).

Τόσο στον ελληνικό, όσο και στον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο, οι δημόσιες επιχειρήσεις του ανταγωνιστικού τομέα της οικονομίας αναπτύσσουν δράση στον μεταποιητικό τομέα της οικονομίας (βιομηχανία, αγροτική μεταποίηση, εξόρυξη), στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα, στον τομέα των υπηρεσιών (ξενοδοχειακή υποδομή) και του εμπορίου. Στην Ελλάδα, η ανάπτυξη των φορέων της δημόσιας επιχειρηματικής πρωτοβουλίας ενόψει της συμμετοχής στον ανταγωνιστικό τομέα της οικονομίας ανάγεται στην τελευταία περίοδο μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, το 1974. Σημαντικός είναι εδώ ο ρόλος των υπό δημόσιο έλεγχο εμπορικών τραπεζών (ιδίως μετά την υπαγωγή στον δημόσιο τομέα το 1976 της Εμπορικής και της τότε Ιονικής-Λαϊκής) καθώς και των παρεμβατικών τραπεζικών οργανισμών (ΕΤΒΑ, ΑΤΕ) και των πολλών και ποικίλων θυγατρικών τους. Εν γένει η συμμετοχή στον ανταγωνιστικό τομέα της οικονομίας, και στον ευρωπαϊκό χώρο, εξασφαλίζεται αφενός με τη δημιουργία νέων δημοσίων επιχειρήσεων ή την εθνικοποίηση ιδιωτικών επιχειρήσεων αφετέρου, με την απόκτηση του οικονομικού ελέγχου των ιδιωτικών επιχειρήσεων μέσω των κρατικών συμμετοχών. Στο πλαίσιο αυτό παρατηρείται εξάλλου η τάση δημιουργίας ομίλων δημοσίων επιχειρήσεων και κοινών επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα.

Τέλος, υπάρχει και η ενδιάμεση κατηγορία των δημοσίων επιχειρήσεων οι οποίες ενεργούν με συναλλακτικές μεθόδους, αλλά απολαμβάνουν πραγματικών ή νομικών προνομίων χωρίς όμως να είναι επιφορτισμένες με

την άσκηση ουσιαστικής δημόσιας υπηρεσίας. Ο επιδιωκόμενος σκοπός δημοσίου συμφέροντος είναι εν προκειμένω η πραγματοποίηση εσόδων που αποδίδονται στο Δημόσιο ή τους ΟΤΑ ή η διαχείριση και αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται, στην Ελλάδα, ο Οργανισμός Διαχείρισεως Δημοσίου Υλικού (ΟΔΔΥ), η Εταιρία Αφορολογήτων Ειδών που πωλούνται σε αεροδρόμια και άλλα σημεία των συνόρων και η Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου.

Οι δημόσιες επιχειρήσεις του ανταγωνιστικού τομέα της οικονομίας αποτελούν την κατ' εξοχήν εκδήλωση της συναλλακτικής διοίκησης, είτε έχουν ιδρυθεί ως δημόσια νομικά πρόσωπα είτε εμπίπτουν στην έννοια των νομικών προσώπων του δημοσίου τομέα. Αν και οι σχετικές δραστηριότητες δεν συνδέονται με την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας, οι δημόσιες επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής αποτελούν έκφραση της δημόσιας οικονομικής πρωτοβουλίας και ένα - εκτός των παραδοσιακών μεθόδων διοικητικής δράσης - τρόπο δημόσιας επέμβασης στην κοινωνική πραγματικότητα..

Επιπλέον ως πιο κάτι το πιο σύνθετο, θα μπορούσε να προταθεί η εξής βασική διάκριση των δημοσίων επιχειρηματικών φορέων βάσει των σκοπών που επιδιώκουν : πρώτον, δημόσιες επιχειρήσεις, στις οποίες προέχει ο κοινωφελής και ο παρεμβατικός σκοπός, δεύτερον, δημόσιες επιχειρήσεις στις οποίες προέχει η συναλλακτική δραστηριότητα, χωρίς να υπάρχει αναφορά σε καθήκοντα παροχικής διοίκησης. Η ελληνική νομολογία απαλλάσσει τα δημόσια νομικά πρόσωπα επιχειρηματικού χαρακτήρα που είναι επιφορτισμένα με την άσκηση κοινωφελών ή παρεμβατικών δραστηριοτήτων από τις δεσμεύσεις της δημόσιας υπηρεσίας και την εφαρμογή των αρχών της χρηστής διοίκησης, σαν να επρόκειτο για απλούς φορείς συναλλακτικής δραστηριότητας. Είναι επομένως αναγκαίο να υπάρξει μια νομοθετική πρόβλεψη εν προκειμένω στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού και της εκλογίκευσης του θεσμού.

Αυτό που διακρίνει τη δημόσια επιχείρηση από τη δημόσια υπηρεσία , είναι ότι η τελευταία δεν επιδιώκει ίδια δράση, αλλά περιορίζεται στην εξυπηρέτηση των δημοσίων σκοπών που τάσσει ο νόμος με τα μέσα που παρέχονται από το κράτος. Αντίθετα, η δημόσια επιχείρηση δεν είναι απλώς ένας τρόπος άσκησης

της δημόσιας διοίκησης, αλλά μια νέα μη διοικητική μέθοδος διαρρύθμισης των συλλογικών λειτουργιών. Ωστόσο είναι τέτοια η έκταση της κρατικής πλαισίωσης, παρακολούθησης και επέμβασης στη λειτουργία των δημοσίων επιχειρήσεων που οδηγεί συχνά σε ουσιαστική εξομοίωση δημοσίων επιχειρήσεων και δημοσίων υπηρεσιών.

Η διάκριση δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων παρουσιάζεται καταρχήν απόλυτη και στηρίζεται στη διαφοροποίηση του οικονομικού υποκειμένου τους : ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι εκείνες των οποίων οικονομικά υποκείμενα είναι ιδιώτες, ενώ δημόσιες επιχειρήσεις είναι οι επιχειρήσεις των οποίων οικονομικό υποκείμενο είναι το κράτος ή άλλα δημόσια πρόσωπα. Παρατηρούνται ωστόσο, τόσο σε εννοιολογικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο, σημεία επαφής μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ Δ.Ε.Κ.Ο.

2.1. Κατάταξη των Δ.Ε.Κ.Ο. για τα έτη 2003-2004:

Το Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης και συγκεκριμένα ο κ. **Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης**, ο κ. **Χρυσοβαλάντης Γαγάνης** και ο κ. **Αλέξανδρος Τζανετουλάκος** μελέτησαν την πορεία των ΔΕΚΟ που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο Αθηνών και προχώρησε σε μια κατάταξη τους με βάση τις επιδόσεις τους, λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη ένα πλήθος κριτηρίων όπως αυτά καταγράφονται στον πίνακα 1.

Η ανάλυση πραγματοποιήθηκε για την περίοδο 2003 και 2004 σε συνολικά 8 εισηγμένες ΔΕΚΟ.

**Πίνακας 1: Κριτήρια Αξιολόγησης των ΔΕΚΟ
του χρηματιστηρίου**

1	Μικτό Περιθώριο Κέρδους
2	Καθαρό Περιθώριο Κέρδους
3	Βιομηχανική Αποδοτικότητα
4	Δείκτης Κυκλοφορίας Ενεργητικού
5	Δείκτης Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων
6	Δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων
7	Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων
8	Δείκτης Σημασίας Λειτουργικών Εξόδων
9	Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού
10	Δείκτης Μακροπρόθεσμης Ικανότητας Δανεισμού
11	Δείκτης Γενικής Ρευστότητας
12	Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας
13	Δείκτης Ικανότητας Αποπληρωμής Υποχρεώσεων
14	Δείκτης Κεφαλαίου Κίνησης

Στους πίνακες 2 και 3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της μεθόδου PROMETHEE σχετικά με την κατάταξη των 8 Δημοσίων Επιχειρήσεων, τα οποία προέκυψαν εξετάζοντας διάφορα σενάρια (500 τον αριθμό) σχετικά με τη βαρύτητα των 14 κριτηρίων αξιολόγησης.

Πίνακας 2: Κατάταξη των ΔΕΚΟ του χρηματιστηρίου 2003

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΣΚΟΡ	ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
1	0.751019	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.
2	0.649793	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.
3	0.43664	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
4	0.219851	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.
5	0.150715	ΕΚΟ - ΕΛΔΑ Α.Β.Ε.Ε.
6	-0.00408	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

7	-0.60543	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ (ΕΥΔΑΠ) Α.Ε.
8	-1.59851	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.

Πίνακας 3: Κατάταξη των ΔΕΚΟ του χρηματιστηρίου 2004

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΣΚΟΡ	ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
1	0.941996	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.
2	0.574836	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.
3	0.366507	ΕΚΟ - ΕΛΔΑ Α.Β.Ε.Ε.
4	-0.00412	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
5	-0.07026	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
6	-0.23582	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.
7	-0.7846	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ (ΕΥΔΑΠ) Α.Ε.
8	-0.78854	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.

Από τους πίνακες 2 και 3 παρατηρούμε ότι για το 2003 την πρώτη θέση στην κατάταξη καταλαμβάνει ο ΟΛΘ ΑΕ ο οποίος και για τα 2 έτη παρουσιάζει στα κριτήρια 8,10 και 11 τις υψηλότερες τιμές μεταξύ του συνόλου των ΔΕΚΟ. Για το έτος 2004 κατατάσσεται στην δεύτερη θέση γεγονός που δεν οφείλεται στις μειωμένες χρηματοοικονομικές επιδόσεις του σε σχέση με το 2003 αλλά στην βελτίωση της θέσης των υπολοίπων.

Ο ΟΠΑΠ ΑΕ καταλαμβάνει την δεύτερη θέση το 2003 με υπεροχή σε σχέση με τις υπόλοιπες ΔΕΚΟ στα κριτήρια 4,5,6,9 και 14 για το 2003 ενώ, το 2004 καταλαμβάνει την πρώτη θέση με σημαντική υπεροχή στα κριτήρια 1,3,5,6 και 9.

Η ΕΚΟ –ΕΛΔΑ ΑΒΕΕ βελτίωσε την θέση της στην κατάταξη από το 2003 λαμβάνοντας την 3 θέση το 2004. Η ΕΚΟ –ΕΛΔΑ ΑΒΕΕ κατέχει την καλύτερη θέση και για τα δύο χρόνια στο κριτήριο 1 και 7. Το κριτήριο του δείκτη

μικτού περιθωρίου κέρδους βελτιώθηκε λόγο μεγαλύτερων κερδών το 2004 και μικρότερης ποσοστιαίας μεταβολής του κόστους πωληθέντων. Επίσης, η ΕΚΟ –ΕΛΔΑ ΑΒΕΕ το 2004 βελτίωσε σημαντικά τα κριτήρια 2,3,4 και 6.

Η Δ.Ε.Η. Α.Ε. κατατάσσεται και τα 2 έτη της ανάλυσης στην τελευταία θέση εξαιτίας της χαμηλής χρηματοοικονομικής αποδοτικότητας που παρουσιάζει σε σχέση με τις υπόλοιπες ΔΕΚΟ, παρόλο που η Δ.Ε.Η. Α.Ε. είναι η μεγαλύτερη ΔΕΚΟ με το υψηλότερο ποσοστό μικτού κέρδους (υψηλά λειτουργικά έξοδα και υψηλές χρηματοοικονομικές δαπάνες).

2.2. Κατάταξη των Δ.Ε.Κ.Ο. για τα έτη 2005-2006:

Το Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης και συγκεκριμένα ο κ. **Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης**, ο κ. **Χρυσοβαλάντης Γαγάνης** και η κ. **Ελπίδα Τσιτσιρίδη** λαμβάνοντας υπόψη ένα σύνολο κριτηρίων, τα οποία αφορούν κερδοφορία, ρευστότητα, φερεγγυότητα κ.ά., πραγματοποίησαν μια ανάλυση με τη βοήθεια της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE, η οποία επιτρέπει τη σύνθεση πολλαπλών κριτηρίων για την εξαγωγή μιας συνολικής αξιολόγησης και κατάταξης των ΔΕΚΟ.

Τα στοιχεία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων προέρχονται από τη βάση δεδομένων της ICAP, ενώ η ανάλυση πραγματοποιείται για τη διετία 2005-06. Στη παρούσα μελέτη περιλαμβάνονται 48 ΔΕΚΟ. Από την ανάλυση εξαιρούνται η 'Ελληνική Βιομηχανία Όπλων (Ε.Β.Ο.) Α.Ε.', η 'Ολυμπιακή Αεροπορία Α.Ε.' και η 'Ελληνική Αεροπορία-Υπηρεσίες Α.Ε.', λόγω έλλειψης στοιχείων. Επιπρόσθετα, η 'HELEXPO ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ Α.Ε.' συμμετέχει μόνο στην ανάλυση και κατάταξη του 2005, εφόσον δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία λογιστικών της καταστάσεων για το έτος 2006. Η ανάλυση πραγματοποιείται σε δύο στάδια, αρχικά για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ΔΕΚΟ και στη συνέχεια για τις μη εισηγμένες ΔΕΚΟ.

Αρχικά υπολογίστηκαν 29 κριτήρια ενώ, στη συνέχεια μέσω της παραγοντικής ανάλυσης και του ελέγχου συσχέτισης επιλέγονται τα σημαντικότερα όπως αυτά παρουσιάζονται στον πίνακα 1.

Πίνακας1: Κριτήρια Αξιολόγησης των ΔΕΚΟ

1	Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις (Ρευστότητα)
2	Πωλήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (Δείκτης Κυκλοφορίας Ενεργητικού)
3	Υποχρεώσεις / Σύνολο Ενεργητικού (Δείκτης Φερεγγυότητας)
4	Κέρδη Προ Φόρων & Τόκων / Πωλήσεις (Δείκτης Αποδοτικότητας)
5	365*Απαιτήσεις/ Πωλήσεις (Δείκτης Επίδοσης Διαχείρισης)
6	Πωλήσεις / Ίδια Κεφάλαια (Δείκτης Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων)
7	Λογάριθμος του Συνολικού Ενεργητικού (Μέγεθος)
8	(Πωλήσεις-Κόστος Πωληθέντων / Πωλήσεις (Δείκτης Περιθωρίου Κέρδους)

Στους πίνακες 2 και 3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της μεθόδου PROMETHEE σχετικά με την κατάταξη των 8 εισηγμένων και των 40 μη εισηγμένων στο Χ.Α.Α. ΔΕΚΟ για τα έτη 2006 και 2005, τα οποία προκύπτουν μετά την εξέταση διαφόρων σεναρίων (500 στο σύνολο) σχετικά με τη βαρύτητα των 8 κριτηρίων αξιολόγησης. Είναι σκόπιμο στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι η κατάταξη κάποιων ΔΕΚΟ στις τελευταίες θέσεις δε σημαίνει απαραίτητα ότι αυτές αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικά προβλήματα, και αυτό γιατί στόχος της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE δεν είναι η αξιολόγησή τους σε καλές ή κακές, αλλά αντιθέτως η κατάταξή τους βάσει μιας σύγκρισης που γίνεται μεταξύ τους, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη όλα τα χρηματοοικονομικά κριτήρια.

Πίνακας 2: Κατάταξη των εισηγμένων ΔΕΚΟ

ΚΑΤΑΤΑΞΗ 2006	ΚΑΤΑΤΑΞΗ 2005	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΣΚΟΠ PROMETHEE 2006	ΣΚΟΠ PROMETHEE 2005
1	1	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.	1,234	1,328
2	5	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	0,756	-0,434
3	3	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	0,306	0,538
4	2	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.	0,256	0,664
5	4	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	-0,385	-0,161
6	6	ΕΥΑΘ Α.Ε.	-0,537	-0,552
7	8	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ Α.Ε.	-0,608	-0,693
8	7	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.	-1,022	-0,691

Από τον πίνακα 2 και για το έτος 2006, παρατηρείται ότι την πρώτη θέση καταλαμβάνει ο 'Όργανισμός Προγνωστικών και Αγώνων Ποδοσφαίρου (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.', η οποία καταγράφει τα μεγαλύτερα κέρδη προ φόρων και τόκων (713,5 εκατ. €), ενώ παράλληλα σημειώνει τη μεγαλύτερη επίδοση στα κριτήρια 'πωλήσεις/ σύνολο ενεργητικού', '365*απαιτήσεις/ πωλήσεις' και 'πωλήσεις/ ίδια κεφάλαια'. Η ίδια επιχείρηση καταλαμβάνει την πρώτη θέση της κατάταξης και για το έτος 2005, σημειώνοντας τα μεγαλύτερα καθαρά κέρδη σε σύγκριση με τις υπόλοιπες 7 (443.723.000€), ενώ καταγράφει τη μεγαλύτερη επίδοση από το σύνολο των 8 εισηγμένων ΔΕΚΟ σε 3 από τα 8 κριτήρια ('πωλήσεις / σύνολο ενεργητικού', '365*απαιτήσεις / πωλήσεις' και 'δείκτης πωλήσεις/ ίδια κεφάλαια'). Στη δεύτερη θέση της κατάταξης για το 2006 βρίσκεται ο 'Όργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Ε.) Α.Ε.', ο

οποίος βελτιώνει τη χρονιά αυτή τη θέση του σε σχέση με την προηγούμενη (5^η θέση), ενώ για το 2006 σημειώνει τη μεγαλύτερη επίδοση στο δείκτη 'κέρδη προ φόρων και τόκων/ πωλήσεις' και στο δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους και για τις δύο χρονιές. Στη συνέχεια, ακολουθεί ο 'Όργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης Α.Ε.', ο οποίος για το 2006 διατηρεί την 3^η θέση, στην οποία βρισκόταν και στην κατάταξη του 2005. Τα 'Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε.' από τη 2^η θέση της κατάταξης του 2005 υποβιβάζονται στην 4^η θέση της αντίστοιχης κατάταξης του 2006 και αυτό οφείλεται στη σημαντική μείωση των κερδών και των διαθεσίμων παρόλη την αύξηση των πωλήσεων που κατέγραψε. Μία θέση παρακάτω, στην κατάταξη του 2006 για τις εισηγμένες ΔΕΚΟ, καταλαμβάνει ο 'Όργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.', ο οποίος από την 4^η θέση που κατείχε το 2005, εμφανίζεται το 2006 στην 5^η θέση. Η 'ΕΥΑΘ Α.Ε.' αμετακίνητη διατηρεί και το 2006 την 6^η θέση που κατείχε και την προηγούμενη χρονιά. Από την τελευταία (8^η) θέση του 2005, η 'Εταιρεία Ύδρευσης & Αποχέτευσης Πρωτεύουσας Α.Ε.' βελτιώνεται καταλαμβάνοντας πλέον για το 2006 την 7^η θέση. Τέλος, η 'Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε.', η οποία έχει γίνει το κέντρο του ενδιαφέροντος τον τελευταίο καιρό εξαιτίας της εισήγησης του Προέδρου και Δ/ντος Συμβούλου της για τον τεμαχισμό της σε 6 θυγατρικές με στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και ανάπτυξης της επιχείρησης σε Ελλάδα και εξωτερικό, βρίσκεται πλέον στην τελευταία θέση – από την 7^η θέση που εκείνη προηγουμένως βρισκόταν. Η αλλαγή αυτή οφείλεται στις συνολικές επιδόσεις των δύο επιχειρήσεων και την αξιολόγηση από τη PROMETHEE.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΟΛΥΚΡΙΤΗΡΙΑ ΜΕΘΟΔΟΣ PROMETHEE

3.1 Γενικά:

Η πολυκριτήρια ανάλυση αποφάσεων (multicriteria decision aid, MCDA ή multicriteria decision making, MCDM) είναι ένας εξελισσόμενος χώρος της επιχειρησιακής έρευνας (operations research), ο οποίος τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχει γνωρίσει ιδιαίτερη άνθιση τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Βασικό ρόλο στην ανάπτυξη και διάδοση της πολυκριτήριας ανάλυσης αποτέλεσε η απλή διαπίστωση ότι η επίλυση πολύπλοκων και ιδιαίτερα σημαντικών προβλημάτων λήψης αποφάσεων δεν είναι δυνατό να πραγματοποιείται μέσω μιας μονόπλευρης και μονοδιάστατης ανάλυσης.

Ωστόσο, κατά την προσπάθεια εξέτασης όλων των παραμέτρων ενός προβλήματος και των κριτηρίων/παραγόντων που επηρεάζουν την λήψη της κατάλληλης απόφασης, γεννάται ένα ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα, το οποίο ορισμένες φορές αποθαρρύνει τους αποφασίζοντες και αναλυτές από την υιοθέτηση αυτής της πιο ρεαλιστικής προσέγγισης. Το πρόβλημα αυτό αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί η σύνθεση όλων των παραμέτρων ώστε να επιτευχθεί η λήψη ορθολογικών αποφάσεων.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού αποτελεί το βασικό αντικείμενο της πολυκριτήριας ανάλυσης αποφάσεων. Η κύρια όμως ειδοποιός αναφορά της πολυκριτήριας ανάλυσης από άλλες εναλλακτικές προσεγγίσεις, δεν είναι η απλή σύνθεση όλων των παραμέτρων ενός προβλήματος. Αυτή πραγματοποιείται και μέσω άλλων μεθοδολογικών προσεγγίσεων. Το βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της πολυκριτήριας ανάλυσης είναι η πραγματοποίηση της αναγκαίας σύνθεσης υπό το πρίσμα της πολιτικής λήψης των αποφάσεων και του συστήματος προτιμήσεων και αξιών, το οποίο συνειδητά ή ασυνείδητα χρησιμοποιεί ο αποφασίζων.

Μία πολυκριτήρια προσέγγιση συνεπώς έχει σαν πρώτο κύριο σκοπό της, να κατασκευάσει για κάθε εναλλακτική απόφαση ένα σύνολο από κριτήρια που αντιπροσωπεύουν το στερεό μέρος των προτιμήσεων του αποφασίζοντα. Ο δεύτερος κύριος σκοπός της είναι η βαθμολογία των εναλλακτικών αποφάσεων με βάση τα κριτήρια αυτά πάνω σε μια ή περισσότερες σκάλες μέτρησης. Η τελική επιλογή του γίνεται μέσω μιας μαθηματικής μεθόδου κατάταξης που ουσιαστικά βοηθάει τον αποφασίζοντα στο να κατατάξει τις εναλλακτικές με ένα ιεραρχικό τρόπο.

Η μέθοδος αυτή θα περιγραφεί αναλυτικά στην συνέχεια και θα μας δώσει μια πιο σαφή εικόνα της χρησιμότητας και της ευελιξίας της στα δεδομένα καθώς και στα τελικά αποτελέσματά της.

3.2 Περίληψη:

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε στα κύρια σημεία της μεθόδου Promethee (PREFERENCE, RANKING, ORGANIZATION, METHODO FOR ENRICHMENT, EVALUATIONS). Τα κύρια χαρακτηριστικά της μεθόδου είναι η απλότητα, η καθαρότητα καθώς και η ευστάθεια. Η ιδέα του γενικευμένου κριτηρίου την οποία λαμβάνει υπόψη της, χρησιμοποιείται για την κατασκευή μιας σχέσης κυριαρχίας μεταξύ κάποιων εναλλακτικών δραστηριοτήτων. Επίσης, όλοι οι παράμετροι οι οποίες χρειάζεται να ορισθούν έχουν μία οικονομική σημασία, έτσι ώστε ο αποφασίζων να μπορεί εύκολα να τις καθορίσει. Η μέθοδος προτείνει δύο τρόπους αντιμετώπισης:

- Μερική κατάταξη (partial preorder) μέσω της μεθόδου PROMETHEE 1
- Ολική κατάταξη (complete preorder) μέσω της μεθόδου PROMETHEE 2

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε μόνο την τέλεια κατάταξη των εναλλακτικών την οποία παίρνουμε από την μέθοδο Promethee 2.

3.3. Τα δεδομένα της μεθόδου PROMETHEE:

Η μέθοδος PROMETHEE είναι μία πολυκριτήρια μέθοδος η οποία βασίζεται στη σύγκριση ανά δύο, όλων των προς κατάταξη δραστηριοτήτων με βάση τα διάφορα κριτήρια αξιολόγησης. Θεωρούμε έτσι ως $A = \{a, b, c, \dots\}$ το σύνολο των εναλλακτικών δραστηριοτήτων και $F = \{f_1, f_2, \dots, f_k\}$ το σύνολο

των κριτηρίων αξιολόγησης πάνω στα οποία εκτιμούνται οι εναλλακτικές του συνόλου A.

Θεωρούμε το πολυκριτήριο πρόβλημα

$$\text{Max}\{f_1(a), \dots, f_k(a) / a \in A \quad (2.1)$$

όπου A είναι ένα ορισμένο σύνολο διάφορων εναλλακτικών (στην περίπτωση μας είναι τα υποκαταστήματα τα οποία θέλουμε να αξιολογήσουμε), ενώ $f_i, i=1, \dots, k$ είναι τα κριτήρια πάνω στα οποία εκτιμούνται οι εναλλακτικές δραστηριότητες. Χωρίς βλάβη της γενικότητας, θα θεωρήσουμε ότι τα κριτήρια αυτά θέλουμε να τα μεγιστοποιήσουμε. Αργότερα θα εξετάσουμε την περίπτωση της ελαχιστοποίησης των κριτηρίων.

Η μέθοδος περιλαμβάνει δύο φάσεις:

- Την κατασκευή μίας σχέσης κυριαρχίας των εναλλακτικών αποφάσεων πάνω στο A.
- Την εκμετάλλευση αυτής της σχέσης με σκοπό να δώσουμε απάντηση στο πολυκριτήριο πρόβλημα (2.1).

Στην πρώτη φάση βασισμένοι στην ιδέα του γενικευμένου κριτηρίου (το οποίο θα μελετήσουμε παρακάτω) αποκτούμε μία σχέση κυριαρχίας μεταξύ όλων των δραστηριοτήτων, βάση της οποίας ορίζεται ο πολυκριτήριος δείκτης προτίμησης (multicriteria preference index) καθώς και ένα γράφημα υπεροχής (valued outranking graph), το οποίο αναπαριστά τις προτιμήσεις του αποφασίζοντα.

Στη δεύτερη φάση η εκμετάλλευση της σχέσης κυριαρχίας γίνεται λαμβάνοντας υπόψη μία εσωτερική και μία εξωτερική ροή μέσα από το γράφημα.

Εν συνεχεία μπορεί να πραγματοποιηθεί μερική ή ολική κατάταξη των εναλλακτικών δραστηριοτήτων, μέσω των μεθόδων PROMETHEE 1 ή 2

αντίστοιχα, ώστε ο αποφασίζων να πάρει απάντηση στο πρόβλημα απόφασης το οποίο έχει.

Πρέπει να σημειώσουμε το γεγονός ότι στη μέθοδο υπάρχει η περίπτωση να χρειασθεί να ορισθούν το πολύ δύο μεταβλητές (γεγονός που καθιστά τη μέθοδο όχι και τόσο πολύπλοκη).

Λόγο του ότι οι παράμετροι αυτοί έχουν μία οικονομική ερμηνεία και σημασία, ο αποφασίζων μπορεί εύκολα να ορίσει τις τιμές τους. Τέλος έχει αποδειχθεί ότι μικρές αποκλίσεις στις τιμές αυτών των παραμέτρων συχνά δεν επιφέρουν σημαντικές τροποποιήσεις στις αποκτούμενες κατατάξεις.

3.4. Εκτίμηση της σχέσης κυριαρχίας:

Η μέθοδος PROMETHEE όπως αναφέραμε και στην εισαγωγή, βασίζεται στη σύγκριση ανά δύο όλων των προς κατάταξη δραστηριοτήτων με βάση τα διάφορα κριτήρια αξιολόγησης. Η σύγκριση αυτή γίνεται βασιζόμενη στον υπολογισμό των διαφορών $d = f(a) - f(b)$ όπου $f(a), f(b)$ είναι οι εκτιμήσεις των δραστηριοτήτων a, b πάνω στο κριτήριο f . Με αυτό τον τρόπο λαμβάνουμε υπόψη μας το ποσό της παρέκκλισης (d) μεταξύ των a, b . Εν συνεχεία εισάγουμε την έννοια της συνάρτησης προτίμησης $P(a, b)$ η οποία εκφράζει την εντονότητα της προτίμησης του a έναντι του b συναρτήσει της παρέκκλισης d , και παίρνει τιμές από 0 έως 1.

Έχοντας ο αποφασίζων ορίσει τις έννοιες των $P(a, b)$ και $d = f(a) - f(b)$ για το ζευγάρι των εναλλακτικών a, b η μέθοδος του δίνει τη δυνατότητα να κάνει χρήση ενός από τα 6 γενικευμένα κριτήρια (τα οποία θα μελετήσουμε αμέσως παρακάτω), προκειμένου να υπολογίσουμε τη τιμή της συνάρτησης προτίμησης $P_i(a, b)$. Εν συνεχεία, θα εξετάσουμε τους έξι τύπους γενικευμένων κριτηρίων, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι κάποιος ο οποίος έχει να αντιμετωπίσει ένα πολυκριτήριο πρόβλημα απόφασης, δεν μπορεί να βρει δικά του κριτήρια τα οποία να είναι εξίσου καλά

και περισσότερο αποτελεσματικά, και κατά συνέπεια να του περιγράψουν το πρόβλημα με ικανοποιητικό τρόπο.

Για ένα γενικευμένο κριτήριο, υπάρχει η περίπτωση να χρειασθεί να ορίσουμε τις τιμές κάποιων κατωφλίων (ρ, q, s) τα οποία θα συναντήσουμε παρακάτω.

Πριν ξεκινήσουμε τη μελέτη των έξι κριτηρίων, πρέπει να πούμε ότι αυτή θα γίνει βασιζόμενη στην υπόθεση ότι το εξεταζόμενο κριτήριο πρέπει να μεγιστοποιηθεί.

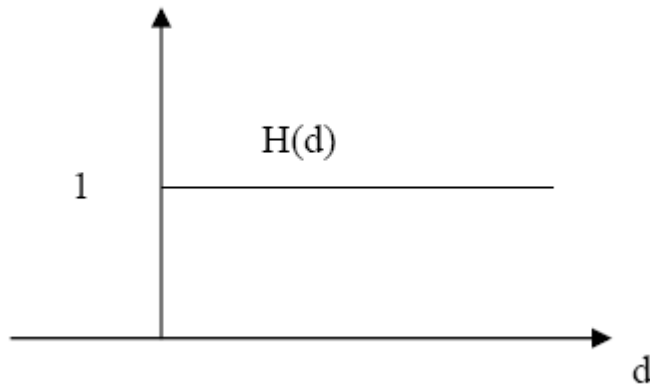
Στον πίνακα της σελίδας 11 δίνονται τα γραφήματα που αντιστοιχούν στη μεγιστοποίηση και ελαχιστοποίηση αντίστοιχα.

3.4.1 Έξι γενικευμένα κριτήρια.

- Σύνηθες κριτήριο (usual criterion)

$$H(d) = \begin{matrix} 0 & \alpha\nu & d = 0 \\ 1 & \alpha\nu & d = 0 \end{matrix} \quad (\text{II } 1)$$

Στην περίπτωση αυτή υπάρχει αδιαφορία μεταξύ των εναλλακτικών a και b μόνο όταν $f(a) = f(b)$, ενώ όταν οι εκτιμήσεις $f(a), f(b)$ είναι διαφορετικές, ο αποφασίζων έχει αυστηρή προτίμηση για την εναλλακτική που έχει τη μεγαλύτερη εκτίμηση. Η συνάρτηση $H(d)$ περιγράφεται στο γράφημα της εικόνας 1.

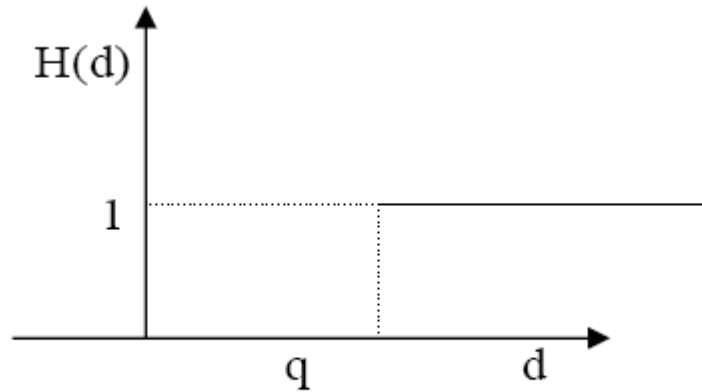
Εικόνα 1. Σύνηθες κριτήριο.

Σ' αυτή την περίπτωση καμία παράμετρος δεν είναι ανάγκη να ορισθεί.

- Σχεδόν κριτήριο (quassi criterion)

$$H(d) = \begin{cases} 0 & \alpha\nu & 0 < d < q \\ 1 & \alpha\nu & d > q \end{cases} \quad (3.2)$$

Στην εικόνα 2 απεικονίζεται το γράφημα που αντιστοιχεί στη συνάρτηση $H(d)$ της σχέσης (3.2). Από τη μελέτη του γραφήματος της εικόνας 2 παρατηρούμε ότι οι δύο εναλλακτικές είναι αδιάφορες ως προς τον αποφασίζοντα εφόσον η διαφορά των εκτιμήσεων τους ($d = f(a) - f(b)$) ως προς ένα κριτήριο μεγιστοποίησης παίρνει τιμές ανάμεσα στο μηδέν και q . Από τη στιγμή που η διαφορά τους ξεπεράσει το κατώφλι αδιαφορίας q (indifference threshold) τότε υπάρχει αυστηρή προτίμηση της εναλλακτικής a πάνω στη b .

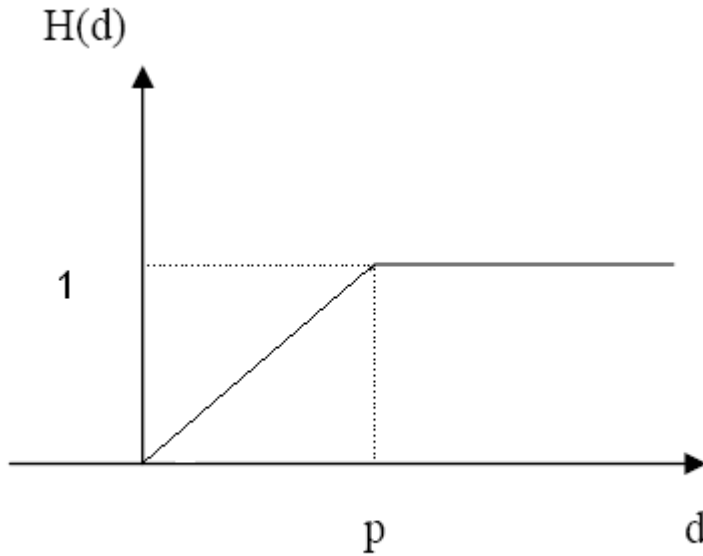
Εικόνα 2. Σχεδόν κριτήριο.

Στην περίπτωση αυτή που ο αποφασίζων επιθυμεί να κάνει χρήση αυτού του κριτηρίου, χρειάζεται να ορίσει τη τιμή του κατωφλίου q και αυτή η τιμή έχει μια καθαρά οικονομική σημασία. Είναι η μεγαλύτερη τιμή της διαφοράς μεταξύ δύο εκτιμήσεων, κάτω από την οποία ο αποφασίζων θεωρεί τις αντίστοιχες εναλλακτικές ως αδιάφορες.

- Κριτήριο με γραμμική προτίμηση (criterion with linear preference).

$$H(d) = \begin{cases} d/p & \text{αν } 0 < d < p \\ 1 & \text{αν } d > p \end{cases} \quad (3.3)$$

Στην εικόνα 3 απεικονίζεται το γράφημα που αντιστοιχεί στη σχέση (3.3).

Εικόνα 3. Κριτήριο με γραμμική προτίμηση.

Όπως φαίνεται και από το γράφημα της εικόνας 3 η προτίμηση του αποφασίζοντα αυξάνει γραμμικά με τη διαφορά d . Όταν η διαφορά γίνεται μεγαλύτερη από το κατώφλι p , έχουμε αυστηρή προτίμηση της εναλλακτικής a πάνω στη b για ένα κριτήριο μεγιστοποίησης.

Στην περίπτωση που ο αποφασίζων κρίνει ότι κάποιο κριτήριο μπορεί να περιγραφεί από το κριτήριο με γραμμική προτίμηση, έχει να ορίσει τη τιμή του κατωφλίου προτίμησης p (preference threshold). Η τιμή του κατωφλίου προτίμησης είναι η χαμηλότερη τιμή της διαφοράς d , πάνω από την οποία ο αποφασίζων θεωρεί ότι υπάρχει αυστηρή προτίμηση της εναλλακτικής a πάνω στη b . Συνοψίζοντας μέχρι τώρα τα κριτήρια 2 και 3 μπορούμε να πούμε ότι έχουμε περιγράψει δύο τύπους κατωφλίων:

- Κατώφλι αδιαφορίας a : όπου είναι η μεγαλύτερη τιμή του d κάτω από την οποία υπάρχει αδιαφορία στη προτίμηση του αποφασίζοντα.

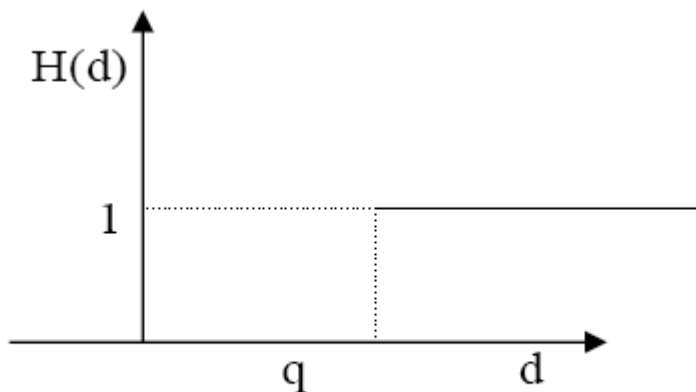
- Κατώφλι προτίμησης p: όπου είναι η χαμηλότερη τιμή του d πάνω από την οποία υπάρχει αυστηρή προτίμηση για τον αποφασίζοντα.

Γενικά τα δύο αυτά κατώφλια (p,q) δεν είναι απαραίτητα ίσα.

- Κριτήριο επιπέδου (level criterion).

$$H(d) = \begin{cases} 0 & \text{αν } |d| < q \\ 1/2 & \text{αν } q < |d| < p \\ 1 & \text{αν } |d| > p \end{cases}$$

Στην εικόνα 4 παρουσιάζεται το γράφημα της σχέσης (3.4)

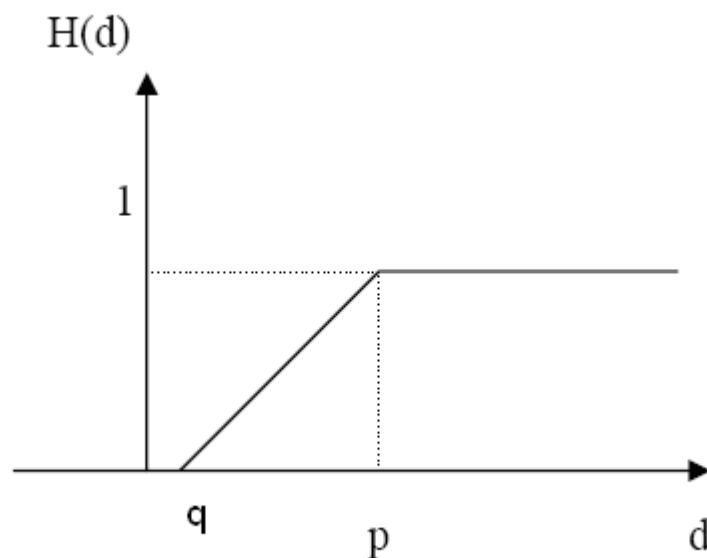
Εικόνα 4. Κριτήριο επιπέδου.

Σ' αυτή την περίπτωση ο αποφασίζων χρειάζεται να ορίσει συγχρόνως τα κατώφλια προτίμησης και αδιαφορίας q, p αντίστοιχα. Για ένα κριτήριο μεγιστοποίησης, εφόσον η διαφορά d είναι ανάμεσα στο 0 και q, υπάρχει αδιαφορία μεταξύ των εναλλακτικών a, b. Όταν η διαφορά d είναι μεταξύ των κατωφλίων q, p έχουμε ασθενή προτίμηση της εναλλακτικής a ως προς τη b. Τέλος, όταν η διαφορά a είναι μεγαλύτερη από το κατώφλι p, τότε έχουμε αυστηρή προτίμηση της εναλλακτικής a ως προς τη b.

- Κριτήριο με γραμμική προτίμηση και περιοχή αδιαφορίας (criterion with liner preference and indifference area).

$$H(d) = \begin{cases} 0 & \text{αν } d < q \\ |d| - q/p - q & \text{αν } q < |d| < p \\ 1 & \text{αν } d > p \end{cases} \quad (3.5)$$

Στην εικόνα 5 παρουσιάζεται το γράφημα της σχέσης (3.5).

Εικόνα 5. Κριτήριο με γραμμική προτίμηση και περιοχή αδιαφορίας.

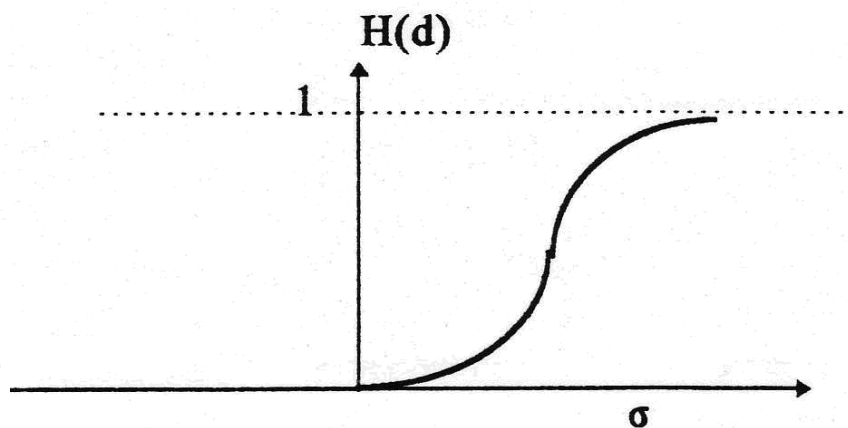
Όπως φαίνεται και από το γράφημα της εικόνας 5, όταν για ένα κριτήριο μεγιστοποίησης η διαφορά d βρίσκεται ανάμεσα στο μηδέν και το q , τότε υπάρχει αδιαφορία του αποφασίζοντα ως προς τις εναλλακτικές a και b . Όταν η διαφορά d είναι μεταξύ των κατωφλίων αδιαφορίας και προτίμησης q και p αντίστοιχα, τότε η προτίμηση του αυξάνει γραμμικά με τη διαφορά d ενώ τέλος για τιμές της διαφοράς d μεγαλύτερες του κατωφλίου προτίμησης p υπάρχει αυστηρή προτίμηση της εναλλακτικής a ως προς τη b .

- Κριτήριο του Gauss (Gaussian criterion).

$$H(d)=1-\exp\{-d^2/2\sigma^2\} \quad (3.6)$$

Το γράφημα του κριτηρίου του Gauss το οποίο περιγράφεται από τη σχέση (3.6), εικονίζεται στην εικόνα 6.

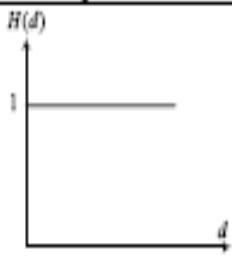
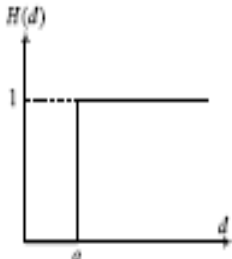
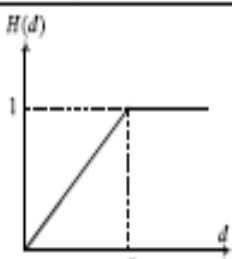
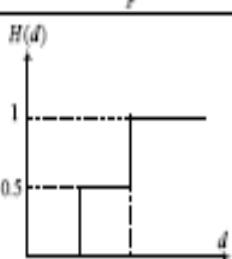
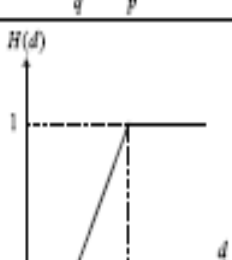
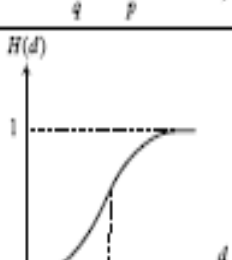
Το κριτήριο αυτό όπως φαίνεται και από το γράφημα απαιτεί τον ορισμό μόνο της διασποράς σ , η οποία υπολογίζεται μέσω της Κανονικής Κατανομής από τη Στατιστική. Το κριτήριο του Gauss παρατηρούμε ότι στη γραφική του απεικόνιση δεν παρουσιάζει ασυνέχειες και γενικότερα ανωμαλίες και το γεγονός αυτό μπορεί να εγγυηθεί τη σταθερότητα των αποτελεσμάτων καλύτερα από οποιοδήποτε άλλο κριτήριο.

Εικόνα 6. Κριτήριο του Gauss.

Στον πίνακα της επόμενης σελίδας παρουσιάζονται οι γραφικές παραστάσεις των έξι γενικευμένων κριτηρίων που χρησιμοποιεί η μέθοδος PROMETHEE, τόσο για την περίπτωση της μεγιστοποίησης όσο και για την περίπτωση της ελαχιστοποίησης. Με τη μπλε γραμμή αναφερόμαστε στην περίπτωση της μεγιστοποίησης, ενώ με την κόκκινη αναφερόμαστε στην

περίπτωση της ελαχιστοποίησης. Τέλος αναφέρονται και οι παράμετροι, που ο αποφασίζων θα πρέπει κάθε φορά να υπολογίσει.

Preference functions	Functional form	Graphical form	Parameters
Usual	$H(d) = \begin{cases} 0 & \text{if } d = 0 \\ 1 & \text{if } d > 0 \end{cases}$		-
Quasi	$H(d) = \begin{cases} 0 & \text{if } d \leq q \\ 1 & \text{if } d > q \end{cases}$		$q > 0$
Linear preference	$H(d) = \begin{cases} d/p & \text{if } d \leq p \\ 1 & \text{if } d > p \end{cases}$		$p > 0$
Level	$H(d) = \begin{cases} 0 & \text{if } d \leq q \\ 0.5 & \text{if } q < d \leq p \\ 1 & \text{if } d > p \end{cases}$		$p > q > 0$
Linear preference & indifference area	$H(d) = \begin{cases} 0 & \text{if } d \leq q \\ \frac{(d-q)}{(p-q)} & \text{if } q < d \leq p \\ 1 & \text{if } d > p \end{cases}$		$p > q > 0$
Gaussian	$H(d) = 1 - \exp(-d^2/2\sigma^2)$		$\sigma > 0$

3.4.2. Πολυκριτήριο δείκτης προτίμησης $\Pi(a,b)$.

(Multicriteria Preference Index):

Στη φάση αυτή της μεθόδου PROMETHEE θεωρούμε ότι, ο αποφασίζων έχει υπολογίσει τις συναρτήσεις προτίμησης P_i για τις εναλλακτικές a και b για ένα συγκεκριμένο κριτήριο όπως αυτά έχουν καθορισθεί από το πρόβλημα (2.1). Στο σημείο αυτό ο αποφασίζων θα πρέπει να γνωρίζει τα βάρη (π_i) των κριτηρίων αξιολόγησης f_i ($i=1...k$).

Το στάδιο αυτό είναι μεγάλης σημασίας, αφ' ενός γιατί τα βάρη καθορίζουν τη σημαντικότητα του κάθε κριτηρίου και κατ' επέκταση καθορίζουν και την πολιτική του αποφασίζοντα, αφ' ετέρου παίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον υπολογισμό του δείκτη προτίμησης $\Pi(a,b)$. Στην περίπτωση φυσικά που όλα τα κριτήρια είναι της ίδιας σημασίας και σημαντικότητας για τον αποφασίζοντα, τότε τα βάρη λαμβάνονται ίσα μεταξύ τους.

Αφού λοιπόν γίνει ο παραπάνω καθορισμός των παραμέτρων (P_i, π_i) ο αποφασίζων είναι σε θέση να ορίσει τον πολυκριτήριο δείκτη προτίμησης ο οποίος δίνεται από τη σχέση(3.7).

$$\Pi_{(a,b)} = \frac{\sum_{i=1}^k \pi_i P_i(a,b)}{\sum_{i=1}^k \pi_i} \quad (3.7)$$

Ο πολυκριτήριο δείκτης προτίμησης $\Pi(a,b)$ στην περίπτωση αυτή αναπαριστά την ένταση της προτίμησης του αποφασίζοντα για την εναλλακτική a πάνω στη b , καθώς τώρα λαμβάνει υπόψη του όλα τα κριτήρια αξιολόγησης $f_i=1...k$

που χρησιμοποιούνται στο πρόβλημα απόφασης. Ο πολυκριτήριος δείκτης προτίμησης είναι ένας αριθμός, που παίρνει τιμές από 0 έως 1 και υπολογίζεται για κάθε ζευγάρι εναλλακτικών δραστηριοτήτων $a, b \in A$

3.4.3. Η Κατάταξη PROMETHEE:

3.4.3.1.Υπολογισμός των ρών μέσα από το γράφημα κατάταξης της PROMETHEE:

Για κάθε εναλλακτική $a \in A$ η εξωτερική ροή (leaving flow) δίνεται από τη σχέση (4.1).

$$\Phi^+(a) = \sum_{\chi \in A} \Pi(\alpha, \chi) \quad (4.1)$$

Με όμοιο τρόπο μπορούμε να ορίσουμε και την εσωτερική ροή (entering flow) η οποία δίνεται από τη σχέση (4.2).

$$\Phi^-(a) = \sum_{\chi \in A} \Pi(\alpha, \chi) \quad (4.2)$$

Τέλος μπορούμε να θεωρήσουμε και την ακόλουθη σύνθετη ροή η οποία δίνεται από τη σχέση (4.3).

$$\Phi(a) = \Phi^+(a) - \Phi^-(a) \quad (4.3)$$

Αυτή η σύνθετη ροή ισούται όπως βλέπουμε με τη διαφορά της εξωτερικής μείον την εσωτερική ροή της εναλλακτικής a

3.4.3.2. Κατάταξη των εναλλακτικών με τη μέθοδο PROMETHEE 2:

Στην περίπτωση της ολικής κατάταξης των εναλλακτικών που παίρνουμε μέσω της PROMETHEE 2, αποφεύγουμε τις μη συγκρισιμότητες μεταξύ των εναλλακτικών που είναι δυνατό να πάρουμε μέσω της PROMETHEE 1. Η ολική κατάταξη σ'αυτή την περίπτωση περιγράφεται από το σύνολο των εξισώσεων (4.7) αφού υπολογίσουμε για κάθε δραστηριότητα $a \in A$ τη σύνθετη της ροή.

$$-aPb \quad \text{αν} \quad \Phi(a) > \Phi(b)$$

$$-aIb \quad \text{αν} \quad \Phi(a) = \Phi(b)$$

Μολονότι είναι ευκολότερο για τον αποφασίζοντα να λύσει το πρόβλημα κατάταξης το οποίο έχει ν' αντιμετωπίσει μέσω της μεθόδου PROMETHEE 2, λαμβάνοντας μ' αυτό τον τρόπο ολική κατάταξη των εναλλακτικών, εντούτοις η μερική κατάταξη των εναλλακτικών με τη PROMETHEE 1 του παρέχει περισσότερο ρεαλιστικές πληροφορίες απ' αυτές που παίρνει μέσω της PROMETHEE 2. Η πληροφορία της μη συγκρισιμότητας μεταξύ κάποιων εναλλακτικών, μπορεί πολλές φορές ν' αποτελέσει χρήσιμο όπλο στον αποφασίζοντα κατά τη λήψη της απόφασης του.

3.5. Ευστάθεια της μεθόδου PROMETHEE:

Κάθε μέθοδος κατάταξης απαιτεί τον ορισμό κάποιων παραμέτρων π.χ κατωφλιών κ.λ.π. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό και ενδιαφέρον για αυτόν τον οποίο έχει ν' αντιμετωπίσει το πρόβλημα αξιολόγησης κάποιων εναλλακτικών, να γνωρίζει την επίδραση που θα έχουν στην κατάταξη την οποία θα πάρει, μικρές ή μεγάλες αποκλίσεις και μεταβολές στις τιμές αυτών των παραμέτρων. Καθώς πολλές φορές ο αποφασίζων δεν μπορεί να καθορίσει σωστά τις τιμές των παραμέτρων, το πρόβλημα της ευστάθειας της οποιασδήποτε μεθόδου αποτελεί μία παράμετρο ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας. Η ευστάθεια μιας

μεθόδου είναι μία συνθήκη που πρέπει ν' αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης, έτσι ώστε τα αποτελέσματα της μεθόδου να είναι σωστά.

Από την άλλη μεριά ιδιαίτερα μεγάλες αποκλίσεις στις τιμές των παραμέτρων πιθανότατα να έχουν ως αποτέλεσμα τροποποιήσεις στην κατάταξη των εναλλακτικών. Αυτό φαίνεται κάπως φυσιολογικό, διότι διαφορετικά η μέθοδος δε θα μπορούσε να λάβει υπόψη της τις ιδιαιτερότητες του κάθε προβλήματος. Οι παράμετροι που χρειάζεται να υπολογίσει ο αποφασίζων, τις περισσότερες φορές έχουν μία οικονομική σημασία και έτσι μπορεί να τις καθορίσει με κάποια σχετική ευκολία, αφού το μόνο που απαιτείται σ' αυτή την περίπτωση είναι κάποια σχετική εμπειρία.

Η ευστάθεια της μεθόδου PROMETHEE έχει μελετηθεί αρκετές φορές. Εμείς απλά θα παρουσιάσουμε τ' αποτελέσματα μιας μελέτης που έγινε και δημοσιεύτηκε από τους J.P.Brans, Ph.Vincke και B.Marescal στο περιοδικό *European Journal of Operational Research*. Το αντικείμενο της μελέτης είναι η σύγκριση της ευστάθειας των μεθόδων PROMETHEE και ELECTRE III.

Η μέθοδος ELECTRE III είναι και αυτή μία μέθοδος κατάταξης. Οι μέθοδοι εφαρμόστηκαν σε 21 διαφορετικά προβλήματα. Για κάθε ένα πρόβλημα έγιναν με τυχαίο τρόπο μικρές μεταβολές στις αρχικές τιμές των κατωφλίων. Για τη μελέτη της ευστάθειας της PROMETHEE έγινε χρήση του κριτηρίου με γραμμική προτίμηση και περιοχή αδιαφορίας, όπου 300 τυχαίες μεταβολές των τιμών των παραμέτρων ρ , q σ' ένα εύρος περίπου 20% των αρχικών τιμών των κατωφλίων, κατέδειξαν μεγαλύτερη ευστάθεια της PROMETHEE σ' αποτελέσματα απ' αυτά που έδωσε η ELECTRE III. Επίσης, έγινε μελέτη και για κριτήρια με μεγαλύτερη "ομαλότητα" (smooth) στη γραφική τους παράσταση, όπως είναι το κριτήριο του Gauss. Τ' αποτελέσματα τα οποία έδωσε η μελέτη ήταν ακόμη καλύτερα.

Τέλος, μελετήθηκε κατά πόσο μπορούν να επηρεάσουν την ευστάθεια της μεθόδου, τα χαρακτηριστικά του πολυκριτηρίου προβλήματος όπως είναι το μέγεθος, η πολυπλοκότητα του προβλήματος και ο βαθμός προσέγγισης. Το πρώτο, δηλαδή το μέγεθος του προβλήματος αποδείχθηκε ότι δεν επηρεάζει την ευαισθησία της κατάταξης. Η πολυπλοκότητα όμως και ιδιαίτερα ο βαθμός

προσέγγισης είναι δυο παράγοντες που επηρεάζουν την ευευστάθεια της μεθόδου.

Η μελέτη της ευευστάθειας της μεθόδου PROMETHEE στο πρόβλημα κατάταξης των υποκαταστημάτων έγινε με την χρήση του κριτηρίου του Gauss. Το κριτήριο αυτό όπως γνωρίζουμε παρουσιάζει τη μεγαλύτερη ομαλότητα στη γραφική του παράσταση από τα 6 κριτήρια τα οποία προτείνει η μέθοδος, και αντιμετωπίζει όλες τις εναλλακτικές με τον ίδιο τρόπο, κάτι το οποίο δεν μπορούν να πετύχουν τα άλλα κριτήρια της μεθόδου.

3.6.Εφαρμογές της μεθόδου PROMETHEE:

Οι μέθοδοι Promethee είχαν χρησιμοποιηθεί με επιτυχία από τους J.M. Dujardin (1984) και G.D' Avignon (1983), [[7] BRANS, MARESCHAL, VINKE]. Ο J.M. Dujardin είχε χρησιμοποιήσει Electre και Promethee προκειμένου να συγκρίνει διαφορετικούς τρόπους διδασκαλίας, σκοπός των οποίων ήταν να αποφευχθούν οι αποτυχίες των μαθητών στα σχολεία. Ο G.D' Avignon χρησιμοποίησε την μέθοδο Promethee προκειμένου να αναλύσει την αποδοτικότητα σε ορισμένα νοσοκομεία στον Καναδά. Ο σκοπός της μελέτης του ήταν να δώσει περισσότερη υποστήριξη στα αποδοτικότερα τμήματα των νοσοκομείων. Μέσω αυτής της εφαρμογής φάνηκε καθαρά ότι η μέθοδος είναι εύκολα αποδεκτή και κατανοητή ακόμα και σε άτομα που δεν είναι εξοικειωμένα με τέτοιου είδους αναλύσεις και αποτελεί μια εύκολη προσέγγιση για τη λύση πολυκριτήριων προβλημάτων. Είναι φανερό ότι οι συναρτήσεις προτίμησης που η μέθοδος προτείνει καλύπτουν τις περισσότερες περιπτώσεις που εμφανίζονται στην πράξη. Αυτό όμως δεν αποτελεί ένα δεσμευτικό χαρακτηριστικό της μεθόδου αφού ο κάθε αναλυτής μπορεί να κατασκευάσει ένα κριτήριο, μια νέα συνάρτηση προτίμησης ανάλογη της ιδιαιτερότητας του προβλήματος που έχει να αντιμετωπίσει. Η μέθοδος δίνει την δυνατότητα στον λήπτη απόφασης να αντιμετωπίσει εντελώς υποκειμενικά προβλήματα, ορίζοντας τις κατάλληλες παραμέτρους των συναρτήσεων προτίμησης. Η μέθοδος Promethee είναι αρκετά σταθερή σε λογικές μεταβολές παραμέτρων. Αν και είναι πραγματικότητα το γεγονός ότι μπορεί να υπάρξουν διαφορετικές

προσεγγίσεις στην αξιολόγηση με τη χρήση διαφορετικών τύπων κριτηρίων, αυτό δεν εμπίπτει σε μειονέκτημα της μεθόδου αλλά στην εμπειρία του λήπτη απόφασης να επιλέξει τον κατάλληλο τύπο κριτηρίου για το κάθε κριτήριο.

3.7.Επεκτάσεις της μεθόδου PROMETHEE:

Μερικές επεκτάσεις της μεθόδου οι οποίες θα μπορούσαν να γίνουν στο μέλλον είναι οι ακόλουθες:

- να βρεθούν νέες συναρτήσεις προτίμησης, περισσότερο προσαρμόσιμες σε πρακτικά προβλήματα και με μεγαλύτερη σημασία για τον αποφασίζοντα.
- να βρεθούν άλλοι τύποι πολυκριτήριων δεικτών προτίμησης
- και τέλος, χρήση κατωφλίων τα οποία να 'ναι μεταβλητά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

4.1.Εισαγωγή :

Στη σημερινή εποχή τα μεγέθη, που έχουν δημιουργήσει οι οικονομικές μονάδες και οι ποικιλίες μέσα από τις οποίες αποτυπώνουν τη δραστηριότητα τους και τα αποτελέσματά τους, δημιουργούν ασφαλώς μεγάλο ενδιαφέρον για ανάλυση, με συνέπεια να αναζητούνται χρήσιμες και αξιόπιστες πληροφορίες, τις οποίες οι ενδιαφερόμενοι με διάφορους τρόπους αξιοποιούν και οδηγούνται σε σωστές απόψεις και αποφάσεις. Αυτήν την επιθυμία

καλύπτει κατά ένα σημαντικό ποσοστό η χρηματοοικονομική ανάλυση, η οποία χρησιμοποιεί γι' αυτόν το σκοπό τους λογιστικούς αριθμοδείκτες . Η σημαντική συμβολή των λογιστικών αριθμοδεικτών στην ανάλυση των επιχειρήσεων δεν έχει επεκταθεί στη χώρα μας ούτε με θεωρητική καθιέρωση τους ούτε και με πρακτική εφαρμογή τους τόσο ώστε να γίνει ένα χρήσιμο εργαλείο στα χέρια των ενδιαφερομένων. Ο σημαντικότερος σκοπός της Λογιστικής Επιστήμης είναι η επεξεργασία των στοιχείων και η βάσει αυτών προσφορά πληροφοριών. Μια από τις κύριες πηγές είναι η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που είναι οι πίνακες εκείνοι, που παρατίθενται με απλά αριθμητικά δεδομένα, τα οποία στη συνέχεια η Λογιστική αξιοποιεί και προς τούτο χρησιμοποιεί τους Λογιστικούς αριθμοδείκτες. Η ανάλυση και αξιοποίηση τους οδηγεί, κατά κανόνα, σε ένα ολοκληρωμένο αποτέλεσμα.

Αριθμοδείκτης είναι ένα κλάσμα του οποίου οι όροι ανταποκρίνονται σε λογιστικά στοιχεία, τα οποία εκφράζουν μια απόλυτη τιμή ή ένα ποσοστό. Το πηλίκο όμως του κλάσματος δίνει μια άλλη πληροφορία, την οποία δεν έδιναν οι όροι του κλάσματος. Βεβαίως, η πληροφορία που δίνει το πηλίκο, δηλαδή ο αριθμοδείκτης, έχει πολλαπλές ερμηνείες και εξαρτάται από τη θέση, που βρίσκεται ο ενδιαφερόμενος αναλυτής.

Η ανάλυση μέσω των αριθμοδεικτών είναι ασφαλώς χρήσιμη γιατί δίνει τη δυνατότητα της σύγκρισης μεταξύ δύο επιχειρηματικών περιόδων, είτε με την ίδια επιχείρηση, είτε με άλλες ομοειδείς είτε ακόμη και με την εξαγωγή μέσω αριθμοδεικτών για να διαπιστωθεί το ποσοστό απόκλισης της κάθε επιχείρησης, που παρουσιάζει ενδιαφέρον, από το σύνολο.

Ένας αριθμοδείκτης είναι σημαντικός, εάν η σχέση μεταξύ των δύο ποσών μπορεί να ερμηνευθεί, είναι δηλαδή μία λογική και κατανοητή σχέση, και εάν μπορεί να επηρεάσει τη λήψη κάποιων χρηματοοικονομικών αποφάσεων. Η σχέση, για παράδειγμα, μεταξύ κόστους πωληθέντων και πωλήσεων εκπληρώνει τις δύο αυτές προϋποθέσεις, γιατί δείχνει τι ποσοστό των πωλήσεων αντιπροσωπεύει το κόστος τους και γιατί μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάποιες χρηματοοικονομικές αποφάσεις, όπως εισόδου σε κάποιον κλάδο, ενώ η σχέση μεταξύ χρεογράφων και εξόδων μεταφοράς δεν παρέχει καμία

λογική πληροφορία στον αναλυτή και είναι αμφίβολο εάν μπορεί να βοηθήσει τη λήψη κάποιων αποφάσεων.

Η λήψη χρηματοοικονομικών αποφάσεων με τη βοήθεια αριθμοδεικτών γίνεται συνήθως μετά από διαχρονικές ή διαστρωματικές συγκρίσεις. Στις διαχρονικές συγκρίσεις ο αριθμοδείκτης ενός έτους συγκρίνεται με τις μετρήσεις του ίδιου αριθμοδείκτη παρελθόντων ετών και εξετάζεται η τάση και η διακύμανση του αριθμοδείκτη. Η τάση ενός αριθμοδείκτη μπορεί να εξεταστεί με την επιλογή ενός έτους ως βάσης και τη διαίρεση των μετρήσεων μεταγενεστέρων ετών με τη μέτρηση του έτους. Βάση, δηλαδή με μία διαδικασία ανάλογη αυτής η οποία εξετάζει την τάση των διαφόρων λογαριασμών στις καταστάσεις κοινών μεγεθών. Η διακύμανση μπορεί να εξεταστεί είτε με τη μέτρηση της τυπικής απόκλισης του αριθμοδείκτη είτε με τη μέτρηση της διαφοράς μεταξύ της μέγιστης και της ελάχιστης τιμής του αριθμοδείκτη εκφρασμένης ως ποσοστό της μέσης τιμής του. Στις διαστρωματικές συγκρίσεις ο αριθμοδείκτης μιας επιχείρησης συγκρίνεται με αυτόν μιας άλλης από τον ίδιο κλάδο ή με κάποια μέτρηση η οποία θεωρείται αντιπροσωπευτική του κλάδου, όπως με το μέσο όρο ή με τη διάμεσο της κατανομής του αριθμοδείκτη για τον κλάδο. Οι αναλυτές, οι οποίοι εργάζονται για ορισμένες χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις, όπως για παράδειγμα τράπεζες, έχουν με βάση την εμπειρία τους σχηματίσει αποδεκτά διαστήματα διακύμανσης των διαφόρων αριθμοδεικτών κατά κλάδο, δηλαδή διαστήματα μέσα στα οποία πρέπει να βρίσκεται η μέτρηση ενός αριθμοδείκτη μιας επιχείρησης από κάποιο συγκεκριμένο κλάδο. Θα πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι δεν υπάρχουν θεωρητικά αποδεκτές μετρήσεις ή διαστήματα διακύμανσης των διαφόρων δεικτών και για αυτό το λόγο καταφεύγει κανείς στη διενέργεια συγκρίσεων για τη διαμόρφωση γνώμης σχετικά με το ύφος του αριθμοδείκτη και την έννοια που εκπροσωπεί.

Ένας σπουδαίος λόγος για την ευρεία χρήση των αριθμοδεικτών είναι ότι επιτρέπουν στον αναλυτή να απομακρύνει την επίδραση του παράγοντα «μέγεθος», τόσο κατά τις διαστρωματικές όσο και κατά τις διαχρονικές συγκρίσεις. Η χρήση όμως αριθμοδεικτών για την απομάκρυνση του παράγοντα «μέγεθος» βασίζεται στην υπόθεση ότι υπάρχει μία αυστηρά

αναλογική σχέση μεταξύ αριθμητή και παρονομαστή του αριθμοδείκτη. Η αυστηρά καθορισμένη αναλογική σχέση μεταξύ αριθμητή και παρονομαστή του δείκτη αποκλείει την παρουσία μη γραμμικών σχέσεων ή γραμμικών σχέσεων με σταθερά, γιατί δεν είναι αυστηρά αναλογικές.

Ενδιαφέρον χαρακτηριστικό των αριθμοδεικτών είναι ότι επιτρέπουν στον αναλυτή την εύκολη προσαρμογή των λογιστικών αριθμών που περιέχονται στον αριθμητή και τον παρονομαστή του κάθε αριθμοδείκτη έτσι ώστε να περιέχουν ποσά τα οποία δεν έχουν αναγνωριστεί από τη λογιστική του ιστορικού κόστους. Τέτοιες προσαρμογές είναι αναγκαίες, αν ο αναλυτής έχει αξιόπιστες πληροφορίες ότι η τρέχουσα αξία στην αγορά των στοιχείων του ενεργητικού είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από τη λογιστική τους αξία, οπότε υπάρχουν αποθεματικά τα οποία δεν εμφανίζονται στα ίδια κεφάλαια, τα λεγόμενα αφανή ή μυστικά αποθεματικά (Secret Reserves). Επίσης προσαρμογές στις λογιστικές αξίες που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό αριθμοδεικτών είναι αναγκαίες, όταν ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού δεν έχουν καμία αξία εάν πωληθούν, όπως οι συναλλαγματικές διαφορές από δάνεια για κτήση παγίων ή τα έξοδα ίδρυσης και οργάνωσης, ή έχουν μικρότερη ρευστοποιήσιμη αξία από τη λογιστική αξία, όπως εμπορεύματα τα οποία δεν έχουν πουληθεί για μία σειρά ετών. Προσαρμογές ποσών τα οποία χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό αριθμοδεικτών απαιτούνται επίσης και στην περίπτωση υποχρεώσεων οι οποίες είναι εκτός του ισολογισμού. Παραδείγματα τέτοιων υποχρεώσεων αποτελούν: οι υποχρεώσεις από χρηματοοικονομικές μισθώσεις, οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις για τη συνταξιοδότηση του προσωπικού, οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που είναι λογικά πιθανό ότι υφίστανται και το ποσό τους μπορεί να καθοριστεί, οι πιθανές υποχρεώσεις από πωλήσεις απαιτήσεων ή από συμφωνίες πώλησης προϊόντων με την υποχρέωση επαναγοράς των ίδιων προϊόντων. Συχνά, βέβαια, προσαρμόζονται και τα αποτελέσματα χρήσης που περιέχονται σε αριθμοδείκτες για κέρδη ή ζημίες τα οποία δεν είναι λειτουργικά και δεν αναμένονται να επανεμφανιστούν στο προβλεπόμενο μέλλον, δηλαδή για κέρδη και ζημίες που προκύπτουν από ασυνήθιστα γεγονότα, καθώς και για ενδεχόμενες ζημίες οι οποίες δεν έχουν αναγνωριστεί.

Μειονέκτημα των αριθμοδεικτών είναι ότι η διοίκηση μιας επιχείρησης μπορεί να αναλάβει ενέργειες οι οποίες έχουν ως αποκλειστικό στόχο την επιρροή τους και την εμφάνιση μιας επιθυμητής εικόνας στους χρήστες των λογιστικών καταστάσεων. Οι χρηματοοικονομικές και επενδυτικές αποφάσεις της διοίκησης καθώς και οι λογιστικές μέθοδοι που έχουν επιλεγεί μπορούν να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τους αριθμοδείκτες. Η αξιοπιστία όμως, των αριθμοδεικτών βασίζεται στην αξιοπιστία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ενός τομέα ο οποίος εξετάζεται από τον εξωτερικό ελεγκτή. Συνεπώς, οι αριθμοδείκτες των επιχειρήσεων οι οποίες δεν έχουν ελεγχθεί από εξωτερικούς ελεγκτές θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με πνεύμα ιδιαίτερου σκεπτικισμού, καθώς μπορούν να έχουν προκύψει μετά από προσπάθειες ωραιοποίησης των λογιστικών αριθμών.

Είναι αλήθεια, όμως, ότι οι αριθμοδείκτες απομονωμένοι δεν δίνουν σχεδόν καμιά αξιόπιστη πληροφορία και γι' αυτό η χρήση τους πρέπει να γίνεται κατά κανόνα με συνδυασμό πολλών. Η αλόγιστη, όμως χρήση των αριθμοδεικτών, χωρίς να υπάρχει επίγνωση της δυναμικής τους και κυρίως της σημασίας τους και την ευχέρεια και δυνατότητα των συνδυασμών τους, μπορεί να οδηγήσει σε πλήρη αποπροσανατολισμό μέχρι και σε σύγχυση και στη συνέχεια σε εσφαλμένα συμπεράσματα. Βεβαίως, πρώτα απ' όλα πρέπει ο καθένας να εντοπίσει τις «ειδικές» ανάγκες, που επιθυμεί να ικανοποιήσει. Οι ειδικές αυτές ανάγκες υποχρεώνουν να γίνει κατάλληλη επιλογή στη χρήση των αριθμοδεικτών και αντίστοιχη ταξινόμηση ανάλογα με τη σημασία τους.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται πόσο επικίνδυνο και παραπλανητικό μα και αποπροσανατολιστικό είναι το να χρησιμοποιεί κανείς ένα μόνο αριθμοδείκτη, φαινόμενο δυστυχώς που παρατηρείται στην Ελλάδα ακόμη και από επίσημους φορείς όπως είναι το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, οι εφημερίδες και τα περιοδικά. Χειρότερη πράγματι πληροφόρηση δεν μπορεί να γίνει, γιατί ο εντοπισμός ενός προβλήματος από τη χρησιμοποίηση ενός μεμονωμένου δείκτη αντιστοιχεί αποσπασματικά σε ένα μικρό μέρος της συνολικής εικόνας μιας επιχείρησης, με συνέπεια να αντιστρέφει μια μεταβολή από έναν άλλο δείκτη. Άμεσο παράδειγμα είναι το εξής: Αν απομονωθεί η κάποια αύξηση των μικτών κερδών δεν σημαίνει υποχρεωτικά αύξηση της αποδοτικότητας, αν

συνοδεύεται παραδείγματος χάριν από ελάττωση των πωλήσεων ή αύξηση των επενδύσεων, δηλαδή δεν αρκεί η μελέτη ενός μόνο δείκτη για να διαπιστωθεί μια καλή ή κακή κατάσταση. Αντίθετα πρέπει ο αναλυτής να λαμβάνει υπόψη του μέσα στο συνολικό πλαίσιο της ανάλυσης το σωστό συνδυασμό διαφόρων αριθμοδεικτών, για να περιορίζεται η πιθανότητα αποπροσανατολισμού.

Στη χρησιμότητα της χρήσης των αριθμοδεικτών πρέπει να τονιστεί ότι αυτοί είναι ένα εύκολο εργαλείο με ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών και αποτελούν ένα βασικό συστατικό για κάθε είδος χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Όμως, από την ίδια τους τη φύση δεν δίνουν λύσεις αλλά αντίθετα η παρουσία τους στο χρηματοοικονομικό πεδίο δημιουργεί την ανάγκη για αναζήτηση λύσεων. Οι δείκτες είναι ασφαλώς παράγωγα των χρηματοοικονομικών μεγεθών κάθε επιχείρησης και απεικονίζουν την κατάσταση της σε μια συγκεκριμένη στιγμή. Πλην όμως η δραστηριότητα των επιχειρήσεων είναι μια ροή και ένας κύκλος μετασχηματισμού των περιουσιακών τους στοιχείων και μεγεθών, που αποτυπώνεται μέσω των εισροών και εκροών είτε προς αυτήν είτε και αντίστροφα. Αυτή η «ροή», σε συνδυασμό με τη «στατικότητα», αντιμετωπίζεται με τη σύγκριση των στοιχείων σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Η σύγκριση ασφαλώς αποτελεί και το χρήσιμο στοιχείο της χρήσης των αριθμοδεικτών, γιατί δίνει τη δυνατότητα της προσέγγισης της πραγματικότητας, που παρεμποδίζει η εμφάνιση των απολύτων μεγεθών, γιατί οι αριθμοδείκτες αποτελούν μια δυσυπόστατη έκφραση, είναι δηλαδή και μαθηματικές εκφράσεις και λογιστικές έννοιες.

Συχνά στη βιβλιογραφία αναφέρεται ένας αρκετά μεγάλος αριθμός αριθμοδεικτών. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, όμως, ότι πολλοί από τους αριθμοδείκτες βασίζονται σε κοινές λογιστικές πληροφορίες και συνεπώς θα πρέπει να αναμένεται μία υψηλή συσχέτιση μεταξύ τους. Επομένως, για τη διάγνωση μιας κατάστασης δεν απαιτείται ο υπολογισμός κάθε πιθανού αριθμοδείκτη, αλλά απλώς μιας αντιπροσωπευτικής ομάδας αριθμοδεικτών.

Το σπουδαιότερο ζήτημα στην ανάλυση ειδικά με αριθμοδείκτες, αλλά και γενικά με οποιοδήποτε άλλο μέσο, αποτελεί η ερμηνεία των δεικτών και η εξαγωγή συμπερασμάτων. Με βάση τα συμπεράσματα που εξάγονται η

διοίκηση μιας επιχείρησης μπορεί να αναλάβει κάποιες ενέργειες οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τα μελλοντικά επίπεδα των αριθμοδεικτών. Ο αναλυτής θα πρέπει να προβλέψει την επίδραση των διαφόρων ενεργειών της διοίκησης στα μελλοντικά επίπεδα των δεικτών και να εξάγει τα κατάλληλα συμπεράσματα, γεγονός το οποίο αποτελεί το σπουδαιότερο βήμα στην ανάλυση λογιστικών καταστάσεων. Παρακάτω αναφέρονται ορισμένες βασικές κατηγορίες αριθμοδεικτών που μπορεί να συναντηθούν σε έργα διαφόρων συγγραφέων με τις ίδιες ή παραπλήσιες ονομασίες.

4.2. Δείκτες αποδοτικότητας:

Αυτοί οι δείκτες μετρούν την αποδοτικότητα της επιχείρησης, την δυναμικότητα των κερδών και την ικανότητα της διοίκησης. Η ανταμοιβή των επενδυτών - μετόχων εξαρτάται από την αποδοτικότητα της επένδυσης, που δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης στο να πραγματοποιεί κέρδη.

(<http://homepages.pathfinder.gr/ageorg/71 .htm>).

Η ικανότητα δημιουργίας κερδών ενδιαφέρει τους μετόχους, τους πιστωτές, τη διοίκηση και γενικά τους εργαζόμενους σε μια επιχείρηση. Οι μέτοχοι ενδιαφέρονται να γνωρίζουν την αποδοτικότητα μιας επιχείρησης είτε για να επιλέξουν τις μετοχές της ως επένδυση είτε για να αποφασίσουν εάν θα τις διατηρήσουν στο χαρτοφυλάκιο τους, καθώς αυξήσεις της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης σχετίζονται με αυξήσεις του πλούτου των μετόχων. Οι διάφοροι πιστωτές ενδιαφέρονται να γνωρίζουν την ικανότητα μιας επιχείρησης αν εξυπηρετεί τις υποχρεώσεις της προκειμένου να βοηθηθούν στις αποφάσεις χορήγησης πιστώσεων. Η διοίκηση μιας επιχείρησης συνήθως αμείβεται με βάση τις επιτεύξεις της. Την καλύτερη ένδειξη για τις επιτεύξεις της παρέχουν κατά κόρον οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας. Η διοίκηση επίσης θέτει στόχους για την επιλογή επενδυτικών προγραμμάτων, οι οποίοι συνήθως εκφράζονται με τη μορφή αναμενόμενης αποδοτικότητας των επενδύσεων, ο δε έλεγχος επίτευξης αυτών των στόχων εξετάζει αποκλίσεις από επιθυμητούς βαθμούς αποδοτικότητας. Γενικά, μια επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιεί

αριθμοδείκτες αποδοτικότητας στις φάσεις προγραμματισμού των διαφόρων επενδύσεων, ελέγχου και αμοιβής των υπεύθυνων στελεχών. Όλες όμως οι κατηγορίες των εργαζομένων θα πρέπει να επιζητούν αυξήσεις των αμοιβών τους ανάλογες με την αύξηση της αποδοτικότητας της επιχείρησης όπου εργάζονται.

Συχνά η έννοια της αποδοτικότητας ταυτίζεται με την έννοια της αποτελεσματικότητας της διοίκησης μιας επιχείρησης. Την καλύτερη βέβαια ένδειξη για την αποτελεσματικότητα της διοίκησης παρέχει η μακροχρόνια αποδοτικότητα της επιχείρησης, και ιδιαίτερα όταν υπολογίζεται για έναν ολόκληρο οικονομικό κύκλο. Οι δείκτες αποδοτικότητας είναι οι δείκτες αυτοί που συνδέονται με την ικανότητα της επιχείρησης στο να κάνει πωλήσεις και επομένως να δημιουργεί κέρδη και διακρίνονται σε:

4.2.1. Δείκτες Περιθωρίου Κέρδους:

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται το μικτό περιθώριο κέρδους και το καθαρό περιθώριο κέρδους. (Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης, Βασικές Αρχές και Σύγχρονα Θέματα του Χρηματοοικονομικού Management, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2003, σελ. 71-75).

4.2.1.1. Μικτό περιθώριο κέρδους:

Η διαφορά μεταξύ των πωληθέντων αγαθών και του κόστους πωλήσεων καλείται μικτό κέρδος επί των πωλήσεων ή μικτό περιθώριο επί των πωλήσεων. Ο δείκτης αυτός δείχνει την λειτουργική αποτελεσματικότητα μιας επιχείρησης, καθώς και την πολιτική των τιμών που ακολουθεί. Το μέγεθος αυτό είναι σημαντικής σημασίας, διότι θα πρέπει η επιχείρηση να πραγματοποιεί ένα ικανοποιητικό ύψος μικτού κέρδους, γιατί μόνο έτσι θα μπορεί να καλύψει τα λειτουργικά και άλλα έξοδα και να παρέχει ένα ικανοποιητικό καθαρό εισόδημα σε σχέση με τις καθαρές πωλήσεις και την

καθαρή θέση. Ο αριθμοδείκτης αυτός, που αποτελεί ένδειξη της αποτελεσματικότητας των λειτουργιών της επιχείρησης και υπολογίζεται εάν διαιρεθεί το μικτό κέρδος με τις πωλήσεις, δηλαδή υπολογίζεται με βάση την ακόλουθη σχέση :

$$\frac{\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωλήσεων}}{\text{Πωλήσεις}}$$

και δείχνει το ποσοστό του μικτού περιθωρίου που υπολείπεται μετά την αφαίρεση του κόστους των πωληθέντων αγαθών. Οι μεταβολές των πωλήσεων προς τα πάνω κατά κανόνα επηρεάζουν ευνοϊκά το μικτό αποτέλεσμα, αφού βελτιώνουν τη διαφορά μεταξύ πωλήσεων και κόστους πωληθέντων. Προς όφελος της επιχείρησης είναι να πουλάει ταχικίνητα προϊόντα με σχετικά χαμηλό μικτό κέρδος αντί για αργοκίνητα προϊόντα με σχετικά υψηλό μικτό κέρδος. Ο ιδανικός συνδυασμός είναι η πώληση ταχικίνητων προϊόντων με μεγάλο περιθώριο μικτού κέρδους. Εξάλλου, το κόστος πωληθέντων, που στο μεγαλύτερο του μέρος αποτελείται από μεταβλητά (σχεδόν αναλογικά) στοιχεία, ακολουθεί τις μεταβολές αυτές -όχι όμως πλήρως αναλογικά- γιατί εμπεριέχει και σταθερά (μη μεταβλητά) στοιχεία. Το σταθερό μέρος του κόστους πωληθέντων, είναι εκείνο που επηρεάζει ευνοϊκά το λόγο Κόστος πωλήσεων / Πωλήσεις με κάθε αύξηση των πωλήσεων, αφού τα σταθερά στοιχεία του κόστους κατανέμονται σε περισσότερες μονάδες πωλήσεων και προκαλούν έτσι μείωση του κατά πωλούμενη μονάδα κόστους.

4.2.1.2. Καθαρό Περιθώριο Κέρδους:

Υπολογίζεται με βάση τη σχέση :

$$\frac{\text{Κέρδη Μετά Φόρων}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Όπως διαφαίνεται πιο πάνω, οι αριθμοδείκτες περιθωρίου κέρδους δεν είναι παρά η έκφραση του κέρδους σαν ποσοστό του κύκλου εργασιών. Ο αριθμοδείκτης του καθαρού περιθωρίου ή καθαρού κέρδους είναι το ποσοστό του καθαρού κέρδους που πετυχαίνει η επιχείρηση στη διάρκεια της χρήσης από τις πραγματοποιούμενες πωλήσεις. Πολλαπλασιαζόμενος ο δείκτης αυτός επί τοις 100, δίνει το ποσοστό των κερδών που μένει στην επιχείρηση μετά την αφαίρεση από τις καθαρές πωλήσεις, το κόστος των πωληθέντων και των υπολοίπων εξόδων. Ο αριθμοδείκτης περιθωρίου μικτού κέρδους είναι σημαντικός, διότι επηρεάζει τη διαμόρφωση του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη. Η μελέτη του πρέπει να αρχίζει πάντοτε από την εξέταση των πωλήσεων και στη συνέχεια του κόστους πωληθέντων, δύο παραγόντων που καθορίζουν το μικτό αποτέλεσμα.

4.2.1.3. Δείκτης περιθωρίου Κ.Π.Φ.Τ.:

Ο αριθμοδείκτης είναι το ποσοστό του καθαρού κέρδους προ φόρων και τόκων που πετυχαίνει η επιχείρηση στη διάρκεια της χρήσης από τις πραγματοποιούμενες πωλήσεις. Πολλαπλασιαζόμενος ο δείκτης αυτός επί τοις 100, δίνει το ποσοστό των κερδών που μένουν στην επιχείρηση.

Εκφράζεται με τη σχέση :

Κ.Π.Φ.Τ.

Πωλήσεις

4.2.2. Απόδοση των επενδύσεων:

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται η χρηματοοικονομική αποδοτικότητα και η βιομηχανική αποδοτικότητα.

4.2.2.1. Χρηματοοικονομική αποδοτικότητα:

Είναι η σύγκριση των κερδών προς τα από την επιχείρηση δεσμευμένα Ίδια Κεφάλαια για τον καθορισμό του ετήσιου ποσοστού κέρδους. Δείχνει σε ποσοστά το μέγεθος της γονιμότητας του Ίδιου Κεφαλαίου. Είναι δηλαδή το επιτόκιο του ετήσιου τοκισμού του κεφαλαίου και όσο μεγαλύτερος είναι από το δείκτη της προηγούμενης χρονιάς τόσο μεγαλύτερη ευημερία υπάρχει στην εταιρία. Σε περίπτωση μείωσης, παρατηρείται πτώση της αποδοτικότητας της εταιρίας. Υπολογίζεται βάση της σχέσης :

Κέρδη Μετά Φόρων

Ίδια Κεφάλαια

και απεικονίζει την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων της οικονομικής μονάδας. (Αναστάσιος Γεώργιος Σιαφάκας Χρηματιστός, Ανάλυση Ισολογισμών, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Κ. Σμπίλιας «Το οικονομικό», Αθήνα 1991 σελ. 108).

4.2.2.2. Βιομηχανική αποδοτικότητα:

Η βιομηχανική αποδοτικότητα ή αλλιώς ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού υπολογίζεται με τον εξής λόγο :

Κ.Π.Φ.Τ

Σύνολο ενεργητικού

Εκφράζει την αποδοτικότητα ως προς τα κέρδη προ φόρων και τόκων. Είναι ο αριθμοδείκτης που μετρά την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, καθώς και των επί μέρους τμημάτων αυτού. Στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων δεν περιλαμβάνονται οι συμμετοχές όπως και άλλες παρόμοιες επενδύσεις, δηλαδή αυτές που δεν συντελούν στη δημιουργία κερδών. Λόγω των υπάρχοντων αποσβέσεων και του

πληθωρισμού πολλές φορές χρησιμοποιείται ως σύνολο ενεργητικού η μέση τιμή του, που είναι το ενεργητικό αρχής συν το ενεργητικό τέλους διαιρούμενο δια δύο . Έτσι υπολογίζεται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που πράγματι απασχολήθηκε στην διάρκεια της χρήσης.

4.2.2.3. Δείκτης Απόδοσης Παγίων:

Είναι ο αριθμοδείκτης που μετρά την απόδοση των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης σε σχέση με τα κέρδη προ φόρων και τόκων. Υψηλές τιμές του συγκεκριμένου δείκτη δείχνουν ότι η επιχείρηση βασίζει τα κέρδη της στην αποδοτικότητα των παγίων περιουσιακών στοιχείων της. Εκφράζεται με τη σχέση :

$$\frac{\text{Κ.Π.Φ.Τ}}{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}$$

Από όσα ελέχθησαν μέχρι τώρα για τους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας και περιθωρίου κέρδους μπορεί να συνταχθεί το συμπέρασμα, ότι η αποδοτικότητα είναι συνάρτηση των ακόλουθων παραγόντων και είναι τόσο μεγαλύτερη:

- Όσο μεγαλύτερο είναι το κέρδος.
- Όσο μικρότερο είναι το κεφάλαιο.
- Όσο μεγαλύτερο είναι το περιθώριο κέρδους.
- Όσο μεγαλύτερη είναι η ταχύτητα κυκλοφορίας του κεφαλαίου (τζιράρισμα).

4.3. Ανακύκλωση Κεφαλαίου:

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν ο δείκτης Κυκλοφορίας Ενεργητικού, ο δείκτης κυκλοφορίας Ίδιων Κεφαλαίων και ο δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων.

4.3.1. Δείκτης Κυκλοφορίας Ενεργητικού:

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει τη σχέση του κύκλου εργασιών και του κυκλοφορούντος ενεργητικού μαζί με τα πάγια στοιχεία και κατ' επέκταση την αποτελεσματικότητα της επιχειρήσεως να χρησιμοποιεί μικρή ή μεγάλη αξία του συνολικού ενεργητικού για να επιτυγχάνει ορισμένο όγκο πωλήσεων. Επιπλέον, παρέχει πληροφορίες και για την αποτελεσματική διαχείριση των διαφόρων στοιχείων του ενεργητικού από τη διοίκηση μιας επιχείρησης. Η αξιοπιστία του αριθμοδείκτη είναι μεγαλύτερη, όταν συσχετίζεται με αντίστοιχους αριθμοδείκτες προηγούμενων χρήσεων και άλλων ομοειδών επιχειρήσεων. Τέλος, είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη η περίπτωση αλλοιώσεως του κύκλου εργασιών ένεκα αυξήσεως των τιμών, ενώ η αξία των παγίων παραμένει αμετάβλητη. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

4.3.2. Δείκτης κυκλοφορίας Ίδιων Κεφαλαίων:

Δίνει την ταχύτητα ανακυκλώσεως (περιστροφής) του ίδιου κεφαλαίου ή τον αριθμό των χρησιμοποιήσεών του μέσα σε μια διαχειριστική περίοδο. Υπό κανονικές συνθήκες, όσο μεγαλύτερος τόσο καλύτερος είναι, γιατί αυτό σημαίνει πιο εντατική εκμετάλλευση του κεφαλαίου. Παρουσιάζει παρόλα ταύτα μεγαλύτερη αξιοπιστία, όταν συσχετίζεται με τους άλλους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας της ίδιας επιχειρήσεως και με αντίστοιχους

αριθμοδείκτες άλλων επιχειρήσεων του κλάδου. (Αργύρης Λεων. Αβραμίδης, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Β' Έκδοση, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2008 σελ. 238-243).

Υπολογίζεται βάση της σχέσης :

$$\frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

4.3.3. Δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων:

Εκφράζεται από τη σχέση :

$$\frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Σύνολο Υποχρεώσεων}}$$

Ο αριθμοδείκτης δείχνει πόσες χρηματικές μονάδες του κύκλου εργασιών αντιστοιχούν σε κάθε μονάδα των υποχρεώσεων (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες) καθώς επίσης και την ένταση εκμεταλλεύσεώς τους. Για πιο αξιόπιστα συμπεράσματα, ο αναλυτής πρέπει να λαμβάνει υπόψη την περίπτωση αυξήσεως του κύκλου εργασιών ένεκα αυξήσεως των τιμών, ενώ ο αριθμός των πωλούμενων μονάδων παραμένει σταθερός ή μειώνεται.

4.4. Δείκτες Ρευστότητας:

Η διοίκηση της επιχείρησης, στην προσπάθεια της να διατηρήσει την παρούσα υγεία της χρηματοοικονομικής θέσης, καθώς επίσης και να πετύχει τη μελλοντική επιβίωση της επιχείρησης θα πρέπει να προσέξει ιδιαίτερα δύο σημαντικά χρηματοοικονομικά καθήκοντα της που αναφέρονται στη ρευστότητα και αποδοτικότητα των εργασιών της επιχείρησης. Οι έννοιες

αυτές σχετίζονται, αυτό όμως δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να οδηγήσει στο να θεωρηθούν ταυτόσημες. (Δημήτρης Παπαδόπουλος, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης, Τόμος Β', Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 197-216).

Μακροχρόνια η ρευστότητα εξαρτάται από τη μακροχρόνια αποδοτικότητα. Εάν μακροχρόνια η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί κέρδη, τότε είναι σίγουρο ότι δεν θα υπάρχει στη διάθεση της κανένας τρόπος άντλησης κεφαλαίων για να εξοφλήσει τα χρέη της. Βραχυχρόνια όμως η ρευστότητα και αποδοτικότητα αποτελούν προβλήματα ανεξάρτητα μεταξύ τους. Κατ' αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αποτελούν ανταγωνιστικούς στόχους για τη διοίκηση της επιχείρησης. Από τα δύο αυτά προβλήματα προτεραιότητα επίλυσης βραχυχρόνια έχει το πρόβλημα της ρευστότητας. Και αυτό γιατί μια επιχείρηση που δεν πραγματοποιεί κέρδη βραχυχρόνια είναι δυνατό να διατηρεί ικανοποιητικό βαθμό ρευστότητας και έτσι να επιβιώσει στις δύσκολες καταστάσεις. Από την άλλη πλευρά όμως, επιχειρήσεις που πραγματοποιούν κέρδη μπορούν να αντιμετωπίσουν πρόβλημα έλλειψης μετρητών με αποτέλεσμα να αναγκασθούν να αναστείλουν τις δραστηριότητες τους.

Η ρευστότητα είναι ζήτημα βαθμού. Μια έλλειψη ρευστότητας μπορεί να σημαίνει ότι η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να επωφεληθεί από τις ευνοϊκές εκπώσεις που προσφέρονται από τους προμηθευτές, καθώς επίσης ότι δεν είναι ικανή να επωφεληθεί από τις ευνοϊκές επιχειρηματικές ευκαιρίες καθώς παρουσιάζονται σε αυτήν. Στο στάδιο αυτό έλλειψη ρευστότητας συνεπάγεται έλλειψη ελευθερίας επιλογής, καθώς επίσης και περιορισμούς στην ελευθερία κινήσεων της διοίκησης της επιχείρησης. Μια πιο σοβαρή έλλειψη ρευστότητας σημαίνει ότι η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να πληρώσει τα τρέχοντα χρέη της και τις υποχρεώσεις της. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μια αναγκαστική εκποίηση μη κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων και στην πιο σοβαρή μορφή σε χρεοκοπία και πτώχευση. Σχετικά με τις επιμέρους ομάδες ατόμων που έχουν επενδύσει χρήματα στην επιχείρηση, αξίζει πρέπει να σημειωθεί ότι για τους μετόχους της επιχείρησης μια έλλειψη ρευστότητας μπορεί να σημαίνει μειωμένη αποδοτικότητα ή μπορεί να σημαίνει απώλεια

ελέγχου και μερική ή ολική απώλεια του επενδυθέντος κεφαλαίου. Στην περίπτωση των φορέων της επιχείρησης που μετέχουν απεριόριστα σε όλες τις υποχρεώσεις της επιχείρησης, η ζημία τους μπορεί να επεκταθεί και πέρα από το αρχικό κεφάλαιο που επένδυσαν στην επιχείρηση. Για τους πιστωτές, η έλλειψη ρευστότητας μπορεί να σημαίνει καθυστέρηση στην είσπραξη των τόκων και του κεφαλαίου που τους οφείλονται ή μπορεί να σημαίνει τη μερική ή ολική απώλεια των χρηματικών ποσών που τους οφείλονται. Οι πελάτες, καθώς επίσης και οι προμηθευτές των αγαθών και υπηρεσιών μιας επιχείρησης μπορούν επίσης να επηρεασθούν από μια βραχυχρόνια χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Τέτοιες επιδράσεις μπορούν να πάρουν τη μορφή της ανικανότητας της επιχείρησης να εκτελέσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διάφορες συμβάσεις αγοραπωλησίας που έχει πραγματοποιήσει καθώς επίσης και της χειροτέρευσης των σχέσεων της με τους προμηθευτές. Από τα προαναφερθέντα γίνεται πλέον φανερό γιατί έχουν προταθεί τόσα πολλά μέτρα ρευστότητας και γιατί η μέτρηση της ρευστότητας καταλαμβάνει ένα μεγάλο μέρος της ανάλυσης αριθμοδεικτών και γενικότερα βέβαια της ανάλυσης χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

4.4.1. Αριθμοδείκτης Κυκλοφοριακής Ρευστότητας ή Δείκτης Γενικής Ρευστότητας:

Υπολογίζεται με τη διαίρεση των κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις δηλαδή με βάση την παρακάτω σχέση :

$$\frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Τα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι τα δύο συστατικά στοιχεία του υπολογισμού του καθαρού κεφαλαίου κίνησης, αφού όπως σημειώθηκε το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι η διαφορά αυτών των δύο ομάδων στοιχείων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον μερικές φορές ο δείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας αποκαλείται και αριθμοδείκτης

κεφαλαίου κίνησης. Σχετικά με τις τιμές με τις οποίες μπορεί να πάρει θα πρέπει να σημειώσουμε τα ακόλουθα: τιμές μεγαλύτερες από τη μονάδα σημαίνουν ότι τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία είναι μεγαλύτερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι μεγαλύτερο του μηδενός) και αποτελούν ένδειξη ύπαρξης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης, ενώ τιμή ίση με τη μονάδα σημαίνει ότι τα κυκλοφοριακά στοιχεία είναι ίσα με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι ίσο με το μηδέν) και αποτελεί ένδειξη μιας κατάστασης αδιαφορίας από άποψης ρευστότητας αφού τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία καλύπτουν ακριβώς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Τέλος, τιμές μικρότερες από τη μονάδα σημαίνουν ότι τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία είναι μικρότερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι μικρότερο του μηδενός) και αποτελούν ένδειξη της μη ύπαρξης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης.

Ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας είναι, κατά γενική ομολογία, το πιο πλατιά διαδεδομένο μέτρο της ρευστότητας και της βραχυχρόνιας χρηματοοικονομικής ευρωστίας της επιχείρησης. Οι βασικοί λόγοι που έχουν οδηγήσει στην πλατιά χρησιμοποίηση του αριθμοδείκτη αυτού ως μέτρου της ρευστότητας της επιχείρησης είναι οι ακόλουθοι:

1. Ο αριθμοδείκτης αυτός μετράει το βαθμό στον οποίο τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία καλύπτουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Όσο μεγαλύτερο είναι το ύψος των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις τόσο μεγαλύτερη είναι η εγγύηση ότι αυτές οι υποχρεώσεις θα μπορέσουν να ικανοποιηθούν από τα υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία. Γενικά μπορεί να ειπωθεί ότι μια υψηλή τιμή του αριθμοδείκτη αυτού συνεπάγεται μικρότερο κίνδυνο για τα άτομα που έχουν επενδύσει χρηματικά ποσά στην επιχείρηση.

- 2.. Το πλεόνασμα των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων πάνω από τις τρέχουσες υποχρεώσεις παρέχει ένα περιθώριο ασφάλειας ή με άλλα λόγια ένα «στρώμα» προστασίας έναντι ζημιών που είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν στην περίπτωση εκποίησης ή ρευστοποίησης κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων εκτός από τα μετρητά. Όσο πιο ουσιαστικό είναι αυτό το περιθώριο

προστασίας τόσο ασφαλέστερη είναι η ικανοποίηση των πιστωτών, αφού τόσο πιο ευνοϊκή θα είναι η θέση της επιχείρησης σχετικά με την ικανότητα της:

(a) να ικανοποιήσει τα τρέχοντα χρέη της, τις επιβαρύνσεις τόκων μονιμότερου χαρακτήρα, την καταβολή των μερισμάτων και

(b) να απορροφήσει λειτουργικές ζημίες, μειώσεις στην αξία αντικατάστασης των αποθεμάτων, υπερβολική δέσμευση κεφαλαίων στις μη εισπρακτέες απαιτήσεις.

3. Ο αριθμοδείκτης αυτός μετράει το απόθεμα (περίσσειμα) των ρευστών κεφαλαίων πάνω από τις τρέχουσες υποχρεώσεις. Το απόθεμα αυτό είναι διαθέσιμο ως ένα περιθώριο ασφάλειας έναντι της αβεβαιότητας και των τυχαίων διαταραχών, στις οποίες υπόκεινται οι ροές των κεφαλαίων της επιχείρησης. Τυχαίες διαταραχές, όπως απεργίες, έκτακτες ζημίες και άλλα αβέβαια γεγονότα μπορούν προσωρινά και απροσδόκητα να μειώσουν και ακόμα να σταματήσουν την εισροή κεφαλαίων στην επιχείρηση.

Παρά το γεγονός αυτό προτού υπεισέλθουμε στη χρησιμοποίηση του θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι ο αριθμοδείκτης αυτός παρουσιάζει σοβαρές θεωρητικές, καθώς επίσης και πρακτικές αδυναμίες και περιορισμούς. Πρέπει να σημειωθεί ότι εκφράζει μια στατική αντίληψη του ποιοι παραγωγικοί πόροι είναι διαθέσιμοι σε μια δεδομένη χρονική στιγμή για να ικανοποιήσουν τις υποχρεώσεις σε εκείνη τη χρονική στιγμή. Με άλλα λόγια, μετράει την ικανότητα των παρόντων κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων να εξοφλήσουν τις υπάρχουσες τρέχουσες υποχρεώσεις και θεωρεί το πλεόνασμα -εάν φυσικά υπάρχει- ως ένα απόθεμα ρευστών διαθέσιμο για την ικανοποίηση τυχόν διαταραχών στη ροή των κεφαλαίων και άλλων απρόοπτων γεγονότων. Τα παραπάνω κάνουν φανερό ότι ο αριθμοδείκτης αυτός αντικατοπτρίζει μια θεώρηση που αναφέρεται στην κατάσταση ρευστοποίησης της επιχείρησης, ενώ στη συνήθη κατάσταση της επιχείρησης η φύση των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων είναι διαφορετική, μπορεί να λεχθεί ότι είναι ανανεούμενου (επιστροφικού-revolving) χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα, οι απαιτήσεις που εισπράττονται αντικαθίστανται με νεοδημιουργούμενες, ενώ οι τρέχουσες υποχρεώσεις είναι βασικά επαναχρηματοδοτικού χαρακτήρα, δηλαδή η εξόφληση της μιας ακολουθείται από την δημιουργία κάποιας άλλης.

4.4.2. Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας:

Ο αριθμοδείκτης αυτός που μετράει την άμεση ρευστότητα συμπληρώνει τον αριθμοδείκτη κυκλοφοριακής ρευστότητας. Για τον υπολογισμό του αριθμοδείκτη αυτού θα πρέπει τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία να ομαδοποιηθούν σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τα μετρητά και τα περιουσιακά στοιχεία που είναι ισοδύναμα με τα μετρητά. Τα περιουσιακά στοιχεία που είναι ισοδύναμα με τα μετρητά ή διαφορετικά τα σχετικά ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία είναι οι καταθέσεις, τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα (που θεωρούνται προσωρινή επένδυση) και οι απαιτήσεις. Με άλλα λόγια, η ομάδα αυτή περιλαμβάνει τα στοιχεία που στην ελληνική πραγματικότητα εμφανίζονται στους ισολογισμούς στην ομάδα λογαριασμών με τίτλο: Απαιτήσεις και Διαθέσιμα. Τα στοιχεία της κατηγορίας αυτής είτε είναι άμεσα διαθέσιμα είτε μπορούν να γίνουν διαθέσιμα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα για την εξόφληση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία με τη μικρότερη ρευστότητα, όπως τα αποθέματα και τα προπληρωθέντα έξοδα που κανονικά απαιτούν κάποιο χρονικό διάστημα για να μετατραπούν σε μετρητά. Στην ελληνική πραγματικότητα, τα αποθέματα στον ισολογισμό ταυτίζονται με το κυκλοφοριακό ενεργητικό, ενώ τα προπληρωθέντα έξοδα συμπεριλαμβάνονται στην ομάδα λογαριασμών Απαιτήσεις και Διαθέσιμα. Τα περιουσιακά στοιχεία αυτής της κατηγορίας, ειδικότερα τα αποθέματα, εκτός του ότι παρουσιάζουν μεταξύ των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων τη μικρότερη ρευστότητα είναι συγχρόνως το περιουσιακό στοιχείο από τη ρευστοποίηση του οποίου είναι πολύ πιθανό να προκύψουν ζημιές. Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει η παρακάτω σχέση :

Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Αποθέματα

Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Σχετικά με τις τιμές τις οποίες μπορεί να πάρει ο αριθμοδείκτης θα πρέπει να σημειωθούν τα ακόλουθα: τιμές μεγαλύτερες από τη μονάδα σημαίνουν ότι τα μετρητά και τα ισοδύναμα μετρητών (περιουσιακά στοιχεία άμεσου ρευστότητας) είναι μεγαλύτερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και αποτελούν ένδειξη ύπαρξης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης, τιμή ίση με τη μονάδα σημαίνει ότι τα περιουσιακά στοιχεία άμεσου ρευστότητας είναι ίσα με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και αποτελεί ένδειξη μιας κατάστασης αδιαφορίας από άποψη ρευστότητας αφού τα περιουσιακά στοιχεία άμεσου ρευστότητας καλύπτουν ακριβώς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Τέλος, τιμές μικρότερες από τη μονάδα σημαίνουν ότι τα περιουσιακά στοιχεία άμεσου ρευστότητας είναι μικρότερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και αποτελούν ένδειξη της μη ύπαρξης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης. Η τιμή του αριθμοδείκτη άμεσης ρευστότητας όταν είναι το λιγότερο ίση με τη μονάδα, κατά την άποψη αρκετών αναλυτών καταστάσεων, θα πρέπει να θεωρείται ως ένδειξη μιας αρκετά καλής τρέχουσας χρηματοοικονομικής κατάστασης. Θα πρέπει να τονιστεί η μεγάλη προσοχή που χρειάζεται στην εξαγωγή συμπερασμάτων που βασίζονται σε ένα μεγάλο βαθμό στον αριθμοδείκτη άμεσης ρευστοποίησης που είναι ίσος με τη μονάδα ή οποιοδήποτε άλλο καθορισμένο ποσοστό χωρίς παραπέρα διερεύνηση. Και αυτό γιατί οι απαιτήσεις είναι δυνατό σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι σχετικά μη ρευστοποιήσιμες, τα δε μετρητά είναι δυνατό να χρειάζονται άμεσα για να ανταπεξέλθει η επιχείρηση στα λειτουργικά έξοδα της.

4.4.3. Δείκτης Ταμειακής Ρευστότητας :

Ο αριθμοδείκτης αυτός εμφανίζει την ικανότητα της επιχειρήσεως να ανταποκρίνεται αμέσως στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της με τα μετρητά του ταμείου της και τους λογαριασμούς καταθέσεων όψεως των τραπεζών. Δίνεται από τη σχέση :

$$\frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης, τόσο καλύτερος είναι ο βαθμός ρευστότητας. Πρέπει όμως να αναφερθεί ότι πολύ μεγάλος βαθμός ρευστότητας, δεν σημαίνει πάντοτε σωστή οικονομική διαχείριση, ιδίως όταν η επιχείρηση είναι σε θέση να ανταπεξέρχεται στις υποχρεώσεις της με μικρότερο βαθμό ρευστότητας. Επομένως το άριστο ύψος του αριθμοδείκτη αυτού πρέπει να κυμαίνεται σε ένα σημείο, το οποίο θα επιτρέπει στην επιχείρηση να ανταποκρίνεται στα βραχύχρονα χρέη της με σχετική άνεση, χωρίς όμως ένα σημαντικό μέρος των διαθέσιμων της να συσσωρεύεται στο ταμείο της και στις τράπεζες. Πρακτικά το επίπεδο του αριθμοδείκτη πρέπει να βρίσκεται πάντοτε κάτω από τη μονάδα

4.5 Δείκτες Φερεγγυότητας:

Εδώ ανήκουν κυρίως οι δείκτες δανειακής επιβάρυνσης. Η συνολική δανειακή επιβάρυνση (δηλαδή το σύνολο των υποχρεώσεων) επηρεάζει καθοριστικά τόσο την οικονομική αποδοτικότητα της επιχείρησης όσο και τη ρευστότητα. Η αποδοτικότητα επηρεάζεται λόγω της ανάγκης πληρωμής των τόκων. Αντίστοιχα, η ρευστότητα επηρεάζεται λόγω της ανάγκης εξόφλησης των δανείων. Έτσι, όσο μικρότερος είναι ο αριθμοδείκτης δανειακής επιβάρυνσης, τόσο ευνοϊκότερη είναι η θέση της επιχείρησης. Κανονικά, οι υποχρεώσεις δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερες από το μισό του παθητικού. (Διπλωματική Εργασία Υάσιν Μπασέλ, Δημόσιες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά, 1992, σελ. 88-90).

4.5.1. Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού ή Αριθμοδείκτης Ξένων προς Συνολικά Κεφάλαια:

Ο δείκτης αυτός δείχνει τι ποσοστό του συνόλου των κεφαλαίων ή του ενεργητικού αποτελούν οι υποχρεώσεις και είναι ενδεικτικός του βαθμού προστασίας των πιστωτών από το σύνολο των κεφαλαίων μιας επιχείρησης. Ένας σχετικά χαμηλός δείκτης υποχρεώσεων προς συνολικά κεφάλαια είναι επίσης ενδεικτικός της ικανότητας δανεισμού μιας επιχείρησης καθώς οι πιστωτές είναι συνήθως πρόθυμοι να χορηγήσουν πρόσθετες πιστώσεις μόνο όταν υπάρχει ένας σχετικά υψηλός βαθμός προστασίας τους από μια ενδεχόμενη χρεοκοπία. Υπολογίζεται βάση της σχέσης :

Σύνολο Υποχρεώσεων

Σύνολο Ενεργητικού

4.5.2. Δείκτης Μακροπρόθεσμης Ικανότητας Δανεισμού:

Ο δείκτης αυτός δείχνει τι ποσοστό των ιδίων αποτελούν τα μακροχρόνια ξένα κεφάλαια και είναι ενδεικτικός του βαθμού προστασίας των μακροχρόνιων πιστωτών με τα ίδια κεφάλαια. (Δημήτριος Γκίκας, Η ανάλυση και οι χρήσεις των οικονομικών καταστάσεων, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα 2002,σελ 254-258). Η εξέταση της διαχρονικής συμπεριφοράς του αριθμοδείκτη των ιδίων κεφαλαίων προς τα μακροχρόνια ξένα και τα ίδια κεφάλαια ή του αριθμοδείκτη μακροπρόθεσμης ικανότητας δανεισμού, όπως συχνά αναφέρεται στη βιβλιογραφία, επιτρέπει στον αναλυτή να παρατηρήσει τι είδους ξένα κεφάλαια, μακροχρόνια ή βραχυχρόνια, επιλέγει η διοίκηση μιας επιχείρησης προκειμένου να χρηματοδοτεί τις δραστηριότητες της και ποιες είναι οι προσδοκίες της διοίκησης για το μελλοντικό κόστος των ξένων κεφαλαίων. Εάν, για παράδειγμα, μία επιχείρηση αναμένει διαχρονική μείωση των επιτοκίων δανεισμού, τότε θα προτιμήσει να δανειστεί βραχυχρόνια και θα

μειώσει τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις της με την προοπτική να δανειστεί μακροχρόνια, όταν τα επιτόκια έχουν αγγίξει το χαμηλότερο σημείο. Εκφράζεται με τη σχέση :

Ίδια Κεφάλαια

Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις + Ίδια Κεφάλαια

4.5.3. Δείκτης Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων προς Ενεργητικό:

Δείχνει το ποσοστό από το συνολικό ενεργητικό που χαραμίζεται για την τακτοποίηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Υψηλές τιμές του δείκτη οδηγούν στο συμπέρασμα ότι μεγάλο ποσό του ενεργητικού σπαταλάτε για την πληρωμή βραχυχρόνιων δανείων. Σε περίπτωση χαμηλής τιμής του οι επιχειρήσεις τείνουν

προς το μακροπρόθεσμο δανεισμό. Εκφράζεται με τη σχέση :

Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Σύνολο Ενεργητικού

4.6 Δείκτες Επίδοσης Διαχείρισης:

4.6.1. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Ρευστοποίησης Απαιτήσεων:

Υπολογίζεται σύμφωνα με τη σχέση : (Απαιτήσεις / Πωλήσεις) δίνει το χρόνο που διαρκεί η ρευστοποίηση των απαιτήσεων. Μια άλλη παραλλαγή του δείκτη είναι με τη μορφή:

365* Απαιτήσεις/ Πωλήσεις , όπου οι απαιτήσεις είναι σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ : Απαιτήσεις Πελατών συν Γραμμάτια και Επιταγές εισπρακτές συν Χρεωστές Διάφοροι και ονομάζεται δείκτης Ρευστοποίησης Απαιτήσεων (ημέρες) και δείχνει το χρόνο εισπράξεως των απαιτήσεων σε μέρες.

4.6.2. Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών:

Εκφράζεται από τη σχέση :

365* Προμηθευτές/ Πωλήσεις , όπου οι προμηθευτές είναι σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ : Προμηθευτές συν Γραμμάτια Πληρωτέα και Επιταγές συν Πιστωτές Διάφοροι.

Κατά τη μελέτη της ρευστότητας συσχετίζονται και οι δείκτες ταχύτητας ρευστοποιήσεως απαιτήσεων και μέσης περιόδου εξόφλησης πληρωτέων λογαριασμών, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις για να διευκολυνθούν στις πληρωμές τους, επιδιώκουν ώστε ο χρόνος εισπράξεως των απαιτήσεων να είναι μικρότερος εκείνου της πληρωμής των υποχρεώσεων. Όταν συμβαίνει το αντίθετο, δηλαδή οι πληρωμές γίνονται πιο γρήγορα από τις εισπράξεις, συνήθως ο δείκτης γενικής ρευστότητας είναι σχετικά υψηλός και δείχνει άνεση πληρωμών της επιχειρήσεως. Πολλαπλασιάζοντας επί 365 τον καθένα από τους δύο δείκτες λαμβάνεται ο χρόνος σε μέρες.

4.6.3. Δείκτης σημασίας λειτουργικών εξόδων ή δείκτης σημασίας γενικών και διοικητικών εξόδων:

Εκφράζεται με τη σχέση :

Λοιπά Λειτουργικά Έξοδα

Πωλήσεις

Η σχέση μεταξύ λειτουργικών εξόδων και πωλήσεων είναι μια σημαντική σχέση, η δε ανάλυση των επιμέρους στοιχείων των λειτουργικών εξόδων σε σχέση με τον όγκο πωλήσεων αντικατοπτρίζει την ικανότητα της διοίκησης της επιχείρησης να προσαρμόζει τα έξοδα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες πωλήσεων. Όπως είναι γνωστό, ένας αριθμός εξόδων στις πωλήσεις, όπως τα έξοδα διαφήμισης και προώθησης πωλήσεων, τα έξοδα αποστολής των προϊόντων, οι μισθοί και οι προμήθειες των πωλητών και τα τηλεφωνικά

έξοδα, συνήθως αυξάνονται ή μειώνονται εξαιτίας των μεταβολών στον όγκο πωλήσεων. Τα γενικά και τα διοικητικά έξοδα από την άλλη μεριά τείνουν να παραμένουν κατά προσέγγιση τα ίδια εκτός εάν οι πωλήσεις αυξάνονται ή μειώνονται κατά σημαντικό βαθμό ή εάν μεταβάλλεται το γενικό επίπεδο τιμών. Φυσικά θα πρέπει να αναμένεται οι λειτουργικές δαπάνες να διαφέρουν από την μια επιχείρηση στην άλλη ή από το ένα έτος στο άλλο για την ίδια επιχείρηση σύμφωνα με τις λειτουργικές μεθόδους, τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες που εκτελούνται. Πιο συγκεκριμένα αυτά τα έξοδα εξαρτώνται από τον όγκο των πωλήσεων, τα κανάλια διαμέσου των οποίων γίνονται οι πωλήσεις, τα προγράμματα προώθησης των προϊόντων, την αποθήκευση, τη συσκευασία και την παράδοση, την παροχή πιστώσεων και άλλα. Η σχέση μεταξύ λειτουργικών εξόδων προς πωλήσεις μπορεί να μελετηθεί καλύτερα εάν για κάθε στοιχείο των λειτουργικών εξόδων σχηματιστεί ένα ξεχωριστό αριθμοδείκτη που υπολογίζεται εάν διαιρεθεί το ύψος του συγκεκριμένου λειτουργικού εξόδου με το ύψος των πωλήσεων. Οι αριθμοδείκτες αυτοί δείχνουν το ποσοστό των καθαρών πωλήσεων που αναλώθηκε από τα διάφορα λειτουργικά έξοδα. Αυτοί οι αριθμοδείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ παρόμοιων επιχειρήσεων ή της ίδιας επιχείρησης πάνω σε διαχρονική βάση. Ο υπολογισμός αυτών των σχέσεων μεταξύ των λειτουργικών εξόδων και των πωλήσεων δεν διαφέρει από τα ποσοστά κοινού μεγέθους, όταν το μέγεθος αναφοράς είναι οι πωλήσεις. Συγχρόνως όμως κατά την ανάλυση μπορεί να ληφθεί υπόψη τα ποσοστά τάσης, τις ποσοστιαίες μεταβολές και τα απόλυτα μεγέθη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την ανάλυση της σχέσης μεταξύ λειτουργικών εξόδων και πωλήσεων ο αναλυτής θα πρέπει να καθορίσει: (1) εάν ή όχι τα σταθερά έξοδα είναι τόσο υψηλά ώστε μια ελαφρά μείωση του όγκου πωλήσεων να οδηγήσει σε μια λειτουργική ζημία, (2) εάν οι μισθοί των εργαζομένων και των διευθυντικών στελεχών είναι πολύ μεγαλύτεροι από τους αντίστοιχους μισθούς άλλων επιχειρήσεων και (3) εάν οι πωλητές πληρώνονται με μισθό ή με προμήθεια. Εάν το επίπεδο των τιμών αυξάνει (ή μειώνεται), τα περισσότερα στοιχεία των εξόδων θα τείνουν να αυξάνουν (ή να μειώνονται) αναλογικά. Από αυτά η απόσβεση θα παραμένει στο ίδιο ύψος

ή θα αυξάνει σε ένα πιο αργό ρυθμό. Αυτό βέβαια τείνει να παραποιεί την ανάλυση του αριθμοδείκτη των «λειτουργικών εξόδων ως ποσοστού των πωλήσεων».

4.6.4. Δείκτης Σημασίας Χρηματοοικονομικών Εξόδων:

Εκφράζεται με τη σχέση :

$$\frac{\text{Χρηματοοικονομικές Δαπάνες}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Δείχνει το ποσοστό που καταλαμβάνουν οι χρεωστικοί τόκοι και τα συναφή έξοδα έναντι των πωλήσεων. Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο καλύτερα είναι για την επιχείρηση.

4.6.5. Αριθμοδείκτης Χρόνου Παραμονής Αποθεμάτων:

Ο αριθμοδείκτης αυτός λέγεται και δείκτης αποθεμάτων με βάση τις πωλήσεις του έτους ή και μελλοντικός αριθμοδείκτης και απεικονίζει πόσων ημερών (αν πολλαπλασιαστεί με 365) πωλήσεις καλύπτουν τα υπάρχοντα αποθέματα αν δεν γίνει καμία αγορά ή σταματήσει η παραγωγή. (Διπλωματική Εργασία Υάσιν Μπασέλ, Δημόσιες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά 1992, σελ. 78). Ουσιαστικά δείχνει τη παραμονή των αποθεμάτων στην αποθήκη κατά τη διάρκεια μιας διαχειριστικής περιόδου. Επειδή τα αποθέματα αποτελούν την σπονδυλική στήλη του κεφαλαίου κίνησης των επιχειρήσεων, ενδιαφέρει άμεσα τη διοίκηση η δυνατότητα μετατροπής τους σε χρηματικά μέσα ώστε να διατηρείται πάντοτε ο επιθυμητός βαθμός ρευστότητας. Ο αναλυτής θα πρέπει να είναι επιφυλακτικός με τις πιθανές ερμηνείες που μπορούν να προκύψουν από τον αριθμοδείκτη. Μικρός χρόνος παραμονής δε σημαίνει πάντοτε και ευχέρεια πωλήσεων, ούτε οικονομική απασχόληση των

κεφαλαίων που είναι επενδυμένα στα αποθέματα. Ο μικρός χρόνος πιθανώς να οφείλεται σε διατήρηση πολύ χαμηλών αποθεμάτων ή ένεκα της εσφαλμένης αντίληψης, ότι τα μικρά αποθέματα συνεπάγονται οπωσδήποτε μικρότερο κόστος επενδυμένου κεφαλαίου. Οι νεότερες μέθοδοι διαχείρισεως αποθεμάτων αποβλέπουν στον άριστο συνδυασμό δύο βασικών δαπανών, που συνεπάγονται τα αποθέματα, δηλαδή της δαπάνης του επενδυμένου κεφαλαίου και της δαπάνης αναπληρώσεως των αποθεμάτων ώστε η συνολική δαπάνη να είναι η ελάχιστη δυνατή. Για περισσότερο αξιόπιστα συμπεράσματα πρέπει να συνδυάζεται με άλλους αριθμοδείκτες ομοειδών επιχειρήσεων. Εκφράζεται με τη σχέση:

Αποθέματα

Πωλήσεις

4.6.6. Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού:

Εκφράζει το βαθμό χρησιμοποίησεως του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Δείχνει εάν υπάρχει ή όχι υπερεπένδυση κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος των πωλήσεων που πραγματοποιεί. Μια υψηλή τιμή του δείκτη σημαίνει ότι η επιχείρηση χρησιμοποιεί εντατικά τα περιουσιακά της στοιχεία προκειμένου να πραγματοποιεί πωλήσεις. Αντίθετα, μια χαμηλή τιμή αποτελεί ένδειξη μη εντατικής χρησιμοποίησης αυτών, όποτε θα πρέπει ή να αυξήσει το βαθμό χρησιμοποίησεως τους ή να ρευστοποιήσει μέρος αυτών. Υπολογίζεται ως εξής :

Μικτό Κέρδος

Σύνολο Ενεργητικού

4.7. Δείκτες Ποσοστιαίας Συνθέσεως Ενεργητικού:

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι δείκτες εκφράζονται με τις σχέσεις:

$$\frac{\text{Αποθέματα} + \text{Εισπρακτέοι Λογαριασμοί, Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} \quad \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

$$\frac{\text{Αποθέματα}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}, \quad \frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}}$$

Δείχνουν το ποσοστό που καταλαμβάνουν τα αποθέματα μαζί με τους εισπρακτέους λογαριασμούς, το κυκλοφορούν ενεργητικό, τα αποθέματα μόνα τους και τέλος τα διαθέσιμα σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού αντίστοιχα. Η σύνθεση του ενεργητικού παρουσιάζει ενδιαφέρον γιατί δείχνει σε γενικές γραμμές το μέτρο ρευστότητας της περιουσίας. Επιπλέον, ξεχωρίζει κατά κάποιο τρόπο την εμπορική από τη βιομηχανική επιχείρηση, αφού όπως είναι γνωστό, η πρώτη κατά κανόνα δεν χρησιμοποιεί μεγάλη αναλογία παγίων σε αντίθεση με τη δεύτερη. Ορισμένοι κλάδοι όπως οι εμπορικές επιχειρήσεις, η βιομηχανία ηλεκτρικών συσκευών και η κλωστοϋφαντουργία απασχολούν σημαντικό ποσοστό κυκλοφορούντων. Οι εμπορικές επιχειρήσεις, όπως είναι φυσικό, απασχολούν μεγάλα αποθέματα εμπορευμάτων για μεταπώληση, ενώ η βιομηχανία ηλεκτρικών συσκευών και η κλωστοϋφαντουργία απασχολούν σημαντικά αποθέματα πρώτων υλών και μισοτελειωμένων προϊόντων στα διάφορα στάδια παραγωγής και ακόμη χαρακτηρίζονται περισσότερο σαν βιομηχανίες εντάσεως εργασίας, παρά εγκαταστάσεων. Ο χαρακτηρισμός όμως αυτός μπορεί να μεταβληθεί στο μέλλον λόγω προόδου της τεχνολογίας (για παράδειγμα αυτοματισμοί στην παραγωγή). Η διάρθρωση του ενεργητικού ενδιαφέρει κυρίως από την άποψη του βαθμού ρευστότητας των περιουσιακών στοιχείων, αφού όπως είναι γνωστό, ορισμένα από αυτά ρευστοποιούνται σχετικά εύκολα (εμπορεύματα, πρώτες ύλες, απαιτήσεις και άλλα). Η σημασία του βαθμού ρευστότητας των στοιχείων του ενεργητικού έγκειται στο ότι σε περιόδους υφέσεως επηρεάζει την ικανότητα της επιχειρήσεως να περιορίζει ανάλογα με τις ανάγκες της την αξία των

κυκλοφορούντων και να εξοικονομεί με αυτόν τον τρόπο κεφάλαια, που αλλιώς δεν θα απέδιδαν τίποτα.

Όμως η χρησιμότητα των αριθμοδεικτών συνθέσεως των στοιχείων του ενεργητικού φαίνεται, όταν παρακολουθείται η εξέλιξη τους στη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Τότε η μεταβολή προς το χειρότερο ορισμένων από αυτούς, μπορεί να κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για επερχόμενες δυσμενείς εξελίξεις, ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα προληπτικά μέτρα. Όταν μάλιστα η παρακολούθηση αυτή των αποθεμάτων γίνεται σε συνδυασμό με την συσχέτιση τους προς αντίστοιχους αριθμοδείκτες άλλων ομοειδών επιχειρήσεων, που θεωρούνται επιτυχημένες, η χρησιμότητα τους είναι ακόμη μεγαλύτερη.

4.8. Λογαριθμικοί αριθμοδείκτες:

Πολλές φορές στη βιβλιογραφία αναφέρονται οι λογαριθμικοί αριθμοδείκτες όπως ο λογάριθμος συνολικού Ενεργητικού ($\log T.A$), ο λογάριθμος συνολικών Υποχρεώσεων ($\log Dept$) και ο λογάριθμος Προσωπικού ($\log Personnel$) και οι οποίοι απλά παρουσιάζουν το μέγεθος του συνολικού Ενεργητικού, των Υποχρεώσεων και του Προσωπικού αντίστοιχα.

4.9. Αριθμοδείκτης Προσωπικού:

Ο δείκτης αυτός ανήκει σε μια ευρεία κατηγορία αριθμοδεικτών στους αριθμοδείκτες παραγωγικότητας.

Εκφράζεται με τη σχέση:

$$\frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Εργαζόμενοι}}$$

και δείχνει την παραγωγικότητα των (πωλητών) ή εργαζομένων ή καλύτερα τις πωλήσεις ανά εργαζόμενο. Ο αριθμοδείκτης αυτός είναι σημαντικά

αποτελεσματικός όταν γίνονται συγκρίσεις επιχειρήσεων που ανήκουν στους ίδιους τομείς και δίνει σαφή εικόνα της παραγωγικότητας των εργαζομένων. Πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν πολλοί παράγοντες που δυσχεραίνουν τις συγκρίσεις αυτές όπως η φυσική ικανότητα των πωλητών να πείθουν το πελάτη, διαφορές στις τοποθεσίες καταστημάτων και άλλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΕΚΟ

5.1. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ:

Συγκεκριμένα σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστεί μια χρηματοοικονομική ανάλυση αριθμοδεικτών η οποία πραγματοποιήθηκε για τα έτη 2007-2008, προκειμένου να εκτιμηθεί η επίδοση των 45 Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών του δείγματος .

Αναλυτικά, οι επιχειρήσεις αυτές είναι οι ακόλουθες:

1	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΕΡΙΟΥ (ΔΕΠΑ) Α.Ε.
2	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΛΥΚΕΣ Α.Ε.
3	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.
4	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΩΝ-ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΕΟΜΜΕΧ) Α.Ε.
5	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ Α.Ε.
6	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
7	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.
8	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΒΟΛΟΥ Α.Ε.
9	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Δ.Ι.Ε.) Α.Ε.

10	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ (Ο.Σ.Κ.) Α.Ε.
11	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (Ο.Δ.Δ.Υ.) Α.Ε.
12	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.
13	Ε.ΘΕ.Λ. Α.Ε.
14	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.
15	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΛΚΕ) Α.Ε.
16	ΝΤΙΑΞΟΝ Α.Β.&Ε.Ε.
17	ΕΚΟ Α.Β.Ε.Ε.
18	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.
19	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.
20	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.
21	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.
22	ΕΥΑΘ Α.Ε.
23	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.
24	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ Α.Ε.
25	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ Α.Ε.
26	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΕΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.
27	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΩΝ Α.Ε.
28	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ Α.Ε.
29	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε.
30	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Α.Ε.
31	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Β.Ε.Ε.
32	ΑΣΠΡΟΦΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.
33	ΕΛΟΤ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.
34	ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ Α.Ε.
35	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ Ο.Π.Ε. Α.Ε.
36	ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.
37	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.
38	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.

39	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ (ΕΡΤ) Α.Ε.
40	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ (ΕΛΤΑ) Α.Ε.
41	ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ (ΗΣΑΠ) Α.Ε.
42	ΗΛΠΑΠ Α.Ε.
43	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.
44	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
45	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ Α.Ε.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι τα στοιχεία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων (Ισολογισμοί, Πίνακες Διάθεσης Αποτελεσμάτων, Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων Χρήσης) διατέθηκαν από την εταιρεία ICAP). Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι οι επιχειρήσεις Οργανισμός διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (Ο.Δ.Ι.Ε) Α.Ε καθώς επίσης και ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε. συμπεριλήφθηκαν στη σύγκριση για το έτος 2008 με ελλιπή στοιχεία, καθώς την στιγμή που πραγματοποιήθηκε η έρευνα δεν υπήρχαν διαθέσιμες οι ανάλογες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Όπως προαναφέρθηκε στην ανάλυση αυτή χρησιμοποιήθηκαν ορισμένοι αριθμοδείκτες βάση των οποίων εκτιμήθηκαν οι επιδόσεις των δημοσίων επιχειρήσεων.

Συγκεκριμένα υπολογίστηκαν 24 συνολικά χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες για την διετία 2007-2008. Κατόπιν, με τη χρήση της παραγοντικής ανάλυσης επιλέγονται οι σημαντικότεροι δείκτες από κάθε κατηγορία. Οι πιο σημαντικοί δείκτες, που τελικά θα χρησιμοποιηθούν για την κατάταξη των επιχειρήσεων με τη μέθοδο Promethee είναι οκτώ και δίδονται στον παρακάτω πίνακα:

A/A	Δείκτης
1.	ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ / ΠΩΛΗΣΕΙΣ
2.	ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ/ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
3.	ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ /ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ
4.	ΠΩΛΗΣΕΙΣ / ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

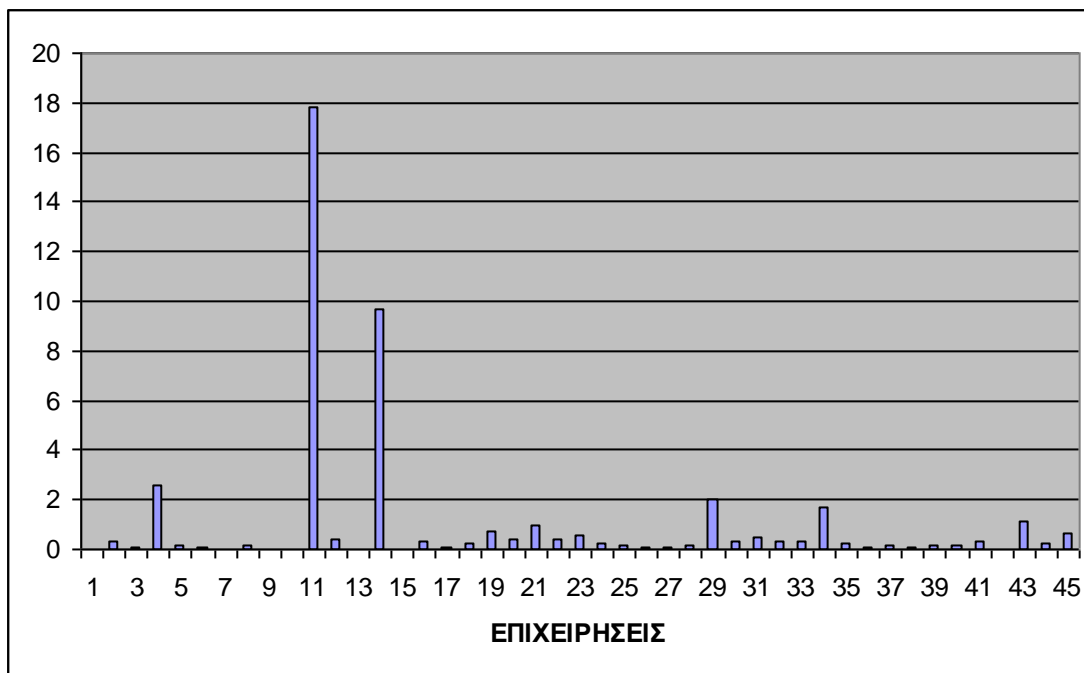
5.	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ & ΤΟΚΩΝ / ΠΩΛΗΣΕΙΣ
6.	(ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ-ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ) / ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ.
7.	365*ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ / ΠΩΛΗΣΕΙΣ
8.	ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Πίνακας 1: Κριτήρια Αξιολόγησης Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα διαγράμματα των μέσων όρων των συγκεκριμένων (8 στο σύνολο) αριθμοδεικτών σύμφωνα με τα στοιχεία που αποκομίσαμε για την τελευταία διετία 2007-08. Από τα στοιχεία αυτά θα αποκομιστεί μια πρώτη εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων. Ενδεικτικά για κάθε διάγραμμα αναφέρονται οι επιχειρήσεις με τις υψηλότερες και χαμηλότερες τιμές καθώς επίσης και ο μέσος όρος για κάθε δείκτη.

1. Αριθμοδείκτης

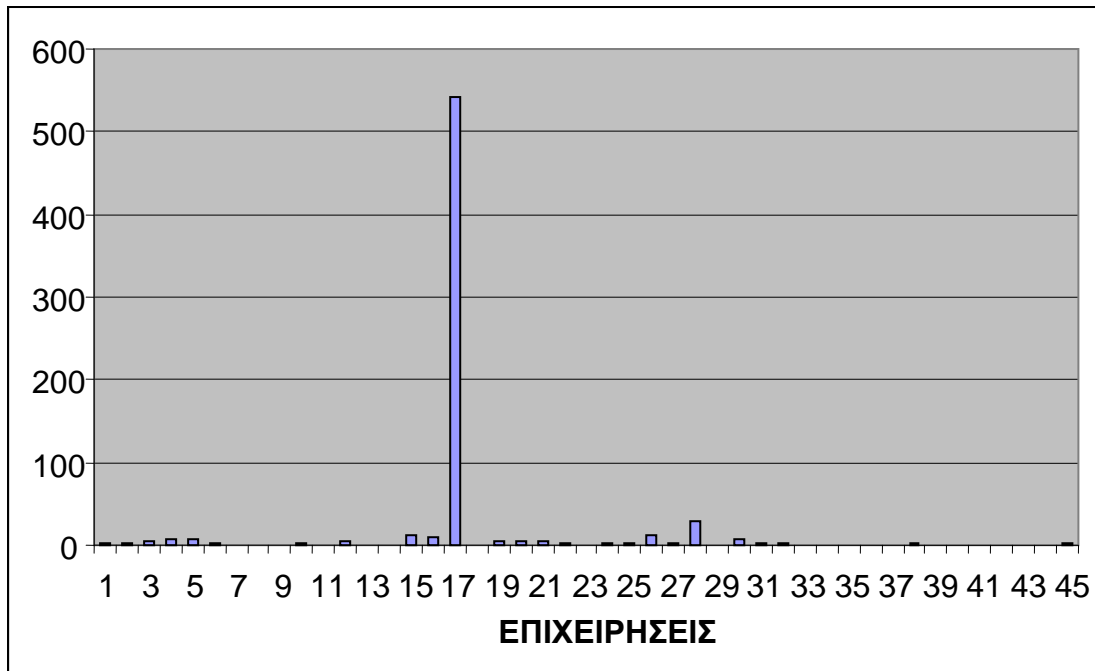
ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

Ο δείκτης δίνει το χρόνο που διαρκεί η ρευστοποίηση των εισπρακτέων λογαριασμών. Επομένως στις πρώτες θέσεις βρίσκονται οι εταιρίες: Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε. με τιμή 0,060521 ,Δημόσια Επιχείρηση Αερίου(ΔΕΠΑ) Α.Ε. με τιμή 0,025903, Εταιρία Θερμικών Λεωφορείων Ε.Θ.ΕΛ. Α.Ε. με τιμή 0,015173 Αντίθετα στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται οι εταιρίες : Επαγγελματική Κατάρτιση Α.Ε με τιμή 1,998036, Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ) Α.Ε. με τιμή 2,561921,ενώ στις τελευταίες 2 θέσεις κατατάσσονται οι εταιρίες Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού (Ο.Δ.Δ.Υ.) Α.Ε. και ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) Α.Ε με τιμές αντίστοιχα 17,78809 και 9,658498. Τέλος από τον Ισολογισμό της επιχείρησης Οργανισμός Σχολικών Κτηρίων(Ο.Σ.Κ.) Α.Ε. λόγω ελλিপών στοιχείων κατατάσσεται στην τελευταία θέση. Ο μέσος όρος του δείκτη είναι 0,982514.

2. Αριθμοδείκτης

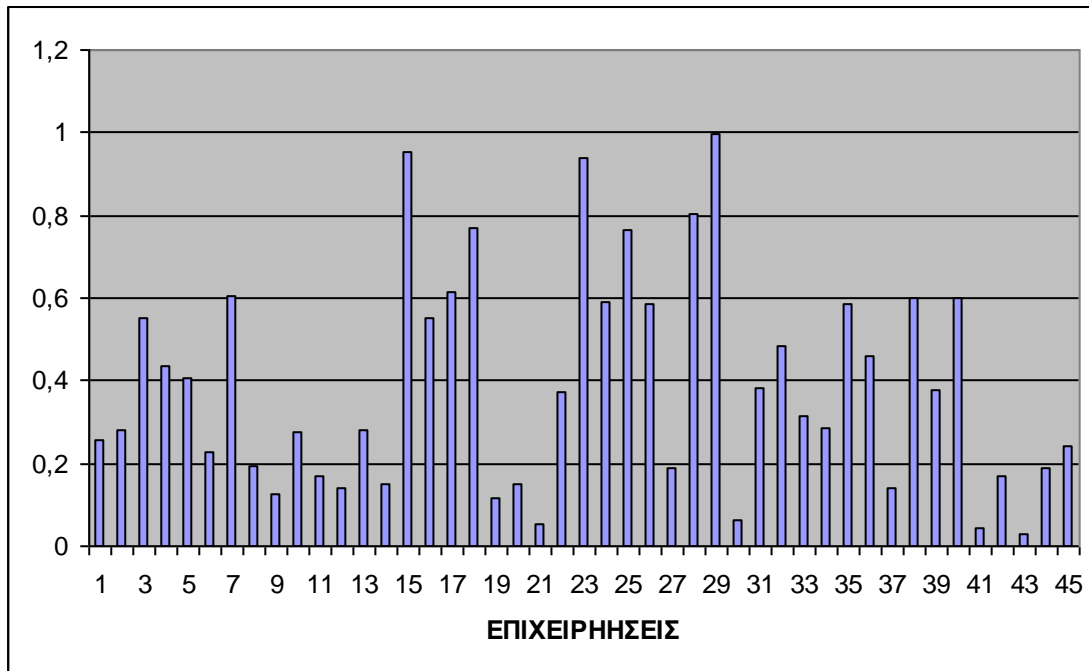
Κυκλοφορούν Ενεργητικό
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Τιμές μεγαλύτερες από τη μονάδα σημαίνουν ότι τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία είναι μεγαλύτερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι μεγαλύτερο του μηδενός) και αποτελούν ένδειξη ύπαρξης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης. Από το διάγραμμα γίνεται αντιληπτό ότι η επιχείρηση ΕΚΟ Α.Β.Ε.Ε. παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερη τιμή από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Παρατηρούμε, επίσης, ότι οι περισσότερες εταιρείες έχουν τιμές μεγαλύτερης της μονάδος. Από την άλλη πλευρά στις τελευταίες θέσεις κατατάσσονται οι επιχειρήσεις Μεταλλουργική Βιομηχανία Ηπείρου Α.Ε., ο Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου Ο.Π.Ε. Α.Ε. και ο Οργανισμός Σιδηρόδρομων Ελλάδος (ΟΣΕ) Α.Ε. Ο μέσος όρος των επιχειρήσεων είναι στη τιμή 15,27625.

3. Αριθμοδείκτης

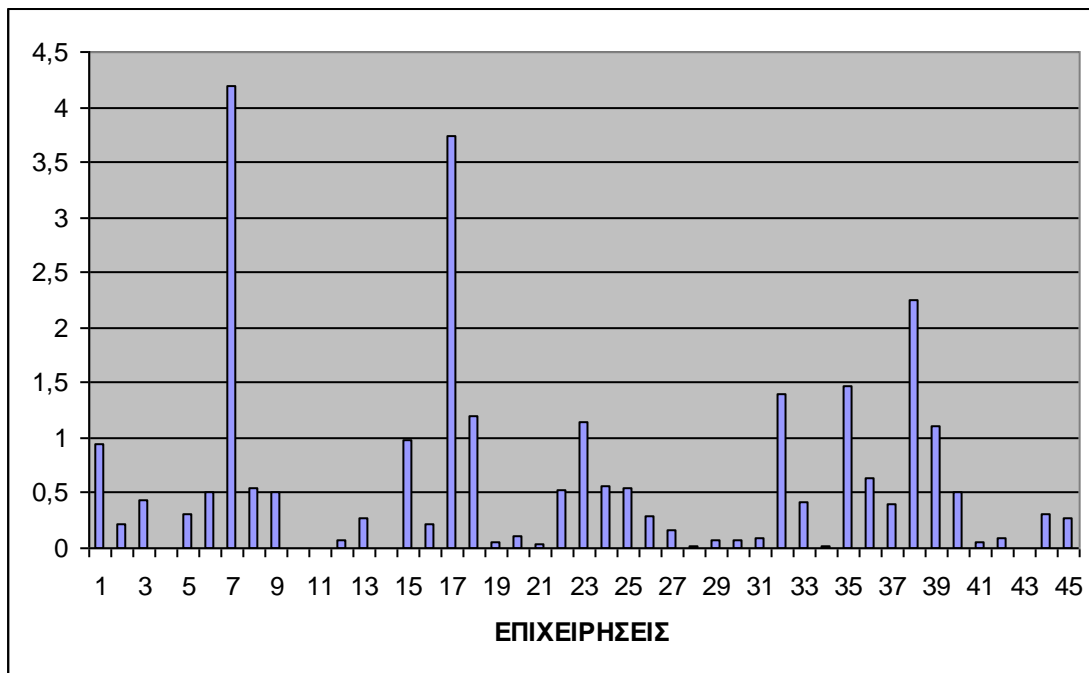
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Τιμές μεγαλύτερες από τη μονάδα σημαίνουν ότι τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία είναι μεγαλύτερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (το καθαρό κεφάλαιο κίνησης είναι μεγαλύτερο του μηδενός) και αποτελούν ένδειξη ύπαρξης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης. Παρατηρείται ότι καμία επιχείρηση δεν έχει τιμή μεγαλύτερη της μονάδος. Ο μέσος όρος των επιχειρήσεων είναι στη τιμή 0,38871

4. Αριθμοδείκτης

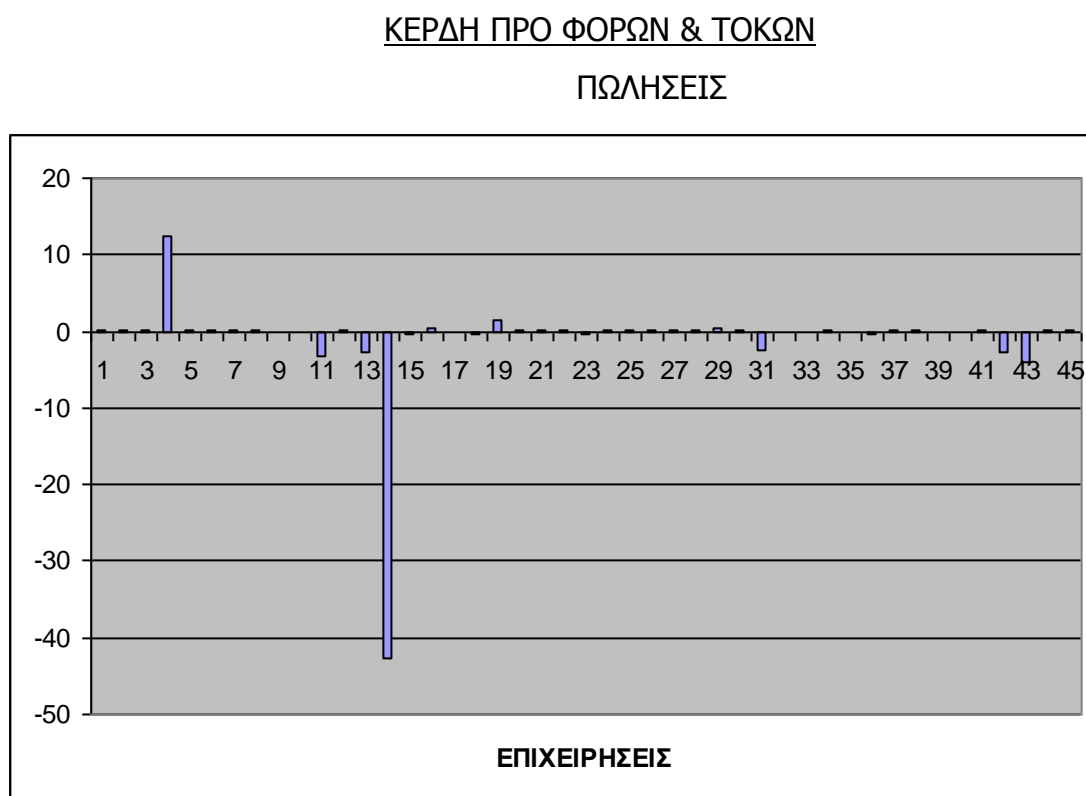
ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει τη σχέση του κύκλου εργασιών και του κυκλοφορούντος ενεργητικού μαζί με τα πάγια στοιχεία και κατ' επέκταση την αποτελεσματικότητα της επιχειρήσεως να χρησιμοποιεί μικρή ή μεγάλη αξία του συνολικού ενεργητικού για να επιτυγχάνει ορισμένο όγκο πωλήσεων. Όσο μεγαλύτερη η τιμή του δείκτη τόσο καλύτερα για μια επιχείρηση. Την 1η θέση κατέλαβε ο Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου με τιμή 4,188783 , στη 2η θέση υπάρχει η ΕΚΟ με τιμή 3,731941, στην 3η ο Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου Ο.Π.Ε. Α.Ε. με τιμή 1,468927 , την 4η θέση έχει η Ασπροφός Τεχνική Εταιρία Α.Ε. με 1,391168 και ακολουθεί στην 5ή θέση Ελληνικό Φεστιβάλ Α.Ε. με 1,193122. Τις τελευταίες θέσεις καταλαμβάνουν οι επιχειρήσεις Παρατηρητήριο Απασχόλησης και Ερευνητική Πληροφορική με τιμή 0,016, ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού με 0,007849, ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος με τιμή 0,0035, , ακολουθεί ο Οργανισμό_ Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας με 0,00103 και την τελευταία θέση καταλαμβάνει ο Οργανισμός Σχολικών

Κτιρίων(Ο.Σ.Κ.) Α.Ε αφού οι πωλήσεις είναι μηδενικές. Η μέση τιμή που παρατηρείται είναι 0,592263.

5. Αριθμοδείκτης

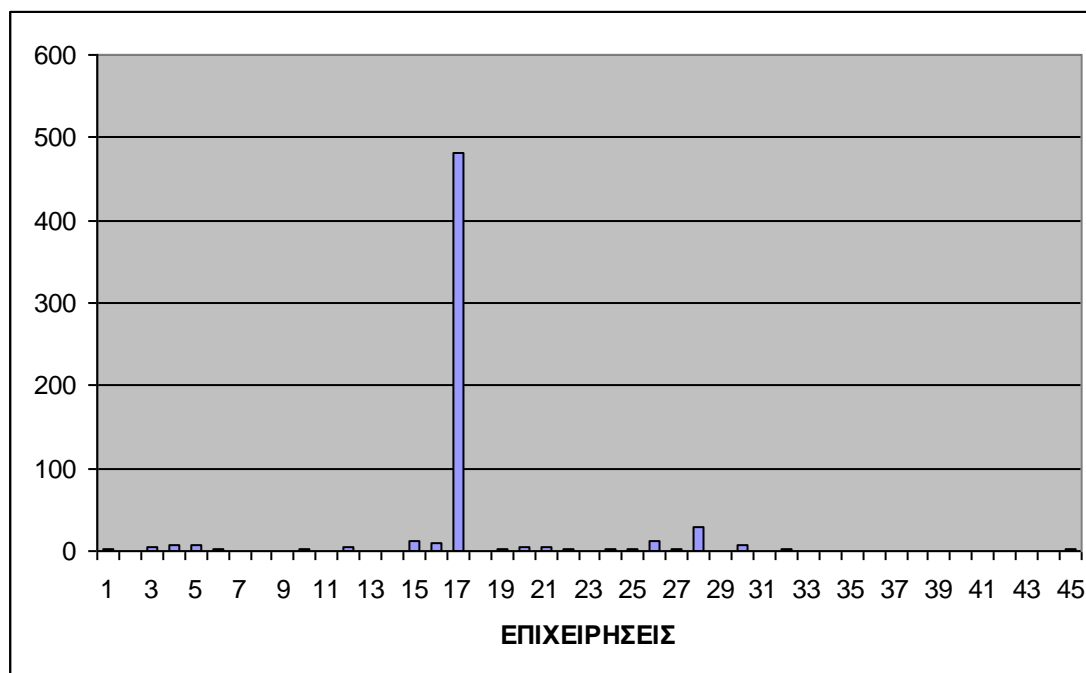
Ο αριθμοδείκτης είναι το ποσοστό του καθαρού κέρδους προ φόρων και τόκων που πετυχαίνει η επιχείρηση στη διάρκεια της χρήσης από τις πραγματοποιούμενες πωλήσεις. Ουσιαστικά δίνει το ποσοστό των κερδών που μένουν στην επιχείρηση. Όπως θα παρατηρήσει κανείς πολλές δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί παρουσιάζουν αρνητικά κέρδη προ φόρων και τόκων (ζημιές) και προς αυτού το αρνητικό πρόσημο. Έτσι λοιπόν τα μεγαλύτερα καθαρά κέρδη προς τις πωλήσεις τα πέτυχε για την διετία η επιχείρηση Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας με τιμή 12,31937, ενώ στη 2η θέση αλλά με αρκετά μεγάλη

διαφορά είναι η Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης Α.Ε. με τιμή 1,327442. Ακολουθούν οι υπόλοιπες εταιρίες ενώ τις τελευταίες θέσεις και επομένως με τιμές αρνητικές καταλαμβάνουν: Εταιρία Θερμικών Λεωφορείων Ε.Θ.ΕΛ. Α.Ε. με τιμή -2,728, τα Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών-Πειραιώς με -2,78396, ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού με -3,29952, ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος με -4,0445, και στην τελευταία θέση βρίσκεται ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών με τιμή -42,6441 με αρκετά μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες εταιρείες. Η μέση τιμή για τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς στον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη είναι -0,92923.

6. Αριθμοδείκτης

(ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ-ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ)

ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ.

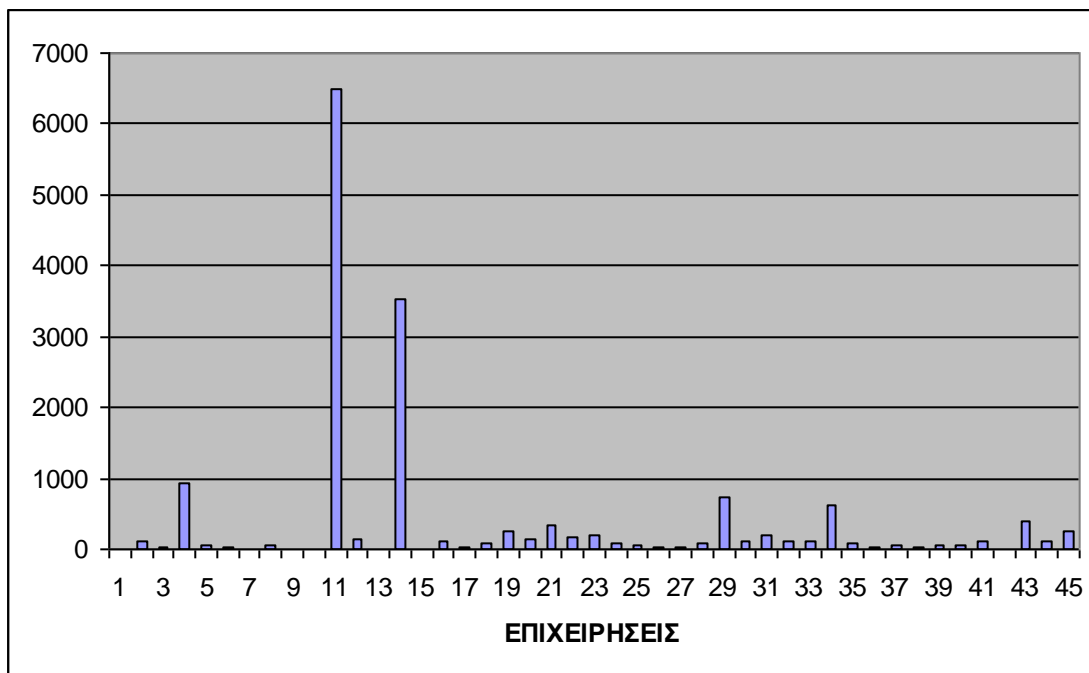

Ο αριθμοδείκτης αυτός μετράει την άμεση ρευστότητα. Τα περιουσιακά στοιχεία αυτής της κατηγορίας, ειδικότερα τα αποθέματα, εκτός του ότι παρουσιάζουν μεταξύ των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων τη μικρότερη ρευστότητα είναι συγχρόνως το περιουσιακό στοιχείο από τη ρευστοποίηση του οποίου είναι πολύ πιθανό να προκύψουν ζημίες. Σχετικά με τις τιμές που μπορεί να πάρει ο δείκτης πρέπει να σημειωθεί ότι τιμές μεγαλύτερες από τη μονάδα σημαίνουν ότι τα μετρητά και τα ισοδύναμα μετρητών (περιουσιακά στοιχεία αμέσου ρευστότητας) είναι μεγαλύτερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και αποτελούν ένδειξη ύπαρξης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης. Έτσι οι μεγαλύτερες τιμές του δείκτη συγκεντρώνονται για τις επιχειρήσεις :ΕΚΟ Α.Ε. με τιμή 482,3105, ακολουθούν το Παρατηρητήριο Απασχόλησης και η Ερευνητική Πληροφορική με τιμή 29,97262, στην 4η θέση το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων με 12,74791 ακολουθεί στην 5η η Εταιρία Παροχής Αερίου Αττικής Α.Ε. με 12,1179 και στην 6η θέση ο Οργανισμός Λιμένος Καβάλας με τιμή 10,615. Τέλος τις μικρότερες τιμές σημείωσαν οι επιχειρήσεις: Αγροτουριστική με τιμή 0,180659, Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού με τιμή 0,435094 και ΕΛΟΤ Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης Α.Ε. με 0,471 . Στις δύο τελευταίες θέσεις βρίσκονται οι επιχειρήσεις Μεταλλουργική Βιομηχανία Ηπείρου Α.Ε., Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ) Α.Ε., Οργανισμός Σιδηρόδρομων Ελλάδος (ΟΣΕ) Α.Ε. που παρουσίασαν μηδενικές τιμές λόγω έλλειψης δεδομένων . Ο μέσος όρος για τις επιχειρήσεις είναι 13,82079. Με βάση το στοιχείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί, ότι οι περισσότερες ΔΕΚΟ έχουν ένδειξη ικανοποιητικής ρευστότητας.

7. Αριθμοδείκτης

365*ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

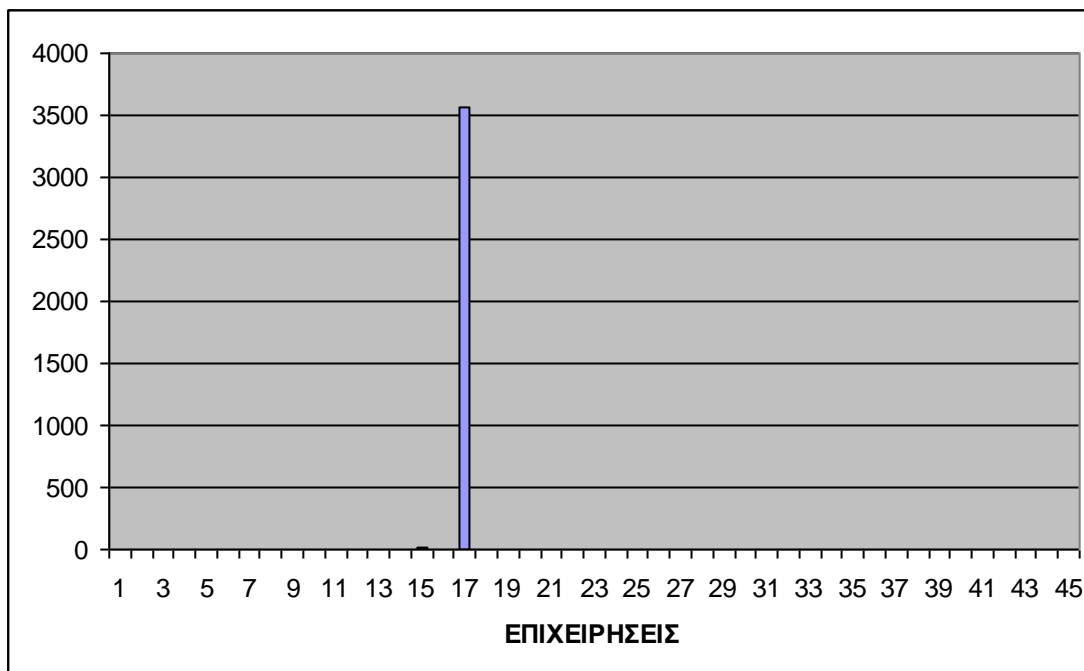
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

Δείχνει το χρόνο εισπράξεως των απαιτήσεων σε μέρες. Όσο μικρότερη τιμή του τόσο γρηγορότερα οι επιχειρήσεις εισπράττουν τις απαιτήσεις τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων σημείωσε μηδενικό δείκτη. Την 1η θέση κατέλαβε ο Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος με τιμή 0,1865, ακολουθούν τα Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών-Πειραιώς με 0,30159, Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων με τιμή 1,069054, και με 3,880293 ο Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου. Τις τελευταίες θέσεις κατέχουν οι επιχειρήσεις : Επαγγελματική Κατάρτιση με 729,3168 ημέρες, ο Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας με 935,1012, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών με 3525,351 ημέρες και στην τελευταία θέση βρίσκεται ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού με 6492,687 ημέρες. Η μέση τιμή για τους οργανισμούς και τις δημόσιες επιχειρήσεις για την τελευταία τριετία βρέθηκε περίπου 359 ημέρες.

8. ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Ο αριθμοδείκτης δείχνει πόσες χρηματικές μονάδες του κύκλου εργασιών αντιστοιχούν σε κάθε μονάδα των υποχρεώσεων (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες) καθώς επίσης και την ένταση εκμεταλλεύσεως τους. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο καλύτερα η επιχείρηση εκμεταλλεύεται τις υποχρεώσεις της. Ως αναφορά την κατάταξη η 1η ανήκει στην ΕΚΟ Α.Ε. με τιμή 3560,744 και ακολουθούν το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων με τιμή 13,95441 στη 3η θέση είναι ,Δημόσια Επιχείρηση Αερίου(ΔΕΠΑ) Α.Ε. με 6,527408.Απέναντι τώρα τελευταίες κατατάσσονται οι επιχειρήσεις : Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας και η Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου με τιμές 0,005852 και 0,016459 αντίστοιχα. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων

και ο Οργανισμός Σιδηρόδρομων Ελλάδος (ΟΣΕ) Α.Ε. παρουσιάζουν μηδενική τιμή. Τέλος ο μέσος όρος της χρηματοοικονομικής αποδοτικότητας για τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς για την διετία του 2007-08 υπολογίστηκε στην τιμή 81,10335.

Γενικά Συμπεράσματα : Σύμφωνα με τα στοιχεία που αποκομίστηκαν από τον υπολογισμό των 8 αριθμοδεικτών που 8^α χρησιμοποιηθούν αργότερα κ στην μέθοδο Promethee για την διετία 2007-2008 οι εταιρίες που εμφανίζονται στις πρώτες θέσεις (χωρίς σειρά κατάταξης) φαίνονται να είναι η ΕΚΟ Α.Ε. και το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές, δεν είχαν την πρώτη θέση σε αρκετούς αριθμοδείκτες αλλά πάντα συγκέντρωναν ικανοποιητικές τιμές του δείκτη και βρισκόντουσαν μέσα στις 5-10 πρώτες θέσεις. Από τις παρατηρήσεις αυτές δεν μπορούμε να καταλήξουμε σε ασφαλή 98 συμπεράσματα απλά μόνο σε εκτιμήσεις. Για το λόγο αυτό η κατάταξη των επιχειρήσεων στις τελευταίες θέσεις δεν θα μπορούσε να γίνει με ευκολία. Η μέθοδος PROMETHEE που θα χρησιμοποιηθεί παρακάτω προσφέρει αξιόπιστα αποτελέσματα. Έτσι λοιπόν, πραγματοποιήθηκε μια ανάλυση με τη βοήθεια της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE, η οποία επιτρέπει τη σύνθεση πολλαπλών κριτηρίων για την εξαγωγή μιας συνολικής αξιολόγησης και κατάταξης των ΔΕΚΟ.

5.2. Μέθοδος PROMETHEE II για την αξιολόγηση των δημοσίων υπηρεσιών και οργανισμών:

Η αξιολόγηση των ΔΕΚΟ έγινε εφαρμόζοντας την μέθοδο PROMETHEE II. (Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης, Χρηματοοικονομικών Αποφάσεων με Πολλαπλά Κριτήρια, Εκδόσεις Ανικούλα, Θεσσαλονίκη 2001, σελ.70-84, 322-332). Η μορφή της συνάρτησης που επιλέχθηκε για κάθε κριτήριο αξιολόγησης i είναι αυτή του Gauss : $P_i(a,b) = 1 - \exp(-d^2/2\sigma^2)$ όπου d είναι η διαφορά

μεταξύ των επιδόσεων των επιχειρήσεων a και b στο χρηματοοικονομικό δείκτη g_i ($d = g_i(a) - g_i(b)$) και σ η τυπική απόκλιση του δείκτη g_i . Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, βάση ενός δημοσιευμένου άρθρου των κ. Κωνσταντίνο Ζοπουνίδη, κ. Χρυσοβαλάντη Γαγάνη και Τσιτσιρίδη Ελπίδα (Συγκριτική Ανάλυση των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών με βάση τις δημοσιευμένες Λογιστικές καταστάσεις), με την εξέταση 24 κριτηρίων μέσω της παραγοντικής ανάλυσης επιλέγονται οι σημαντικότεροι δείκτες από κάθε κατηγορία αριθμοδεικτών, τα οποία και δίδονται στον παρακάτω πίνακα:

A\A	ΔΕΙΚΤΕΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1.	ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ/ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	Ρευστότητα
2.	ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ/ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	Ρευστότητα
3.	ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ /ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	Κυκλοφορίας Ενεργητικού
4.	ΠΩΛΗΣΕΙΣ/ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	Κυκλοφορία ενεργητικού
5.	ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ & ΤΟΚΩΝ /ΠΩΛΗΣΕΙΣ	Αποδοτικότητα
6.	(ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ- ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ) /ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ.	Φερεγγυότητα
7.	365*ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ / ΠΩΛΗΣΕΙΣ	Επίδοση διαχείρισης
8.	ΠΩΛΗΣΕΙΣ\ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	Κυκλοφορία υποχρεώσεων

Πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή της μεθόδου απαιτεί τον καθορισμό της σημαντικότητας των κριτηρίων αξιολόγησης. Καθώς στην παρούσα έρευνα δεν υπήρχε διαθέσιμος κάποιος ειδικός χρηματοοικονομικός αναλυτής να καθορίσει τα βάρη των επιλεχθέντων χρηματοοικονομικών δεικτών, εξετάστηκαν διάφορα σενάρια ως προς την πιθανή σημαντικότητα των δεικτών. Σε καθένα από αυτά τα σενάρια αποδίδεται διαφορετικό βάρος σε κάθε κατηγορία δεικτών (αποδοτικότητας, φερεγγυότητας, επίδοσης της

διαχείρισης, κυκλοφορίας, μέγεθος και άλλα), ώστε να διαμορφωθεί μια πλήρης εικόνα του τρόπου με τον οποίο μεταβάλλεται η αξιολόγηση των επιχειρήσεων ως προς το επίπεδο σημαντικότητας των κυρίων αυτών συνιστωσών των χρηματοοικονομικών επιδόσεων κάθε επιχείρησης και οργανισμού.

Στους πίνακες που θα ακολουθήσουν συνοψίζονται τα αποτελέσματα της μεθόδου Οργανισμών PROMETHEE II σχετικά με την κατάταξη των 45 Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών για τα έτη 2007, 2008 καθώς επίσης και οι μέσοι όροι τριετίας, στοιχεία τα οποία προκύπτουν μετά την εξέταση διαφόρων σεναρίων (500 στο σύνολο) σχετικά με τη βαρύτητα των 8 κριτηρίων αξιολόγησης. Είναι σκόπιμο στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι η κατάταξη κάποιων ΔΕΚΟ στις τελευταίες θέσεις δε σημαίνει απαραίτητα ότι αυτές αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικά προβλήματα, και αυτό γιατί στόχος της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE δεν είναι η αξιολόγηση τους σε καλές ή κακές, αλλά αντιθέτως η κατάταξή τους βάσει μιας σύγκρισης που γίνεται μεταξύ τους, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη όλα τα χρηματοοικονομικά κριτήρια.

5.3. Κατάταξη των ΔΕΚΟ :

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της συγκριτικής ανάλυσης (μέθοδος PROMETHEE II) για την κατάταξη των επιχειρήσεων αρχικά για το έτος 2007 και κατόπιν για το έτος 2008.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3.1

Α\Α	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΕΚΟ ΓΙΑ ΤΟ 2007	ΣΚΟΡ
1	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ Α.Ε.	0,2751
2	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΛΚΕ) Α.Ε.	0,2191

3	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.	0,1794
4	ΕΚΟ Α.Β.Ε.Ε.	0,1546
5	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (Ο.Δ.Δ.Υ.) Α.Ε.	0,1358
6	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.	0,1318
7	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΩΝ-ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΕΟΜΜΕΧ) Α.Ε.	0,1241
8	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε.	0,1002
9	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	0,0739
10	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ Ο.Π.Ε. Α.Ε.	0,073
11	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	0,0694
12	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ Α.Ε.	0,065
13	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ Α.Ε.	0,046
14	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.	0,0366
15	ΝΤΙΑΞΟΝ Α.Β.&Ε.Ε.	0,0294
16	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΕΡΙΟΥ (ΔΕΠΑ) Α.Ε.	0,0238
17	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ Α.Ε.	0,0178
18	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ (ΕΡΤ) Α.Ε.	0,017
19	ΑΣΠΡΟΦΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.	-0,004
20	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ (ΕΛΤΑ) Α.Ε.	-0,021
21	ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.	-0,023
22	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	-0,034
23	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	-0,035
24	ΕΥΑΘ Α.Ε.	-0,035
25	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,041
26	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Α.Ε.	-0,042
27	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Δ.Ι.Ε.) Α.Ε.	-0,046
28	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	-0,049
29	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ Α.Ε.	-0,055

30	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΛΥΚΕΣ Α.Ε.	-0,056
31	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΒΟΛΟΥ Α.Ε.	-0,06
32	ΕΛΟΤ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.	-0,06
33	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΩΝ Α.Ε.	-0,061
34	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.	-0,064
35	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,072
36	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Β.Ε.Ε.	-0,076
37	ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ Α.Ε.	-0,08
38	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ (Ο.Σ.Κ.) Α.Ε.	-0,084
39	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	-0,087
40	Ε.ΘΕ.Λ. Α.Ε.	-0,095
41	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.	-0,099
42	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΕΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,112
43	ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ (ΗΣΑΠ) Α.Ε.	-0,127
44	ΗΛΠΑΠ Α.Ε.	-0,128
45	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.	-0,129

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3.2

Α\Α	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΕΚΟ ΓΙΑ ΤΟ 2008	ΣΚΟΡ
1	ΕΚΟ Α.Β.Ε.Ε.	0,466861
2	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (Ο.Δ.Δ.Υ.) Α.Ε.	0,193838
3	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.	0,119908
4	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΩΝ-ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΕΟΜΜΕΧ) Α.Ε.	0,099308
5	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΛΚΕ) Α.Ε.	0,084782
6	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.	0,072766
7	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.	0,055845
8	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	0,055515

9	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΕΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.	0,050129
10	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ Ο.Π.Ε. Α.Ε.	0,043587
11	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε.	0,042088
12	ΑΣΠΡΟΦΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.	0,040282
13	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	0,03262
14	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ Α.Ε.	0,027636
15	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ Α.Ε.	0,011722
16	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ (ΕΛΤΑ) Α.Ε.	0,010691
17	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ Α.Ε.	0,003162
18	ΝΤΙΑΞΟΝ Α.Β.&Ε.Ε.	-0,00204
19	ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ Α.Ε.	-0,0081
20	ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.	-0,01088
21	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,01293
22	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ (ΕΡΤ) Α.Ε.	-0,01625
23	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΕΡΙΟΥ (ΔΕΠΑ) Α.Ε.	-0,0164
24	ΕΥΑΘ Α.Ε.	-0,01846
25	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ Α.Ε.	-0,01859
26	ΕΛΟΤ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.	-0,04101
27	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Β.Ε.Ε.	-0,04338
28	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΒΟΛΟΥ Α.Ε.	-0,04482
29	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΛΥΚΕΣ Α.Ε.	-0,04716
30	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ Α.Ε.	-0,05105
31	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	-0,05295
32	Ε.ΘΕ.Λ. Α.Ε.	-0,05408
33	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ (Ο.Σ.Κ.) Α.Ε.	-0,05896
34	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.	-0,06218
35	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΩΝ Α.Ε.	-0,06457
36	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	-0,06582
37	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.	-0,0701
38	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,07235

39	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	-0,07367
40	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,07429
41	ΗΛΠΑΠ Α.Ε.	-0,0782
42	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Α.Ε.	-0,07835
43	ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ (ΗΣΑΠ) Α.Ε.	-0,08289
44	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.	-0,09563
45	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Δ.Ι.Ε.) Α.Ε.	-0,09563

(*οι εταιρείες Οργανισμός Σιδηρόδρομων Ελλάδος (ΟΣΕ) και Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ) Α.Ε λήφθηκαν υπόψιν αλλά τα οικονομικά τους στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν ελλιπή.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3.3

Α\Α	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΕΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΡΟ 2007-2008	ΣΚΟΡ
1	ΕΚΟ Α.Β.Ε.Ε.	0,48279
2	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (Ο.Δ.Δ.Υ.) Α.Ε.	0,154488
3	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ (Ο.Π.Α.Π.) Α.Ε.	0,133782
4	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.	0,085333
5	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	0,081471
6	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΛΚΕ) Α.Ε.	0,072984
7	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Α.Ε.	0,068059
8	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΩΝ-ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΕΟΜΜΕΧ) Α.Ε.	0,066769
9	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.	0,063156
10	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ Ο.Π.Ε. Α.Ε.	0,053238
11	ΑΣΠΡΟΦΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.	0,036031
12	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ Α.Ε.	0,031685
13	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ Α.Ε.	0,02779

14	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ Α.Ε.	0,010236
15	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ (ΕΛΤΑ) Α.Ε.	0,008525
16	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ (ΕΡΤ) Α.Ε.	0,006504
17	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,00026
18	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΕΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,00062
19	ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.	-0,00644
20	ΝΤΙΑΞΟΝ Α.Β.&Ε.Ε.	-0,00645
21	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΕΡΙΟΥ (ΔΕΠΑ) Α.Ε.	-0,01899
22	ΕΥΑΘ Α.Ε.	-0,02038
23	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	-0,02072
24	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ Α.Ε.	-0,02562
25	ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ Α.Ε.	-0,02941
26	ΕΛΟΤ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.	-0,03564
27	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Β.Ε.Ε.	-0,04432
28	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	-0,04471
29	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΒΟΛΟΥ Α.Ε.	-0,04724
30	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΛΥΚΕΣ Α.Ε.	-0,04781
31	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ Α.Ε.	-0,0482
32	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	-0,05769
33	Ε.ΘΕ.Λ. Α.Ε.	-0,05795
34	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Δ.Ι.Ε.) Α.Ε.	-0,05896
35	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ (Ο.Σ.Κ.) Α.Ε.	-0,05918
36	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.	-0,06058
37	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΑΤΡΩΝ Α.Ε.	-0,06367
38	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.	-0,06851
39	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.	-0,06876
40	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,07204
41	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	-0,07708
42	ΗΛΠΑΠ Α.Ε.	-0,08004
43	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Α.Ε.	-0,08172

44	ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ (ΗΣΑΠ) Α.Ε.	-0,08527
45	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ο.Σ.Ε.) Α.Ε.	-0,09458

Σύμφωνα με τον πίνακα 4.3.1. για το έτος 2007 πρώτη στην κατάταξη βρίσκεται το Παρατηρητήριο Απασχόλησης και Ερευνητική Πληροφορία Α.Ε. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων (ΕΛΚΕ) Α.Ε., στην τρίτη θέση ο Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (ΟΠΑΠ) Α.Ε. και στην τέταρτη η ΕΚΟ Α.Β.Ε.Ε. Σύμφωνα με τον πίνακα 4.3.2. για το έτος 2008 η κατάσταση διαφοροποιείται για τις επιχειρήσεις καθώς πρώτη στην κατάταξη βρίσκεται η ΕΚΟ Α.Β.Ε.Ε. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού (ΟΔΔΥ) Α.Ε., στην τρίτη θέση ο Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (ΟΠΑΠ) Α.Ε. και στην τέταρτη ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (ΕΟΜΜΕΧ) Α.Ε., ενώ το Παρατηρητήριο Απασχόλησης και Ερευνητική Πληροφορία Α.Ε. πέφτει στη δέκατη πέμπτη θέση και το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων (ΕΛΚΕ) Α.Ε. στην Πέμπτη. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι σύμφωνα με τους δείκτες (κριτήρια) που έχουν υπολογιστεί καταλαμβάνουν και τις αντίστοιχες θέσεις. Τέλος με βάση τον πίνακα 4.3.3. ,ο οποίος παρουσιάζει το μέσο όρο των κριτηρίων κατάταξης των ΔΕΚΟ για τα έτη 2007-2008, η κατάταξη των επιχειρήσεων για τις τρεις πρώτες θέσεις είναι η ίδια με το έτος 2008 ενώ την τέταρτη θέση καταλαμβάνουν τα Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε., τα οποία και για τα δύο έτη παραμένουν στην έκτη θέση σταθερά.

Από την άλλη μεριά, τις τελευταίες θέσεις καταλαμβάνουν σταθερά οι εταιρείες Ηλεκτρικοί Σιδηρόδρομοι Αθηνών - Πειραιώς Α.Ε. Οργανισμός Σιδηρόδρομων Ελλάδος (ΟΣΕ) Α.Ε. και Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών - Πειραιώς (ΗΛΠΑΠ) Α.Ε.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, πρέπει να επισημανθούν τα εξής:

- Όσον αφορά την ρευστότητα οι επιχειρήσεις Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε., Δημόσια Επιχείρηση Αερίου(ΔΕΠΑ) Α.Ε. και Εταιρία Θερμικών Λεωφορείων Ε.Θ.ΕΛ. Α.Ε. παρατηρείται ότι στο σύνολο των δεικτών της συγκεκριμένης κατηγορίας κατέχουν τις υψηλότερες τιμές, κάτι το οποίο σημαίνει ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις έχουν την ικανότητα να ανταποκρίνονται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους.
- Επίσης, στην κατηγορία της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων παρατηρείται ότι οι επιχειρήσεις ΟΠΑΠ, ΟΔΔΥ, ΕΚΟ και ΟΔΙΕ παρουσιάζουν τις υψηλότερες τιμές στους σχετικούς δείκτες. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις του συγκοινωνιακού τομέα ΟΣΕ, ΗΛΠΑΠ και ΗΣΑΠ παρουσιάζονται στην πλειονότητα των δεικτών στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης,
- Ακόμα, στον τομέα της κερδοφορίας παρατηρείται ότι οι επιχειρήσεις Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας, Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης Α.Ε. , ΟΠΑΠ έχουν τα μεγαλύτερα καθαρά κέρδη προς τις πωλήσεις για την διετία 2007-2008 κα επομένως παρουσιάζουν την καλύτερη εικόνα. Από την άλλη μεριά, τις τελευταίες θέσεις και επομένως με τιμές αρνητικές καταλαμβάνουν στον αντίστοιχο δείκτη καταλαμβάνουν οι εξής επιχειρήσεις: Εταιρία Θερμικών Λεωφορείων Ε.Θ.ΕΛ. Α.Ε. , τα Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών-Πειραιώς , ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού, ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος, και ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών με αρκετά μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες εταιρείες

- Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί ότι, όσον αφορά το δείκτη κυκλοφορούν ενεργητικού \Πωλήσεις καμία επιχείρηση δεν έχει τιμή μεγαλύτερη της μονάδος. Το γεγονός αυτό σημαίνει τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία δεν είναι μεγαλύτερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (το καθαρό κεφάλαιο κίνησης δεν είναι μεγαλύτερο του μηδενός) και αποτελούν ένδειξη ανύπαρκτης ρευστότητας από μέρους της επιχείρησης.
- Τέλος, διαπιστώνεται ότι οι επιχειρήσεις του συγκοινωνιακού τομέα δείχνουν να υστερούν σε σχέση με τις υπόλοιπες (λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη την τελική κατάταξη βάση της πολυκριτήριας μεθόδου Promethee), γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι οι επιχειρήσεις του συγκεκριμένου τομέα πρέπει να βελτιώσουν την πολιτική τους εάν επιθυμούν να κερδίσουν το στοίχημα της ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας. Στον αντίποδα βρίσκονται οι επιχειρήσεις ΟΠΑΠ, ΕΚΟ, ΟΔΔΥ και Ελληνικά Πετρέλαια στον οποίο που εμφανίζουν μια ικανοποιητική εικόνα, αρκετά πάνω από τον διάμεσο του κλάδου.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι παρά το γεγονός ότι ο θεσμός της δημόσιας επιχείρησης είναι γενικά αποδεκτός ως ένα εργαλείο απαραίτητο και αποτελεσματικό για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στις καπιταλιστικές χώρες, εντούτοις έχει αντιμετωπισθεί από το κράτος και την κοινωνία πρόχειρα.

Οι συζητήσεις εξαντλούνται, στο κατά πόσο χρειάζεται περισσότερο ή λιγότερο κράτος, περισσότερη ή λιγότερη καθοδήγηση, παρακάμπτοντας την ουσία του προβλήματος που είναι:

- 1) Τι είδους δημόσιες επιχειρήσεις απαιτούνται; και
- 2) Πώς κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες, θα πρέπει να λειτουργούν για να πετύχουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο το στόχο τους;

Η ελληνική εμπειρία, από τη διαδικασία καθιέρωσης των δημοσίων επιχειρήσεων, φανερώνει πως για το πρώτο ερώτημα δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη συνολική λογική. Τόσο ο σκοπός όσο και οι αιτίες που

δημιούργησαν πολλές από τις δημόσιες επιχειρήσεις έχουν σχέση με τις ανάγκες της στιγμής και με την εξυπηρέτηση πολιτικών και ιδιωτικών συμφερόντων. Αποτέλεσμα της χρησιμοποίησης αυτών των κριτηρίων είναι, ο δημόσιος τομέας να «φορτωθεί» με άσχετες επιχειρηματικές δραστηριότητες και να υπονομευθεί ο θεσμός από τη βάση του.

Όσον αφορά στους όρους λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων που αποτελούν βασική προϋπόθεση του ελέγχου επιτυχίας ή αποτυχίας τους μπορούμε να πούμε ότι στην απουσία τους οφείλεται σε μεγάλο βαθμό η σημερινή κακοδαιμονία και αναξιοπιστία των δημοσίων επιχειρήσεων.

Αυτό που προκύπτει από την ανάλυση αυτή είναι ότι θα πρέπει να διαμορφωθεί εκ των προτέρων το οικονομικό και οργανωτικό πλαίσιο λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων. Ένα πλαίσιο που θα περιγράφει τις κατευθυντήριες γραμμές τις δεσμεύσεις και υποχρεώσεις. Παραδείγματος χάρη δεν έχει κανένα νόημα να μιλάμε για οικονομική αποτελεσματικότητα εάν δεν μπορούμε να εκτιμήσουμε το συγκεκριμένο κόστος άσκησης κοινωνικής πολιτικής και να εξασφαλίζουμε τις αντίστοιχους πόρους. Όπως επίσης, δεν μπορούμε να μιλάμε για εξίσωση των κανόνων του παιχνιδιού σε δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις, εάν δεν έχουμε διοικητική κατοχύρωση και σε πολλές περιπτώσεις οικονομική αυτοδυναμία, διαφάνεια και σταθερούς κανόνες, για να είναι δυνατή η αντικειμενική απόδοση ευθυνών στα διοικητικά όργανα. Παρ' όλα αυτά, όμως, και στην περίπτωση που ξεκαθαριστούν τα παραπάνω ζητήματα , το ερώτημα πάλι είναι κατά πόσο μπορούν να υλοποιηθούν από ένα κράτος γραφειοκρατικό και συγκεντρωτικό.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ενισχυθεί η ουσιαστική παρέμβαση του Κοινοβουλίου, με την μορφή ειδικής επιτροπής η οποία θα έχει λόγο τόσο στον προγραμματισμό της δραστηριότητας των μεγάλων δημοσίων επιχειρήσεων όσο και στην επιλογή των διοικήσεων. Η παρέμβαση του Κοινοβουλίου θα προσδώσει περισσότερο κύρος στα στελέχη και το σπουδαιότερο θα τα προστατεύσει από οποιεσδήποτε ανεύθυνες κρίσεις και συκοφαντίες, γιατί θα εξασφαλίζει δημοσιότητα και διαφάνεια σε θέματα των δημοσίων επιχειρήσεων.

Πέρα από την οικονομική αναποτελεσματικότητα των περισσότερων από τις Δ.Ε.Κ.Ο., το κοινωνικό σύνολο συνεχίζει να μην απολαμβάνει ικανοποιητική ποιότητα από τα παρεχόμενα από αυτές αγαθά και υπηρεσίες.

Η κατάσταση αυτή οφείλεται σε σωρεία προβλημάτων, που διαχρονικά έχουν συσσωρευτεί και τα σπουδαιότερα των οποίων είναι:

α. Οι συνεχείς παρεμβάσεις του κράτους στη διοικητική και οικονομική τους λειτουργία, με σκοπό την επιδίωξη γενικότερων μακροοικονομικών στόχων. Πιο συγκεκριμένα οι Δημόσιες Επιχειρήσεις χρησιμοποιήθηκαν για την άσκηση αντιπληθωριστικής, αναδιανεμητικής και κοινωνικής πολιτικής αλλά και ποιοτικής απασχόλησης, για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

β. Οι αδυναμίες κατάρτισης ορθολογικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, με βάση την προβλεπόμενη εξέλιξη της ζήτησης του προϊόντος των Δ.Ε.Κ.Ο., οι οποίες έχουν σαν αποτέλεσμα τον ανορθόδοξο σχεδιασμό επενδύσεων και τη σπατάλη οικονομικών πόρων.

γ. Η αναποτελεσματική οργάνωση του διοικητικού συστήματος και των λειτουργιών των επιχειρήσεων αυτών που συνεπάγεται χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας, μερική αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού και χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

δ. Η αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας με προσλήψεις προσωπικού στις Δ.Ε.Κ.Ο., χωρίς προηγούμενη μελέτη και αξιολόγηση των σχετικών αναγκών.

Το 1985, η αναζήτηση τρόπου επίλυσης των προαναφερόμενων προβλημάτων οδήγησε στη δημιουργία ενός οργάνου, σκοπός του οποίου ήταν να συντονίζει τη λειτουργία των Δ.Ε.Κ.Ο., να εποπτεύει και να ελέγχει την εξέλιξη των βασικών οικονομικών μεγεθών τους, ώστε να εναρμονίζονται με την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, και να παρεμβαίνει επιτελικά όταν απαιτείται για την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων που παρουσιάζονται στις δημόσιες επιχειρήσεις και τους οργανισμούς. Γι' αυτό το σκοπό, με τον Ν. 1558/1985 συστήθηκε στο ΥΠ.ΕΘ.Ο., σαν αυτοτελής υπηρεσία, η Γενική Γραμματεία (Γ. Γ.) Δ.Ε.Κ.Ο., που σε συνεργασία με την κάθε δημόσια επιχείρηση χωριστά και το αντίστοιχο καθ' ύλην Υπουργείο, επεξεργάστηκε ένα συνολικό πρόγραμμα εξυγίανσης των οκτώ μεγάλων Δ.Ε.Κ.Ο. (ΔΕΗ, ΟΤΕ,

ΟΣΕ, ΟΑΣ, ΟΑ, ΚΑ, ΕΥΔΑΠ και ΕΑΒ) που απορροφούσαν το 90% των δανειακών αναγκών του συνόλου των Δ.Ε.Κ.Ο. Μετέπειτα, η Γ. Γ. ΔΕΚΟ προγραμμάτισε τη διαδικασία κατάρτισης εξυγιαντικών προγραμμάτων για άλλες 14 σημαντικές Δ.Ε.Κ.Ο. (ΕΛΤΑ, ΟΛΠ, ΕΛΔΑ, ΕΡΤ-1, ΕΟΤ, ΔΕΦΑ, ΟΓΑ, ΟΔΙΕ, ΟΔΔΥ, ΕΒΟ, ΚΑΕ, ΤΕΟ, ΟΥΘ και ΟΛΘ).

Με τα προγράμματα εξυγίανσης καταβλήθηκε για πρώτη φορά συστηματική προσπάθεια για μείωση των διαχειριστικών δαπανών και για τακτική παρακολούθηση των Δ.Ε.Κ.Ο. Αυτή η προσπάθεια είχε αποφέρει καταρχήν θετικά αποτελέσματα.

Η προσπάθεια για εξυγίανση και εκσυγχρονισμό των Δημοσίων Επιχειρήσεων, θα πρέπει να συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια με μεγαλύτερη ένταση. Πράγματι, οι Δημόσιες Επιχειρήσεις θα πρέπει να εξυγιανθούν και να εκσυγχρονιστούν σε σύντομο σχετικά διάστημα, ώστε να μπορούν να επιβιώσουν μέσα στο νέο υπό διαμόρφωση πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Το κέντρο βάρους της πολιτικής για τον πλήρη εκσυγχρονισμό των Δημοσίων Επιχειρήσεων θα πρέπει να αφορά τους εξής τομείς:

1. Σαφής καθορισμός του πλαισίου λειτουργίας: Είναι αναγκαία η κατάρτιση διαυγούς πλαισίου περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο θα λειτουργούν οι Δημόσιες Επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να καθοριστούν επακριβώς οι κανόνες λειτουργίας, οι υποχρεώσεις και οι δικαιοδοσίες των ΔΕ.
2. Επιλογή οργάνων διοίκησης: Τα ανώτατα στελέχη των Δημοσίων Επιχειρήσεων θα πρέπει να είναι καταρχήν εξειδικευμένοι τεχνοκράτες τουλάχιστον τυπικών προσόντων και γνώστες του αντικειμένου της επιχείρησης την οποία πρόκειται να αναλάβουν. Εξάλλου, θα πρέπει να επιδιωχθεί η απαλλαγή των ΔΕ από την ασφυκτική κρατική εξάρτηση και η απαγκίστρωση τους από πλήθος γραφειοκρατικών διαδικασιών και διατάξεων, οι οποίες παρεμποδίζουν την υπεύθυνη άσκηση των δραστηριοτήτων τους.
3. Εσωτερική οργάνωση και λειτουργία: Θα πρέπει να δημιουργηθούν κέντρα κόστους και αποτελεσμάτων, να προωθηθεί ο επιχειρησιακός προγραμματισμός, να γίνει καλύτερη αξιοποίηση του παραγωγικού εξοπλισμού και του εργατικού δυναμικού και να αναβαθμιστούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και τα παραγόμενα αγαθά.

4. Άσκηση ορθολογικής τιμολογιακής πολιτικής: Τα τιμολόγια θα πρέπει να αναφέρονται στη δομή του κόστους και σε παράγοντες εμπορικής πολιτικής και να είναι τέτοια, ώστε να καλύπτουν τις λειτουργικές δαπάνες, τα χρεολύσια και να αφήνουν περιθώρια αυτοχρηματοδότησης μέρους των επενδύσεων. Η ευνοϊκή τιμολογιακή πολιτική για κοινωνικούς, περιφερειακούς ή δημογραφικούς λόγους θα πρέπει να εφαρμόζεται με μέτρο.

5. Σωστές αποφάσεις για επενδύσεις και ανάπτυξη: Αυστηρότητα στην έγκριση των επενδυτικών προγραμμάτων τα οποία πρέπει να συνοδεύονται από αναλύσεις κόστους οφέλους και να είναι συνεπή με την προβλεπόμενη εξέλιξη της ζήτησης.

6. Ενίσχυση των συνθηκών ανταγωνισμού για τα παραγόμενα από τις ΔΕ αγαθά ή υπηρεσίες: Η εξυγίανση των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών θα πρέπει να επιδιωχθεί και με τη δημιουργία από άλλους φορείς παράλληλων δραστηριοτήτων προς αυτές τις οποίες οι Δ.Ε. πραγματοποιούν σήμερα αλλά και με τη συμμετοχή ιδιωτών τόσο στο μετοχικό κεφάλαιο όσο και στη διοίκηση τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

Ο νόμος 3429/2005, που αφορά τις ΔΕΚΟ, αναφέρει ότι κάθε ανώνυμη εταιρεία, στην οποία το ελληνικό δημόσιο δύναται να ασκεί άμεσα ή έμμεσα αποφασιστική επιρροή, λόγω της συμμετοχής του στο μετοχικό της κεφάλαιο ή της χρηματοοικονομικής συμμετοχής του ή των κανόνων που τη διέπουν θεωρείται «Δημόσια Επιχείρηση».

Η απόφαση του υπουργού για πλήρη εφαρμογή του νόμου του 2005 περί ΔΕΚΟ από την μια και η σταδιακή εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων, η εφαρμογή των οποίων έχει ήδη ξεκινήσει για τις περισσότερες από τις ΔΕΚΟ και θεωρητικά θα έχει ολοκληρωθεί για όλες μέχρι το πέρας του 2008, από την άλλη προβλέπεται να αλλάξουν άρδην την παρούσα κατάσταση των ΔΕΚΟ, εφόσον οι αλλαγές θα είναι ιδιαίτερα εμφανείς. Ο προς εφαρμογή νόμος θα αλλάξει ριζικά τον τρόπο λειτουργίας των ΔΕΚΟ, εφόσον οι

τελευταίες προβλέπεται να μετατρέψουν το «καθεστώς» τους έτσι ώστε αυτό να πλησιάζει το μοντέλο του ιδιωτικού τομέα.

Επομένως, αφού έχει διαπιστωθεί πως με το ισχύον καθεστώς οι ΔΕΚΟ υπολειτουργούν θα πρέπει να ληφθούν δραστικά μέτρα για τη μακροχρόνια επιβίωση τους.

Μία λύση που θα μπορούσε με το πέρας των χρόνων να στεφθεί με επιτυχία είναι ένας νέος εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας που θα καταρτίσουν οι Δ.Ε.Κ.Ο., ο οποίος αναμένεται να δράσει ως μια δικλείδα διαφάνειας και ανεξάρτητης αντικειμενικής τεκμηρίωσης σε πλείστα λειτουργικά θέματα, καθώς και στην πληροφόρηση προς τον μέτοχο.

Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί μια σημαντική ευκαιρία και στην πλευρά των εργαζομένων να συμμετάσχουν ενεργά στην προσπάθεια αποτελεσματικότερης διαχείρισης των προβληματικών επιχειρήσεων του Δημοσίου, προς όφελος του συνόλου των πολιτών.

Τέλος, η ιδιωτικοποίηση των ΔΕΚΟ θα μπορούσε να αποτελέσει μια λύση στο μακροχρόνιο πρόβλημα των επιχειρήσεων. Όμως αυτή η λύση θα μπορούσε να έχει αντίθετα αποτελέσματα, όπως παραδείγματος χάριν μείωση του προσωπικού και επομένως αύξηση των κινητοποιήσεων της εργατικής τάξης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αβραμίδης Αργύρης Λεων., Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Β' Έκδοση, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2008.
2. Αναστόπουλος Ι.Δ., Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα -Κομοτηνή 1987.
3. Γέμτος Πέτρος, Οικονομία και Δίκαιο Εκδόσεις, Σάκκουλας Αντ, Αθήνα 2003.
4. Γεωργακόπουλος Θεόδωρος, Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, Γ' Έκδοση, εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα 2005.
5. Γκίκας Δημήτριος, Η ανάλυση και οι χρήσεις των οικονομικών καταστάσεων, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα 2002.
6. Δούμπος Μιχάλης, Πολυκριτήρια Συστήματα Αποφάσεων, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά 2007.
7. Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Βασικές Αρχές και Σύγχρονα Θέματα του Χρηματοοικονομικού Management, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2003.
8. Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Αποφάσεων με Πολλαπλά Κριτήρια, Εκδόσεις Ανικούλα, Θεσσαλονίκη 2001.
9. Κουκουλής Δημήτριος - Στεφάνου Ι. Κωνσταντίνος, Χρηματοοικονομική Λογιστική, Β.Γκιούρδας Εκδοτική, Αθήνα 2004.
10. Μπαλφούσιας Α.Θ, Δημοσιονομικές Εξελίξεις στη δεκαετία του 1980, Αθήνα 1993.
11. Μπαμπανάσης Στέργιος ,Δημόσιες Επιχειρήσεις Οργάνωση και διοίκηση, εκδόσεις Παπαζήση.
12. Παπαδόπουλος Δημήτρης, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης, Τόμος Β', Θεσσαλονίκη 1986.
13. Σιαφάκας Αναστάσιος Γεώργιος Χρηματιστής, Ανάλυση Ισολογισμών, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Κ. Σμπίλιας «Το οικονομικό», Αθήνα 1991.
14. Τάσος Νικόλαος, Τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα, Εκδόσεις Σμπίλιας, Αθήνα 1994
15. Bowles Samuel - Edwards Richard, Κατανοώντας τον Καπιταλισμό, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2002.

16. Howard S. Ellis, Research Monograph Series-Industrial Capital in Greek development, Athens 1964.

17. Samuelson-Nordhaus, Οικονομική, 16η Διεθνής Έκδοση, Α' Τόμος, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000.

18. Samuelson Nordhaus, Οικονομική Β' τόμος , Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000.

19. Stiglitz Joseph, Οικονομική του δημόσιου τομέα, εκδόσεις κριτική επιστημονική βιβλιοθήκη.

Ιστοσελίδες στο χώρο του διαδικτύου

1. www.efpolis.gr/content/content.asp?catid=126

2. http://europa.eu/scadplus/glossary/subsidiarity_el.html

3. <http://homepages.pathfinder.gr/ageorg/71.html>

Διπλωματικές εργασίες :

Κόντου Αναστασία, Αξιολόγηση των Ελληνικών Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών-Μία Πολυκριτήρια Ανάλυση Αποφάσεων, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά 2004

Μπασέλ Υασίν Διπλωματική Εργασία, Δημόσιες επιχειρήσεις στην Ελλάδα, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά 1992.

Κυριακός Μιχάλης ,Κατάταξη Δημοσίων επιχειρήσεων και Οργανισμών με την μέθοδο Promethee, Πολυτεχνείο Κρήτης Χανιά 2008